

Teollisuuden toimintaympäristöä edistämässä

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) -säätiön
toiminta vuosina 2005–2020

LEIF FAGERNÄS
Huhtikuu 2021

Sisältö

<i>Lukijalle</i>	3
<i>I Säätöön perustaminen ja lähtökohdat</i>	5
<i>II Säätöön tarkoitus ja toimintamuodot</i>	8
<i>III Säätöön avustustoiminta</i>	10
Säätöön perustajan tahdonilmaisu: yhteistyöjärjestöjen toiminnan turvaaminen ..	10
ETLAn ja EVAn toiminta säätöön näkökulmasta	11
Perustehtävä heijastuu myös harkinnanvaraiseen avustustoimintaan	12
Avustustoiminnan periaatteet	13
Toiminnan edellytykset ja painotukset	14
Avustustoiminnan vaikuttavuuden lisääminen	17
Hallituksen strategiakeskustelu	17
Mitä on avustettu?	20
Säätöön yhteiskunnallinen vaikuttaminen	23
Säätöön lähipiiriongelma	26
<i>IV Säätöön sijoitustoiminta</i>	28
Omaisuus, säännöt ja periaatteet	28
Varainhoidon tavoite	30
Varainhoidon kilpailutus	31
Suuntana vaihtoehtoiset sijoitukset	37
Vastuullista sijoittamista	38
<i>V Säätöön hallinto</i>	39
Hallituksen rakenne ja toimikaudet	39
Hallituksen päätöksenteko	41
<i>VI Säätö välineenä ja fasilitaattorina</i>	42
Aalto-yliopiston perustaminen ja rahoitus	42
Management Institute of Finland; perustaminen ja irtautuminen	44
Yrjönkatu 13 kiinteistön kehittäminen ja myynti; hotelli St. George	45
Taloudellisen tiedotustoimiston saneeraus ja toiminnan fokusointi	47
<i>Liite 1</i> TT-säätöön maksamat avustukset vuosina 2005–2020 (€)	49
<i>Liite 2</i> TT:n jäsenliitot vuonna 2004	55

Lukijalle

Toimiessani vielä viimeisiä päiviä TT-säätiön asiamiehenä sain ennen joulua 2020 vastaanottaa säätiön hallitukselta toivomuksen säätiön historiikin kirjoittamisesta. Toivomukseen sisältyi edellytys, että historiikki voitaisiin julkaista säätiön verkkosivulla. Ymmärsin, että säätiön nykyinen hallitus kaippaa suunnitteilla olevan strategiatyönsä tueksi laajempaa taustoitusta ja lisätietoa säätiön toiminnan aiemmista periaatteista ja käytännöistä. Historiikkia esitellessäni sain kuulla, että se olisi ollut opaskirjana varsin tarpeellinen jo hallituksen aloittaessa työnsä vuoden 2020 alussa.

Saamani tehtävä miellytti minua suuresti. Oivalsin nopeasti, että verrattuna muihin henkilöihin, jotka ovat kirjoittaneet elinkeinoelämän järjestöjen historiikkeja parin kuluneen vuosikymmenen aikana, minulla olisi poikkeuksellinen tilaisuus kirjoittaa säätiöstä tarina ”talon sisältä”, sen toimintaan osallisena, koska olin toiminut säätiön toiminnan ensimmäiset kuusi vuotta hallituksen jäsenenä, kymmenen vuotta säätiön asiamiehenä sekä vuodesta 2004 lähtien myös säätiön päärahoituskohteen, Taloudellisen tiedotustoimiston, nykyisen Talous ja nuoret TAT ry:n hallituksen jäsenenä.

Käytössäni olevan tausta-aineiston ymmärtäminen ja tulkitseminen on luonnollisesti ollut tavanomaista helpompaa, kun olen itse ollut merkittäviltä osin tätä aineistoa laatimassa. Tämän lisäksi olen toivon mukaan voinut kirjoittamassani historiikissa tavoittaa suuren osan siitä hengestä, jolla säätiössä on päätöksiä tehty, ja tarjota sen kautta suuntaa tulevaisuuteen.

Olen pyrkinyt historiikin kirjoituksessa tiiviiseen muotoon, huomioiden sen, että tarkoituksena on ollut verkkojulkaisun toimittaminen. Tämä ei ole tehnyt mahdolliseksi syvempää paneutumista esim. yksittäisten avustuskohteitten sisältöön ja toteutukseen, mutta tiiviys ei ole tarkoittanut luopumista avoimuudesta. Näin silläkin uhalla, että historiikin kirjoittajana altistan itsenikin kaikelle mahdolliselle säätiön toimintaa koskevalle kritiikille.

Olen pyrkinyt tuomaan tekstissä esiin syyt säätiön perustamiseen ja halunnut kuvata ennen muuta säätiön operatiivisen toiminnan kehittymistä, avustuskohteitten laajentumista ja sijoitusten monipuolistumista. Olen tuonut esiin myös säätiön toiminnan kipukohtia ja ongelmia sekä erillisten tapausten puitteissa säätiön toimintaa välineenä ja fasilitaattorina eräiden elinkeinoelämän yhteisten tavoitteitten ajamisessa.

Säätiön taloushallinnon huolellinen tilinpito on tehnyt mahdolliseksi laatia historiikin liitteeseen luettelo kaikista säätiön toiminnan aikana maksetuista avustuksista.

Säätiön synty kytkeytyi EK:n perustamisprosessiin ja yhdistyi huoleen ETLAn, EVAn ja TATin rahoituksen turvaamisesta. Kahdella ensin mainitulla yhdistyksellä nähtiin olevan tärkeä rooli Suomen elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja toimintaedellytysten kannalta keskeisen tutkimustoiminnan sekä sen tuloksista johdetun yhteiskunnallisen keskustelun vahvistamisessa. TAT puolestaan oli ja on edelleen ainoa elinkeinoelämän toimija, joka tekee laajalti konkreettista kenttätöitä niin nuorten, oppilaitosten kuin opettajienkin kohderyhmissä. Säätiön tarkoitus ja sen sääntöjen mukaiset toimintamuodot on vahvistettu em. yhdistysten toimintaa tukeviksi, minkä lisäksi avustuksia on voitu säätiön sijoitusomaisuuden arvon ja tuottojen kasvun ansiosta asteittain laajentaa alkuvaiheen taloustieteellisestä tutkimuksesta teollisuuden kehityshankkeisiin ja yrittäjyyden edistämiseen. Tämä kehityskaari on pyritty kuvaamaan historiikissa myös esimerkkeinä.

Säätiön sijoituspolitiikka voidaan luonnehtia kertomukseksi toiminnasta, joka on kulkenut sijoitusten turvaamisesta ja kotimaisen omistuksen painotuksesta kohti sijoitusten suurempaa hajautusta ja monipuolisempia instrumentteja. Säätiön hallituksessa ei ole juurikaan ollut sijoitusalan ammattilaisia. On siksi ollut ymmärrettävää, että muutosten esittäminen sijoituspolitiikkaan on herättänyt vastuuntuntoisissa hallituksen jäsenissä usein epävarmuutta. Alkuvaiheen varovaisuudesta ja maksuvalmiuden huolenpidosta on hallituksessa kuitenkin vuosien mittaan edetty poikkeuksellisen korkokehityksen oloissa suhteellisen rohkeasti kohti vaihtoehtoisia sijoituksia ja suurempaa riskinottoa mm. osakepainoa nostamalla ja pääomasijoituksia tekemällä. Olen itse saanut toimia näiden muutosten esittelijänä. Omasta puolestani voin vain todeta, että tämä retki myös minulle entuudestaan vajavaisesti tuntemaani sijoitusmaailmaan on tarjonnut kiehtovan ja opettavaisen kokemuksen, minkä pohjalta minussa on tätä kirjoittaessani vahvistunut käsitys tehtyjen toimenpiteiden oikeasuuntaisuudesta.

Onnistuneen sijoitustoiminnan ansiosta säätiö on joka tapauksessa pystynyt paitsi täyttämään sen sääntöjen heijastaman perustehtävään, asteittain myös osallistumaan teollisuuden kehityshankkeiden rahoittamiseen ja sen rinnalla edistämään laajempiakin yhteiskunnallisia tavoitteita, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Tässä mielessä kirjoittamani historiikki tarjoaa toivoon mukaan myös siltä odotettua perustaa ja eväitä säätiön toiminnan jatkuvalle kehittämiselle.

Espoossa huhtikuussa 2021

*Leif Fagermä*s

I Säätiön perustaminen ja lähtökohdat

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT) -säätiön synty kytkeytyi elimellisesti Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) perustamisprosessiin. 1990-luvun lopulta alkaen useassa yhteydessä keskustelujen kohteena ollut elinkeinoelämän keskusjärjestöjen, TT:n ja Palvelutyönantajien (PT), yhdistyminen eteni vuoden 2003 jälkipuoliskolta lähtien nopeasti asenteiden kypsyttyä hankkeelle myönteisiksi myös palvelualojen piirissä. Tiiviin valmistelutyön tuloksena päädyttiin vuoden 2004 alussa järjestöjen sulautumisen sijasta kokonaan uuden keskusjärjestön, EK:n, perustamiseen 25.5.2004. Ratkaisevaa oli TT:n ja PT:n hallitusten samanaikaisesti antama hyväksyntä järjestön perustamiselle 12.2.2004. Tämän jälkeen päätökset TT:n purkamisesta sekä EK:n ja myös TT-säätiön perustamisesta nivoutuivat kiinteästi toisiinsa. Säätiön tarkoituksen, toimintamuotojen ja eritoten sen pääoman määrittely kytkeytyivät puolestaan läheisesti Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ja Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) sekä Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) aseman ja tehtävien määrittelyyn ja niiden rahoitustarpeen tyydyttämiseen.

TT:n sääntöjen 28. §:n mukaan TT:n edustajiston tuli järjestön purkautumisen yhteydessä päättää, mihin (yleishyödylliseen) tarkoitukseen TT:n varat käytettäisiin. Varojen käyttötarkoituksesta määrättiin EK:n perustamissopimuksen 5. kohdassa, jonka mukaan perustajajärjestöt luovuttavat EK:lle sen tarvitseman käyttöomaisuuden lisäksi likvidejä varoja yhteensä 20 miljoonaa euroa, josta TT:n osuus on 2/3. Sopimuksen mukaan yli jäävän osuuden käytöstä molemmat järjestöt, TT ja PT, päättävät itsenäisesti.

TT:n hallitus esitti EK:n perustamisesta päättävälle TT:n edustajistolle 25.5.2004, että TT:n yli jäävästä

varallisuudesta muodostettaisiin säätiö, jonka toiminnan tarkoituksena olisi tukea TT:n jäsenkunnan kannalta tärkeää tutkimus- ja selvitystyötä sekä kilpailukyvyyn parantamisen kannalta tärkeää yhteiskunnallista keskustelua. Säätiön pääoma määriteltäisiin myöhemmin syksyllä 2004, jolloin sen luovuttamisesta säätiölle päätettäisiin TT:n edustajiston syyskokouksessa. Edustajisto hyväksyi säätiön perustamisen, antoi hallitukselle valtuudet varojen siirtoon ja valtuutti hallituksen puheenjohtajan allekirjoittamaan säädekirjan.

TT:n piirissä oli sitä ennen myös herätetty kysymys ylimääräisten varojen jakamisesta yhdistyksen jäsenille. Kun TT:n omaisuus oli kuitenkin kertynyt eri aikoina ja erilaisin perustein, ei omaisuuden tasapuolista jakamista jäsenkunnalle pidetty uudessa tilanteessa käytännössä mahdollisena.

TT:n ylimääräisten varojen säätiöimistä koskeva valmistelu oli käynnistetty TT:n työvaliokunnan ja hallituksen päätöksellä 18.12.2003. TT:n hallitus päätti säätiön tarkoituksesta ja hallinnosta 12.2.2004 eli samana päivänä, kun TT:n ja PT:n hallitukset päättivät EK:n perustamisesta.

TT:n hallitus hyväksyi perustettavan TT-säätiön säännöt ja sai arviolaskelman säätiölle siirrettävistä varoista 18.3.2004. Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) antoi alustavan hyväksymisensä säätiön säännöille 19.10.2004. TT:n hallitus hyväksyi tämän jälkeen edustajistolle tehtävän esityksen säätiön perustamiseksi ja esityksen säätiön peruspääomaksi 27.10.2004.

TT:n edustajisto päätti lopullisesti järjestön purkamisesta 25.11.2004, jolloin myös EK:n edustajisto

ja TT-säätiön hallitus pitivät ensimmäiset kokouksensa, säätiön säädekirja allekirjoitettiin ja TT haki PRH:lta lupaa säätiön perustamiseen.

Perustamislupa säätiölle annettiin 29.11.2004, ja säätiö merkittiin säätiörekisteriin 20.1.2005.

Säädekirjan liitteenä oli tilintarkastajien vahvistama luettelo säätiölle siirrettävästä omaisuudesta. Omaisuus koostui julkisesti noteeratuista suomalaisista osakkeista, osakerahastoista, rahamarkkinarahastosta, kiinteistösaakeyhtiön ja asunto-osakeyhtiön osakkeista sekä rahavaroista. Säädekirjassa todetaan omaisuuden arvoksi yli 80 miljoonaa euroa. 17.11.2004 tehdyn noteerauksen mukaan säätiölle luovutetun omaisuuden arvo oli 80 869 952 euroa. Tästä pörssinoteerattujen suomalaisten osakkeitten osuus oli 64 016 314 euroa. Kyseisellä kotimaisten osakkeitten suurella osuudella oli ratkaiseva vaikutus niihin omaisuudenhoidon periaatteisiin, jotka säätiö perustamisensa yhteydessä hyväksyi, ja myös sen koko tähänastisen toimintansa aikana harjoittamaan varainhoitoon.

Säätiön pääoman määrittely lähti liikkeelle pitkälti TT:n ja PT:n yhteistyöjärjestöjen, ETLAn, EVAn, TATin ja Finpro Oy:n rahoitustarpeen pohjalta. Järjestöt olivat ennen TT:n ja PT:n purkautumista saaneet niiltä rahoitusta kokonaisuudessaan 5,85 miljoonaa euroa vuodessa. PT ei rahoittanut lainkaan TATia eikä Finpro Oy:tä, ja valtaosa sen taholta tulleesta rahoituksesta ETLAlle ja EVAlle tuli suoraan sen jäsenenä olleilta pankeilta, vakuutusyhtiöiltä ja kauppan alan yrityksiltä. TT:n ja PT:n purkautuminen johti rahoituksen osalta uuteen tilanteeseen muun ohella myös siksi, että palvelualojen yritysten tiedettiin harkitsevan rahoitusvastuunsa siirtämistä osin tai kokonaan perusteilla olevalle EK:lle.

Rahoitusratkaisua edelsi vuonna 2003 TT:n toteuttama selvitys avustettavien järjestöjen tarpeellisuudesta, ydintehtävistä ja niiden organisaatioon ja rahoitukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista. Lähinnä järjestöjen hallinnon piirissä toteutettujen haastattelujen tuloksena voitiin todeta kaikilla organisaatioilla olevan haastateltujen mielestä myös tulevaisuudessa tärkeä rooli, kullakin omansa. Niiden lopettamista tai tarpeettomuutta ei yleises-

ti esitetty. Toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta edellytettiin lisättävän. Aloitteellisuutta oli varsinkin ETLAn ja EVAn toiminnan lähentämiseen, jopa yhdistämiseen. TATin toimintaa tunnettiin rajallisesti. Sen arvioitiin olevan pääosin hyvin käytännönläheistä ja tarpeellista eikä päällekkäistä muiden organisaatioiden kanssa. Järjestöjen rahoituksen ja voimavarojen kasvattamiseen ei millään taholla kuitenkaan ollut valmiutta.

Selvityksen perusteella tehtiin TT:ssa keväällä 2004 johtopäätös, että sekä ETLAa että EVAa tarvitaan myös tulevaisuudessa, mutta niin tutkimustoiminnan kohdentamisessa, tulosten hyödyntämisessä kuin niiden vaikuttavuudessa on parantamisen varaa. Selvitysten pohjalta päätettiin turvata ETLAn ja EVAn tarvitsema rahoitus uudella pitkäjänteisemmällä tavalla, vahvistaa niiden toimintaedellytyksiä ja pyrkiä entistä vaikuttavampaan toimintaan. Toiminnallisten ja taloudellisten perusteiden katsottiin puoltavan ratkaisua, jossa TT:n ylimääräinen varallisuus siirrettiin perustettavalle TT-säätiölle, joka tekisi pitkäaikaisen rahoitussopimuksen ETLAn ja EVAn sekä TATin kanssa. Finpron rahoitus jäisi kokonaisuudessaan EK:n vastuulle.

Järjestöjen rahoituksen turvaaminen edellytti, että sitova monivuotinen rahoitussopimus tehtäisiin ETLAn ja EVAn osalta myös "PT:n säätiön", Palvelutyöntekijäliiton Yleisen Työntekijäliiton (PTYTL), kanssa. Valmisteluissa oli ollut vaihtoehtoina esillä myös rahoituksen jatkaminen pelkästään EK:n toimesta tai ETLAn ja EVAn säätiöiminen ja TT:n ylimääräisen varallisuuden siirtäminen pääosin sille. Samassa yhteydessä toteutettu ETLAn ja EVAn restrukturointi ja sääntöjen muutos säilyttivät ne kuitenkin edelleen yhdistyksinä, joiden hallinnot yhdistettiin.

EVAn rahoitus koostui lähes kokonaan jäsenmaksuista. ETLA puolestaan sai rahoituksestaan kolme neljänestä jäsenkuntansa ulkopuolelta tutkimusprojekteina. TT:n hallitukselle tehdyssä esityksessä katsottiin ETLAn toiminnan pitkäjänteisyyden ja riippumattomuuden turvaamisen edellyttävän jäsenten antamaa lisärahoitusta, jolla toiminta turvataisiin, jos ulkopuolinen projektirahoitus vähenee.

Päätöksentekovaiheessa säätiölle siirtyvien TT:n ylimääräisten varojen arvoksi laskettiin sijoitusomaisuuden osalta 77 miljoonaa euroa ja kiinteistö- ja asunto-osakkeitten osalta 7,2 miljoonaa euroa. Ko. omaisuuden arvioitu tuotto, 2,6 miljoonaa euroa, jäisi vuokratuotoilla lisättynäkin siten ilman PT-yhteisön täydentävää rahoituspanosta kauas ETLAn, EVAn ja TATin siihen mennessä saamasta vuotuisesta jäsenrahoituksesta (4,55 milj. euroa).

Neuvottelujen tuloksena sovittiin säätiön rahoitusosuudeksi ETLAlle ja EVAlle vuosiksi 2005–2006 miljoona euroa vuodessa, PTYTL:n osuudeksi 200 000 euroa vuodessa ja EK:n ja sen jäseniksi siirtyneiden palvelualojen yritysten osuudeksi 896 000 euroa vuodessa. Tällä ratkaisulla ETLAn ja EVAn rahoitus säilyi kokonaisuutena entisellä tasollaan. Rahoitus vakiinnutettiin säätiön sekä EK:n ja PT:n kesken uudella ratkaisulla 2,105 miljoonan euron tasolle vuoden 2007 alusta, jolloin pankkien ja yritysten suora rahoitus yhdistyksille päättyi.

Säätiö maksoi TATille vuonna 2005 avustusta 1,558 miljoonaa euroa ja vuonna 2006 1,7 miljoonaa euroa. EK:n myöntämän täydentävän rahoituksen turvin ja siirtämällä TT:n omistuksessa olleet Inforviestintä Oy:n osakkeet TATin omaisuudeksi pystyttiin TATin rahoitus säilyttämään lähes entisellä tasollaan vuoden 2005 alusta. Yhteistyöjärjestöjen rahoitusta ei EK:n ja säätiön perustamisen yhteydessä lisätty, mutta myönnettyyn rahoitukseen ei toisaalta sisällytetty itse EK:lle sen perustamisen yhteydessä asetettua kulusäästöjen ja kustannustehokkuuden vaatimusta.

Säätiön pääoman määrittelyvaiheessa lähdettiin TT:n piirissä myös siitä, että säätiölle tulisi varata mahdollisuus rahoittaa muitakin tarpeelliseksi havaittuja hankkeita. Esillä ollut mahdollisuus rahoittaa vuosittain 1–1,5 miljoonan euron arvosta muita hankkeita edellytti arvioiden mukaan kuitenkin lähes 100 miljoonan euron pääomaa. Tämä taso tosin saavutettiin jo vuoden 2005 lopussa.

Säätiön pyrkimys ETLAn, EVAn ja TATin toiminnan turvaamiseen on luettavissa säätiön sääntöjen 1. §:ssä mainitusta säätiön tarkoituksesta, ja se tulee korostetusti esiin sääntöjen 2. §:ssä mainituissa säätiön toimintamuodoissa. Sitoutumista em. järjestöjen rahoittamiseen ei kuitenkaan erillisenä sopimuksena toteutettu, mikä olisikin ollut vaikeaa, koska säätiötä ei määritelty sen säännöissä tukisäätiöksi. Joka tapauksessa säätiö pyrki turvaamaan rahoituksen myös sopimalla omaisuudenhoitajien kanssa heti säätiön toiminnan käynnistyttyä keväällä 2005 toimenpiteistä, joilla säätiön riittävä, rahoitussitoumukset täyttävä kassavirta voitaisiin turvata.

Vaikka säätiössä kyseisen rahoitussuhteen vuoksi heräsikin jo vuonna 2006 huoli säätiön tulkitsemisesta tukiyhteisöksi ja sen myötä yleishyödyllisen aseman menettämisestä, ei säätiössä eikä tilintarkastajienkaan taholla tuolloin mielletty sitä, että järjestelyt synnyttivät myös lähipiiriyhdyden säätiön ja ETLAn, EVAn ja TATin välille. Tämä seikka jäi tiedostamattomaksi ongelmaksi aina vuoteen 2017 saakka, jolloin asia vaati kokonaisuutena korjaamista ennen muuta joulukuussa 2015 voimaan tulleen uuden säätiölain määräysten valossa. Joka tapauksessa säätiön avustuspolitiikka, jossa muilta osin on pyritty pitäytymään projektipohjaisissa avustuksissa ja välttämään toiminta-avustusten myöntämistä ulkopuolisille yhteisöille, perustuu viime kädessä tarpeeseen säilyttää yleishyödyllinen asema ja välttää verotetuksi joutumista.

Säätiön merkitystä teollisuuden toimintaedellytysten vahvistajana ja em. yhteistyöjärjestöjen rahoituksen turvaajana haluttiin epäilemättä sekä säätiön perustamisvaiheessa että myöhemminkin korostaa myös säätiön hallituksen arvovaltaisella kokoonpanolla. Säätiön hallituksen jäsenenä oli aina vuoteen 2016 saakka kullakin hallituskaudella 4–5 vuorineuvosta.

II Säätiön tarkoitus ja toimintamuodot

TT-säätiön 25.11.2004 hyväksytyihin sääntöihin kirjattuna tarkoituksena on säätiön perustajan Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton jäsenyritysten edustamien toimialojen osaamista, kehittämistä ja kilpailukykyä tukevan koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisen keskustelun sekä aloille suotuisan ja innovatiivisen toimintaympäristön edistäminen.

Tarkoituksessa yhdistyvät tavoitteellisuus ja toiminnallisuus. Voidaan sanoa, että siinä periytyvät itse säätiön perustajan keskeiset tavoitteet, jotka yhdistyvät uusiin keinoihin niiden saavuttamiseksi ja pyrkimykseen turvata yhteistyöjärjestöjen toiminta ja rahoitus.

Vaikka jälkimmäinen ajatus ei sisältenyt vuotta aikaisemmin perustetun Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiön tarkoitukseen, sopivat sen sääntöihin kirjatut tavoitteet hyvin myös TT-säätiön perustajalle ja niitä käytettiin sellaisenaan pohjana TT:n edustajistolle 25.5.2004 tehdylle esitykselle säätiön tarkoituksesta. TT-säätiön sääntöihin kirjattu tarkoitus onkin sanatarkasti sama kuin Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiöllä, jälkimmäisen tarkoitukseen sisältyvää toimialarajoitusta ja TT-säätiön sääntöihin sisältyvää yhteiskunnallisen keskustelun edistämistä lukuun ottamatta.

TT-säätiön tarkoitus on sisällöltään sekä toiminnallinen että laaja-alainen. Sekä itse tarkoituksessa että sääntöjen 2. §:ssä yksilöidyt toimintamuodot viittaavat TT:n yhteistyöjärjestöjen toimintojen painopisteisiin, minkä lisäksi tarkoitukseen sisältyvän ”aloille suotuisan ja innovatiivisen toimintaympäristön edistämisen” on katsottu voivan tarkoittaa yhteiskunnallista vaikuttamista laajemmassakin mielessä.

Mielenkiintoista onkin tässä mielessä ollut seurata, miten erilaiset sisällöt näiden säätiöiden toiminta on saman tarkoituksen pohjalta saanut. Kun TT-säätiö keskittyi vuoteen 2017 saakka myös harkinnanvaraisessa avustustoiminnassaan edistämään pääasiassa taloustieteellistä tutkimusta, joka kartoittaa yritysten toimintaedellytyksiä ja -ympäristöä, teki Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiö merkittäviä sijoituksia yliopistojen pääomiin ja keskittyi yhä enemmän suurten teknologisten tutkimus- ja kehityshankkeitten sekä perustutkimuksen edistämiseen apurahatoimintojensa ohella.

TT-säätiön sääntöihin kirjatut toimintamuodot heijastavat ennen muuta säätiön pyrkimystä tukea säätiön perustajan TT:n yhteistyöjärjestöjen toimintaa. Säätiön perustamisen yhteydessä hyväksytyt säännöt toteavat, että tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö rahoittaa ja avustaa

- *yliopistoissa ja korkeakouluissa tai niihin rinnastettavissa laitoksissa tapahtuvaa opetus- ja tutkimustoimintaa ja niiden kehittämistä,*
- *tutkimuslaitoksissa toteutettavaa tutkimus- ja selvitystyötä sekä elinkeinoelämän kannalta tärkeää yhteiskunnallista keskustelua ja kansainvälistä seurantaa,*
- *koulujen ja oppilaitosten opetustoimintaa ja sen kehittämistä, erityisesti yrittäjyyden ja ammatillisen koulutuksen näkökulmasta,*
- *teollisuuden toimialojen tunnettuutta ja julkisuuskuvaan edistäviä hankkeita sekä*
- *muuta säätiön tarkoitusta edellä mainittuihin tapoihin rinnastuvilla tavoilla edistävää toimintaa.*

Lisäksi todetaan, että säätiö voi käynnistää tutkimus- ja selvityshankkeita, järjestää seminaareja, harjoittaa julkaisutoimintaa ja jakaa palkintoja.

Toimintamuotojen toinen kohta viittaa ETLAn tutkimustoimintaan ja EVAn toiminnan keskeiseen tavoitteeseen, markkinataloutta tukevan yhteiskunnallisen keskustelun edistämiseen, kolmas kohta puolestaan TATin puitteissa tapahtuvaan toimintaan opetussuunnitelmien kehittämiseksi nuorison talous- ja työelämätaitoja vahvistaviksi ja neljäs kohta TATin puitteissa toimineen Finnfactsin työhön suomalaisen teollisuuden tunnetuksi tekemiseksi.

Toimintamuotojen viimeinen kohta, jossa viitataan muihin rinnastettaviin tapoihin edistää säätiön tarkoitusta, ei ole johtanut merkittävässä määrin avustustoimiin. Vuonna 2017 toteutetun sääntöjen muu-

toksen yhteydessä ao. kohta katsottiin aiheelliseksi korvata laajemmalla ilmaisulla, jolla mahdollistettiin tarkoituksen toteuttaminen kaikilla muilla tarkoitusta välittömästi edistävillä toimintamuodoilla. Kyseinen toiminnallinen yleislauseke mahdollisti toiminnan merkittävän laajentamisen mm. suoraan teollisuuden järjestöille myönnettäviin avustuksiin eri toimialojen kehittämistä ja kilpailukykyä tukevien selvitysten tekemiseksi.

Säännöissä oleva maininta siitä, että säätiö voi käynnistää tutkimus- ja selvityshankkeita, järjestää seminaareja, harjoittaa julkaisutoimintaa ja jakaa palkintoja, on jäänyt toistaiseksi pitkälti kuolleeksi kirjaimiksi.

III *Säätiön avustustoiminta*

Säätiön perustajan tahdonilmaisu: yhteistyöjärjestöjen toiminnan turvaaminen

Säätiön avustustoiminta jakautuu rakenteellisesti kahteen osaan, yhtäältä keskusliiton yhteistyöjärjestöille ETLAlle, EVAlle ja TATille sekä vuodesta 2016 lähtien Finprolle / Business Finlandille maksettuihin vuotuisiin avustuksiin ja toisaalta ns. harkinnanvaraisiin hankekohtaisiin avustuksiin.

Kuten edellä on todettu, säätiön perustehtäväksi nähtiin sen perustamisesta lähtien ETLAn, EVAn ja TATin toiminnan turvaaminen riittävällä vuotuisella kiinteällä rahoituksella sekä säätiön tarkoitusta vastaavalla projektirahoituksella. Vaikka rahoituksesta ei tehty kirjallista sitoumusta, sai perustehtävä korostetun ilmaisunsa paitsi säätiön toimintansa aluksi vuonna 2005 vahvistamissa toimintaperiaatteissa myös säätiön vuotuisissa toimintasuunnitelmissa, joissa alusta alkaen on muuttumattomasti todettu säätiön toteuttavan tarkoitustaan ensisijaisesti tukemalla em. järjestöjen projekteja (toimintaa ja hankkeita) sekä viime vuosina erikseen Business Finlandin tuottamia, TATista siirrettyjä ns. Finfacts-palveluja. Budjetoinnissa ja käytännön työssä avustuksia ETLAlle, EVAlle ja TATille on käsitelty sitovana tai kiinteänä rahoituksena ja myöhemmin rahoitusosuuksina. ETLAn ja EVAn näkökulmasta kysymys on ollut jäsen- ja kannatusrahoituksesta sekä jatkuvien projektien rahoituksesta ja TATin näkökulmasta yleisavustuksesta. Vastaavasti muita säätiön myöntämiä avustuksia on totutusti luonnehdittu harkinnanvaraisiksi avustuksiksi.

Säätiötä perustettaessa ja sen tarkoitusta ja toimintamuotoja määriteltäessä lähdettiin TT:n piirissä siitä, että ETLAn tavoitteena tulee olla sen jäsen-

maksuilla rahoitettavan toiminnan kohdentaminen elinkeinoelämän näkökohtia laajasti palvelemaan objektiiviseen, arvostettuun ja tieteellisesti korkeatasoiseen tutkimukseen, jossa painopiste on yhteiskunnan rakenneuudistusta ja Suomen taloudellista kehitystä ja kilpailukyvyn edellytyksiä koskevassa työssä. ETLAn nähtiin muita paremmin tuottavan tietoa elinkeinoelämän kannalta keskeisistä kysymyksistä ja pystyvän tällaisen tiedon pohjalta vaikuttamaan harjoitettavaan talouspolitiikkaan ja EVAn kykenevän nostamaan vastaavat kysymykset näkyvästi esiin julkisessa keskustelussa.

Samassa yhteydessä katsottiin, että EVAa tarvitaan estämään konsensusyhteiskuntaa uhkaava kangistuminen ja vanhoihin ratkaisumalleihin tyytyminen sekä edistämään markkinaehtoisia ratkaisumalleja perinteisesti hyvin valtiokeskeisessä yhteiskunnassa. EVAn tavoitteena nähtiin olevan herättää yhteiskunnallisesti merkittävää keskustelua ja toteuttaa sitä tukevia selvityksiä ja projekteja hyödyntäen mm. ETLAn tutkimustoiminnan tuloksia. Sen tuli aktivoida yhteiskunnallista keskustelua, esitellä perinteiseen päätöksentekoon vaihtoehtoisia ratkaisuja sekä lisätä päätöksentekijöiden ja kansalaisten tietoisuutta sekä tulevista haasteista että niihin liittyvistä ratkaisuista.

TATin sääntöjen mukaan järjestön tarkoituksena on elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen vaikuttamalla olennaisesti kohderyhmiin viestinnän ja koulutuksen keinoin. TAT nähtiin TT:n piirissä merkittävänä kotimaisena toimijana ennen muuta pyrittäessä ylläpitämään nuorison valmiutta työllistyä teollisuuteen ja yksityiselle sektorille sekä lisäämään teollisuuden tunnettuutta ulkomailla.

TATin nuorisotoiminta koostui ennen yrityskylien perustamista ja lukioissa toteutettavien bisneskursseiden käynnistymistä lähinnä työelämätietouden lisäämisestä eri muotoisin toimin eri koulutusasteiden, oppilaiden, opettajien sekä opettajainkoulutuksen piirissä sekä yritysten ja oppilaitosten yhteistyön tiivistämisestä. TATin toiminta kouluisa ja nuorison parissa on kaikissa vaiheissa koettu elinkeinoelämän piirissä tärkeäksi. TAT oli ja on edelleen ainoa elinkeinoelämän toimija, joka tekee laajalti konkreettista kenttätöitä niin nuorten, oppilaitosten kuin opettajienkin kohderyhmissä.

Yritysten kansainvälistyminen oli vähitellen siirtänyt Finnfactsin toiminnan painopistettä PK-yritysten ja niiden tuotteiden tunnetuksi tekemiseen. Tätä ovat palvelleet erityisesti Finnfactsin muiden organisaatioiden kanssa yhteistyössä toteuttamat ns. missiopohjaiset sekä yritysten ja yhteisöjen toimeksiannosta tehdyt ulkomaisen median vierailut ja näihin vierailuihin liittyvät tiedotustyö ja viestintäpalvelut.

Edellä kerrotun valossa säätiön avustustoiminnan painopisteen suuntaamista nimenomaan ETLAn, EVAn ja TATin toiminnan tukemiseen voidaan pitää myös säätiön perustajan erityisenä säätiön tarkoitusta tukevana tahdonilmaisuna, vaikka sitä ei olekaan puettu juridiseen muotoon säätiön tarkoitusta määriteltäessä, säätiöstä kun ei haluttu tehdä tukiyhteisöä. Mainitun kolmen yhdistyksen saamat vuotuiset avustukset ovatkin säätiön toiminta-aikana muodostaneet 80 % säätiön koko avustustoiminnasta ja peräti 87 % siitä, mikäli näille yhdistyksille myönnetty projektirahoitus lasketaan mukaan.

Merkittävin osa perusrahoituksesta, yli 51 %, on kohdistunut TATin toimintaan. Toiminta oli säätiön perustamisvaiheessa lähes kokonaan säätiöltä ja EK:lta saatavan rahoituksen varassa. Tilanne on nopeasti muuttunut TATin voimakkaasti laajentuneiden uusien toimintamuotojen, yrityskylien ja lukiolaisille tarjottavien bisneskursseiden myötä, joihin TAT on onnistunut saamaan merkittävää ulkopuolista, sekä julkista että yksityistä rahoitusta. Nykyisellään säätiön ja EK:n avustukset kattavat vajaan neljänneksen TATin menoista ja kohdistuvat perinteiseen nuorisotoimintaan. Niillä ei ole ollut

tarpeen rahoittaa yrityskylien toimintaa eikä bisneskursseiden järjestämistä, paria erillistä projektia lukuun ottamatta.

Yhteistyöjärjestöjen toiminnan ja rahoituksen turvaamisen määrittely säätiön perustehtäväksi ei kuitenkaan estänyt TATin toiminnan tuntuva saneerausta vuonna 2015 jäljempänä luvussa VI selostettavalla tavalla, jolloin osa TATin toiminnoista myytiin ja siirrettiin muiden organisaatioiden hoidettavaksi ja TATin sijoitusomaisuus realisoitiin. Lisäksi TATista Business Finlandiin siirrettyjen Finnfacts-toimintojen avustus päätettiin puolitua vuonna 2020.

ETLAn ja EVAn toiminta säätiön näkökulmasta

Säätiön ja EK:n myöntämä perusrahoitus kattaa vajaan kolmanneksen ETLAn menoista. Perusrahoituksella on ETLAn kannalta parikin roolia. Perusrahoitus mahdollistaa seurannan ja ennuste-toiminnan harjoittamisen (jota ei voi kannattavasti myydä mutta joka on olennainen osa ETLAn profiilin ja asiantuntemuksen rakentamista) ja auttaa myös ajan käyttämistä talouspolitiikkakeskusteluun. Toiseksi perusrahoitus mahdollistaa rahoituksen hankkimisen ulkopuolisilta rahoittajilta, koska se kattaa perusinfrastruktuurin ja tutkijoiden henkilökulut siltä osin kuin projektirahoitus ei niihin riitä. Perusrahoituksen varassa voidaan kehittää asiantuntemusta jostakin laajasta teemasta ja käyttää aikaa projektitarjousten tekemiseen, joista luonnollisesti vain osa menestyy kilpailussa. Perusrahoitus ts. vivuttaa projektirahoitusta niin, että kokonaisrahoituksesta tulee noin kolminkertainen peruspanostukseen verrattuna. ETLAn osuus säätiön myöntämästä perusrahoituksesta on vuoteen 2020 mennessä ollut vajaan 30 prosenttia.

EVAn toiminta on käytännössä kokonaan säätiön ja EK:n myöntämän perusrahoituksen varassa. EVAn osuus kaikesta säätiön myöntämästä perusrahoituksesta on ollut runsaat 15 prosenttia. Hankekoh- taisen korvamerkityn projektirahoituksen osuus EVAn toiminnasta on vähäinen, ja sen istuttaminen EVAn perustoimintaan – akuuttien politiikkatoimien ja rakenneratkaisujen nopeaan analysointiin – ei ole ongelmatonta.

ETLA on itse nähnyt keskeiseksi haasteekseen sen, tuottaako laitos sellaista elinkeinoelämän kannalta tärkeää ja vaikuttavaa tietoa, jota ei ilman ETLAn kaltaista laitosta riittävästi syntyisi. Tutkimuksen vaikuttavuuden edellytys on ETLAn mukaan akateeminen kilpailukyky sekä vahva integriteetti, ei tarkoitushakuisuus. Kolmas tärkeä tekijä on tuotetun tiedon relevanssi, jota ETLA itse on pitänyt hyvänä ottaen huomioon päätöksentekijöiden kiinnostuksen ETLAn työtä kohtaan.

Säätiöllä on jäsenyytensä perusteella edustus ETLAn ja EVAn hallituksessa. Säätiö itse ei ole asettanut ETLAn ja EVAn toiminnalle yksityiskohtaisempia konkreettisia tavoitteita, eikä niille ole sen toimesta annettu tutkimuksia tai selvityksiä koskevia toimeksiantoja. Keskustelua, joskin suhteellisen vähäistä, on käyty säätiön hallituksessa yhdistysten vuotuisten toimintasuunnitelmien käsittelyn yhteydessä. Osapuolten välillä ei ollut ennen vuotta 2018 yhdistysten toiminnan sisältöä tai tutkimussuunnitelmia koskevaa säännönmukaista ja järjestelmällistä vuorovaikutusta. Yhdistysten toimintaa koskevassa tavoitteenasettelussa oli toisaalta, erityisesti niiden itsensä toivomuksesta, haluttu välttää liiallista sidonnaisuutta ja toimeksiantosuhdetta. Tällä oli erityisesti ETLAssa haluttu varjella tutkimustoiminnan itsenäisyyttä elinkeinoelämän suuntaan sen turvaamiseksi, että se voisi saada tarvitsemaansa muuta ulkopuolista rahoitusta ja osallistua kilpailtuun tutkimustoimintaan.

Säätiön näkökulmasta ETLAn toiminnan keskeisiin kriteereihin on katsottu kuuluvan paitsi tuotetun tiedon relevanssi elinkeinoelämän intressien kannalta myös sen yleisempi kiinnostavuus ja vaikutus harjoitettavaan talouspolitiikkaan. Jälkimmäisen on katsottu edellyttävän erityisesti tutkimustulosten tehokkaampaa jalkauttamista ja yleisemminkin toimintaan liittyvää julkisuuden hallintaa. EVAn raporttien ja julkisten esiintymisten on kylläkin katsottu herättäneen toivottua keskustelua ja jatkopohdintaa.

Keskeistä on ollut säätiönkin kannalta se, että elinkeinoelämä ja teollisuus erityisesti saisi näkemyksensä keskeisistä ajankohtaisista tutkimusaiheista välitetyksi ETLAn vuotuisiin tutkimusohjelmiin.

Siksi katsottiin vuonna 2018 ETLAn ja EVAn hallituksessa tapahtuneiden muutosten yhteydessä tarkoituksenmukaiseksi pyrkiä aikaisempaa tiiviimpään ja järjestelmällisempään vuorovaikutukseen sekä ETLAn ja EVAn että myös TATin toimivan johdon kanssa mm. kutsumalla heidät säännöllisesti säätiön hallituksen kuultaviksi.

Sekä ETLA että EVA ovat luonnehtineet toimintaansa pro market ajatteluksi, ts. näkemykseksi siitä, että toimivat markkinat ja kilpailu ovat hyvinvoinnin keskeinen edellytys. Tämä ei yhdistysten mukaan tarkoita välttämättä olemassa olevien yritysten välittömien etujen kannalta suotuisia johtopäätöksiä (pro business). Näkemys on ajoittain johtanut julkisuudessaakin esille tulleisiin näkemuseroihin ETLAn tutkijoiden ja eräiden säätiön hallituksen jäsenten välillä.

Perustehtävä heijastuu myös harkinnanvaraiseen avustustoimintaan

Sen lisäksi, että ETLalle, EVAlle ja TATille myönnetty perusrahoitus on muodostanut valtaosan säätiön avustustoiminnasta kokonaisuutena, sai taloustieteellinen tutkimus ja erityisesti ETLAn toimesta tapahtuva tutkimustoiminta pitkään hallitsevan aseman myös säätiön harkinnanvaraisessa avustustoiminnassa.

ETLAn vahvaan asemaan myös säätiön projektirahoituksessa vaikutti paitsi luonnollisesti läheinen suhde säätiöön sen perusrahoituksen kohteena myös se, ettei säätiöllä toimintansa alkuvuosina ollut suhteellisen rajallisen jakokelpoisen varallisuutensa vuoksi mahdollisuuksia ekspansiivisempaan avustustoimintaan ja sen edellyttämään tiedottamiseen. Käytännössä tilanne muuttui tältä osin oleellisesti vasta säätiön tekemän sääntömuutoksen jälkeen vuonna 2017, vaikka kasvaneet pääomat ja kassavirtatuotot olisivat antaneet siihen mahdollisuuksia aikaisemminkin.

Ensimmäisen viiden toimintavuoden aikana vajaa puolet kaikista säätiön maksamista harkinnanvaraisista avustuksista kohdistui ETLAn taloustieteellisiin tutkimuksiin, ja mikäli tuolloin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen suunnattuja poikkeuksellisen

mittavia avustuksia ei oteta lukuun, peräti yli 83 %. ETLAn resurssit olivat lähellä, niitä tarjottiin käytettäviksi ja taustalla vaikutti vielä säätiön perustamisessa vallinnut vahva pyrkimys ETLAn aseman ja rahoituksen turvaamiseen. Toiminnan tässä vaiheessa ei myöskään syntynyt vielä tarvetta suunnata ETLAn tutkimuksia lähemmäs teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseen tähtääviä ja sen ajankohtaisia intressejä koskevia teemoja, vaan tutkimukset jäivät paljolti puhtaan soveltavan taloustieteellisen tutkimuksen tasolle. Säätiön hallituksessa tulkittiin säätiön tarkoitusta ja toimintamuotoja pitkään akateemisemmalla painotuksella ja varottiin myös puuttumasta liiemmin ETLAn riippumattomuuteen tutkimuslaitoksena. Vähitellen hallituksen suhtautuminen myös ETLAn tutkimusten tematiikkaan muuttui, mutta ETLAssa selvemmin tältä osin vasta 2010-luvun viimeisinä vuosina. Yhteenlasketuna ETLAn saaman perusrahoituksen ja projektirahoituksen osuus kaikista säätiön myöntämistä avustuksista on vuoden 2020 loppuun mennessä ollut vajaat 29 prosenttia ja sen saaman projektirahoituksen osuus kaikista säätiön myöntämistä harkinnanvaraisista avustuksista runsaat 24 prosenttia.

Säätiö korotti ETLAn ja EVAn vuotuista perusrahoitusta 300 000 eurolla vuonna 2007 sekä 200 000 eurolla vuonna 2016 ilman, että säätiössä olisi käyty näissä yhteyksissä perusteellisempaa keskustelua yhdistysten toiminnan tavoitteista. Vuoden 2007 rahoitustarpeen käsittelyn yhteydessä todettiin säätiön hallituksessa ETLAn toiminnan olevan tehokasta ja merkittävää, minkä vuoksi sen toiminnassa syntyneen vajeen vuoksi puuttuva rahoitus olisi pyrittävä hankkimaan. Vuoden 2016 rahoituksen korotus oli puolestaan osakorvaus siitä, että palvelualat olivat aiemmin purkaneet oman ”säätiönsä” PTYTL:n ja lopettaneet rahoituksensa ETLAlle.

Avustustoiminnan periaatteet

Säätiön hallitus vahvisti säätiön toimintaperiaatteet ennen avustustoiminnan käynnistämistä 23.8.2005. Niissä säätiö vahvisti toteuttavansa tarkoitustaan pääasiallisesti

- 1) *Vuosittaisella TT:tä lähellä olevien organisaatioiden rahoituksella, johon kuului*

- ETLAn tutkimustoiminnan vuosittainen rahoitustuki
- EVAn vuosittainen rahoitustuki
- TATin vuosittainen rahoitustuki

- 2) *Tukemalla säätiön aloitteesta lähteviä, vaikuttavuudeltaan ja rahoitukseltaan suuria hankkeita, kuten*
 - Yritystoiminnan kannalta tärkeät tutkimus- ja selvityshankkeet
 - Yhteiskunnallisen asennekehityksen seuraaminen ja vaikuttaminen kansalaismielipiteeseen
- 3) *Vuosittain valittavien teemojen (1–3) yhteyteen julistettavalla apurahojen jaolla;*
Teemat voivat olla miltä tahansa säätiön toiminta-alueelta. Teemoista päätetään kerran vuodessa ja niiden ohjelmaluonnokset hakuaikoineen ja -ohjeineen voidaan tiedottaa keskeisissä lehdissä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi:
 - Yrittäjyyteen liittyvät hankkeet
 - Kansalaisten taloustiedon lisääminen
- 4) *Muilla avustuskohdeilla*
Säätiö voi säädekirjassa tarkoitetulla tavalla tukea julkaisutoimintaa, kokousten ja konferenssien järjestämistä.

Hallitus totesi toimintaperiaatteet hyväksyessään, että lähtökohdana tulee pitää nimenomaan teollisuuden toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä Suomessa. Tämän tavoitteen toteuttaminen saattaa edellyttää suurehkoa ja pitkäjänteistä panostamista sitä tarkoittavaan toimintaan, tutkimuksiin ja hankkeisiin. Hyväksytyissä periaatteissa edellytetyllä tavalla tulisi pyrkiä oma-aloitteisesti kehittämään tämän tavoitteen mukaisia hankkeita tai etsimään niitä yhdessä keskeisten yhteistyötahojen kanssa. Todettiin, että säätiön voimavarat ovat rajalliset, mutta niiden käyttö sopivien hankkeiden määrittämiseksi on kuitenkin yksi mahdollisuus.

Edelleen todettiin, ettei avustukseen käytettävissä olevia varoja tule pilkkoa lukuisiin pieniin hankkeisiin, vaan on haettava riittävää vaikuttavuutta. Yhteistyötahojen normaaliin toimintaan kuuluvien selvitysten ja hankkeiden rahoittaminen ei kuulu säätiön ensisijaisiin tehtäviin.

Säätiön toimintaperiaatteet eivät lähteneet toteutumaan tässä päätöksessä vahvistetulla tavalla, lukuun ottamatta yhteistyöjärjestöille maksettua vuotuista rahoitustukea. Säätiö ei ainakaan viiteen ensimmäiseen vuoteen rahoittanut hankkeita, jotka olisivat välittömämmin turvanneet ja kehittäneet teollisuuden toimintaedellytyksiä. Hankkeiden suuruus on suhteellinen käsite, joskin selvästi yli puolet säätiön myöntämistä hankekohtaisista avustuksista on ollut arvoltaan yli 50 000 euroa. Säätiö ei ole koko toimintansa aikana myöntänyt apurahoja. Ajatus erityisistä teemakohtaisista avustuksista toteutui vasta vuonna 2019 säätiön valittua ilmastonmuutoksen torjunnan avustusten painopistealueeksi vuosille 2020–2022 avustustoiminnan periaatteiden ensimmäisen varsinaisen strategisen tarkistuksen yhteydessä. Yhteiskunnallista asennekehitystä on seurannut ja kansalaismielipiteeseen on vaikuttanut lähinnä EVA saamansa perusrahoituksen pohjalta. Hankekohtaista rahoitusta ei EVAlle tähän tarkoitukseen ole suuremmin myönnetty eikä pyydettykään. Säätiön oma-aloitteisuus hankkeiden kehittämisessä ja etsimisessä on useimmiten rajoittunut lähinnä avustusmahdollisuuksien esittelyyn, joskin toiminnan alkuvaiheessa hankkeiden selvittäminen ja seuranta erityisesti ETLAn kanssa oli ajoittain tiivistä.

Säätiön vuotuisissa, tiiviiseen muotoon laadituissa toimintasuunnitelmissa on vuodesta 2006 lähtien muuttumattomana säilynyt kaksi keskeistä periaatetta: 1) säätiön tarkoituksen toteuttaminen ensisijaisesti ETLalle, EVAlle ja TATille myönnettävällä perusrahoituksella ja 2) yrittäjyyden ja yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen säätiön harkinnanvaraisessa avustustoiminnassa. Vuodesta 2012 lähtien mainitaan kaikissa toimintasuunnitelmissa periaatteena olevan avustusten myöntäminen realisoituvien tuottojen puitteissa. Vuodesta 2017 lähtien todetaan erikseen säätiön tavoitteena olevan avustustoiminnan vaikuttavuuden lisääminen.

Toiminnan edellytykset ja painotukset

Avustusperiaatteiden vahvistamisen jälkeen säätiön hallitus joutui määrittelemään avustuksiin käytettävissä olevan varallisuuden ja joutui tässä yhteydessä paitsi tekemään rajanvetoa kirjanpidol-

lisen ja toiminnallisen tuloksen välillä myös painimaan säätiön yleishyödyllisen aseman säilyttämiseen liittyvien ongelmien kanssa.

Hallitus päätti marraskuussa 2005, että avustuksiin käytetään vuosittain ensisijaisesti omaisuudesta saatava osinko- ja vuokratuotto, josta vähennetään säätiön omaisuudenhoidosta ja toiminnasta syntyvät kulut. Sen lisäksi voidaan avustuksina jakaa enintään omaisuuden reaaliarvon ylittävä osa sijoitusomaisuuden arvonnoususta. Samassa yhteydessä todettiin, että säätiön hallituksella on sinänsä, myös tilintarkastajan lausunnon perusteella, täysi harkintavalta käyttää sekä varojen tuottoa että pääomaa sääntöjen tarkoittamaan toimintaan. Jakokelpoisen varallisuuden määrittelyssä tuli hallituksen mukaan kuitenkin noudattaa varovaisuutta siten, että osa em. tavalla lasketusta jakokelpoisesta varallisuudesta varataan vuosittain tehtävällä päätöksellä ns. suhdannepuskuriksi säätiön rahoitussitoumusten kattamiseksi sekä rahoituskyvyn turvaamiseksi mahdollisen matalasuhdanteen aikana.

Sijoitusomaisuuden reaaliarvon ylittävää osaa ei, eikä säätiön pääomaa muutenkaan, ole kuitenkaan käytetty avustuksiin, lukuun ottamatta Aalto-yliopiston pääomaan tehtyä erillistä, yhteensä 10 miljoonan euron sijoitusta vuosina 2008–2010. Aalto-yliopiston rahoitusta käsitellään erikseen luvussa VI.

Pyrkimys rakentaa suhdannepuskuri, mitä ei koskaan toteutettu, on ymmärrettävissä toiminnan alkuvaiheessa, kun säätiön pääoma on sen rahoitussitoumuksiin nähden rajallinen ja kun otetaan huomioon terve varautuminen pääoman tuottojen mahdolliseen alenemiseen. Koska säätiön harkinnanvarainen avustustoiminta jäi kuitenkin suhteellisen pitkäksi ajaksi varsin rajalliseksi ja säätiölle kertyi nopeasti paitsi huomattavia kirjanpidollisia myös toiminnallisia ylijäämiä, jäi puskuriajattelu säätiön toiminnassa unohduksiin. Sen voi sanoa korvautuneen säätiön sijoitustoiminnassa pitkään vallinneella pyrkimyksellä suosia maksuvalmiuden varmistamiseksi pikemmin kassavirtaa kuin arvonnousua tuottavia sijoituksia.

Vuoden 2006 marraskuussa säätiön hallitus joutui tilintarkastusyhteisöltään pyytämänsä asiantuntijalausannon pohjalta ottamaan kantaa kysymykseen säätiön yleishyödyllisen aseman (ja verovapauden) turvaamisen vaatimasta toiminnasta. Käydyssä keskustelussa todettiin yleishyödyllisyyden turvaamisen kannalta olevan tarpeen kiinnittää huomiota erityisesti kahteen seikkaan: avustusten myöntämisen perusteisiin sekä avustusten suhteeseen säätiön toiminnan tulokseen. Avustukset olisi pääsääntöisesti myönnettävä projektikohtaisesti, jotta vältettäisiin vaara ns. tukiyhteisöä koskevasta tulkinnasta. Toiseksi katsottiin olevan epävarmaa, miten verottaja tulkitsee säätiön toiminnan tuloksen ja missä määrin siihen lasketaan mukaan syntyneet kirjanpidolliset myyntivoitot. Sijoitussalkun uudelleenmuokkauksen yhteydessä syntyy poikkeuksellisen paljon myyntivoittoja, jotka sellaisenaan vaikuttavat kirjanpidolliseen tulokseen. Yleissääntönä verottajan todettiin noudattaneen periaatetta, jonka mukaan avustuksina tulisi jakaa vähintään puolet sijoitustoiminnan tuotoista. Käydyssä keskustelussa oli toisaalta ilmennyt, että lukuisat säätiöt erottivat uudelleensijoitettavat varat tilinpäätöksen liitteissä muista sijoitustoiminnan tuotoista ja avustusten jakoon käytettiin lähinnä varsinaiset sijoitustoiminnasta saadut osinko-, korko- ja muut niihin rinnastettavat tuotot ja verottaja oli hyväksynyt tämän menettelytavan vuosien ajan. Säätiön näin lasketun avustusten jakosuhteen todettiin olevan lähes 100 prosenttia.

Hallitus päätti, että vastaisuudessa avustukset jaetaan pääosin projektikohtaisesti ja sitä koskevat ohjeet annetaan avustusten hakijoille. Edelleen hallitus päätti, että avustuksiin käytetään ensisijaisesti vain sijoitetun pääoman varsinainen vuosituotto ja vuosittaiset mahdolliset kirjanpidolliset voitot kuuluvat uudelleensijoitettaviin varoihin, jotka eritellään tuloslaskelman liitteissä tämän mukaisesti.

Säätiön harkinnanvarainen avustustoiminta on pitkään vallinneitten rajallisten mahdollisuuksien puitteissa ollut lähinnä sille jätettyihin hakemuksiin reagoivaa, mutta asteittain myös tiukemmin säätiön säännöissä määritellyssä tarkoituksessa pitäytyvää. Kuten edellä on todettu, säätiön avustustoiminta rajoittui kuitenkin pitkään säätiön

säännöissä nimenomaisesti mainittuihin toimintamuotoihin etsimättä muita tapoja edistää säätiön tarkoitusta. Säätiön toiminnan vakiinnuttua avustusten kohteiksi ovat valikoituneet tutkimuslaitokset, yliopistot ja korkeakoulut sekä erilaiset yhteisöt ja säätiöt. Suurin osa säätiölle jätetyistä avustushakemuksista on tullut elinkeinoelämää lähellä olevilta yhteisöiltä ja tutkimuslaitoksilta. Yksittäisten hankekohtaisten avustusten suuruus on tällöin ollut 15 000–150 000 euroa. Säätiö ei ole myöntänyt apurahoja eikä avustuksia yksityishenkilöille. Säätiö on toiminnan jatkuessa yhä enemmän katsonut voivansa palvella tarkoitustaan parhaiten sellaisilla hankekohtaisilla avustuksilla, joilla on voitu nähdä olevan selkeä ja välitön yhteys teollisuuden intresseihin esim. teknologian tai ammattitaidon kehittämisen, markkinoiden avaamisen tai teollisuuden tunnetuksi tekemisen kautta.

Säätiö ei vuoteen 2020 saakka julkisesti tiedottanut avustustoiminnastaan eikä julistanut avustuksia haettaviksi. Säätiöllä ei ko. vuoteen saakka ollut verkkosivuja. Säätiö tiedotti myöntämistään avustuksista yksilöidysti tilinpäätöksissään vasta vuodesta 2015 lähtien. Toiminnan luonteeseen oli pitkään vaikuttanut säätiön perustamisen yhteydessä vallinnut halu säilyttää mahdollisimman vapaat kädet teollisuuden intressejä palvelemaan avustustoimintaan.

Kaiken kaikkiaan säätiö on ymmärtänyt tarkoituksensa laajasti, ei ole määritellyt tarkemmin, mitä tekijöitä se haluaisi teollisuuden osaamisen, kilpailukyvyyn tai kehittämisen osalta erityisesti painottaa, eikä asettanut tässä suhteessa kriteerejä avustuksilleen. Tiiviimmällä yhteydenpidolla teollisuuden toimialaliittoihin on vuodesta 2018 lähtien säätiössä osaltaan lähdetty myös siitä, että teollisuus kykenisi nostamaan esiin sen kannalta keskeisiä ongelmia, joihin voisi tutkimuksen, selvitysten ja koulutuksen keinoin etsiä ratkaisuja.

Toimintansa aikaisessa vaiheessa säätiön hallitus joutui ottamaan kantaa myös kahteen myöhemmin toistuvasti esille nousseeseen kysymykseen. Vuoden 2007 marraskuussa säätiö teki ensimmäisen keskeisen linjauksensa yliopistojen ja korkeakoulujen avustamisessa käsitellessään Teknillisen korkeakoulun avustushakemusta huippututki-

mukselle. Päätöstä seuranneessa säätiön ja TKK:n yliopistorahaston välillä 30.11.2008 tehdyssä sopimuksessa sovittiin yhteensä 250 000 euron lahjoituksesta vuosille 2008–2013 TKK:n juhluvuoden kunniaksi perustetun energiatutkimusohjelman ja digitalisaatiota tutkivan ohjelman rahoittamiseksi. Päätöksessään hallitus korosti periaatetta, jonka mukaan säätiö pyrkii kohdistamaan avustuksensa konkreettisiin projekteihin eikä anna yleisrahoitusta korkeakoulujen tutkimustoimintaan.

Yliopistoissa ja korkeakouluissa tapahtuvan opetus- ja tutkimustoiminnan tukeminen on säätiön toiminnassa jäänyt kuitenkin käytännössä varsin vähäiseksi, eikä tähän tarkoitukseen ole paria poikkeusta lukuun ottamatta toistaiseksi onnistuttu yhdessä korkeakoulujen kanssa sopimaan projektikohtaisista avustuksista, vaan yliopistojen hakemukset ovat liittyneet lähinnä pääomarahoitukseen tai tutkimuksen infrastruktuurin vahvistamiseen. Säätiön toimintamuodoissa mainitut tutkimuslaitosten tutkimus- ja selvitystyön tukeminen ja koulujen ja oppilaitosten opetustoiminnan kehittäminen ovat käytännössä sen vuoksi rajoittuneet ETLAn ja TATin toiminnan avustamiseen. Säätiö on useaan kertaan todennut yliopistoille ja korkeakouluille, ettei sillä ole mahdollisuutta tehdä pääomasijoituksia yliopistoihin paitsi sen perustehtävän vaatiman rahoituskapasiteetin myös mahdollisen avustuskohteen valintaan liittyvien tasapuolisuusvaatimusten vuoksi, mutta sen sijaan se pystyy avustamaan yliopistojen kehittämiä projekteja.

Vuoden 2006 toukokuussa hallitus joutui ottamaan kantaa myöhemmin toistuvasti esille nousseeseen kysymykseen historiikkien rahoittamisesta. Hallitus totesi, että säätiön ensisijaisena tarkoituksena on elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen ja sellainen toiminta, joka suoranaisesti vaikuttaa toimintaympäristöön. Tästä syystä historialliset, yritysten tai yritysjohtajien historian selvittämiseen tai julkaisemiseen liittyvät hankkeet eivät pääsääntöisesti ole säätiön rahoituksen ensisijaisia kohteita.

Tämän mukaisesti on säätiössä toimittukin, parilla merkittävällä poikkeuksella. Säätiö myönsi jo ennen säätiön perustamista esillä olleen, vuonna 2015 julkaistun Teollisuuden Keskusliiton (TKL)

historian, Suomalaisten hyvinvointia rakentamassa teoksen valmistelu-, kirjoitus- ja painatustöille yhteensä 280 000 euron avustuksen vuosina 2006, 2008 ja 2015 sekä EK:n Yrittäjävaltuuskunnan historiikin kirjoitukselle ja painatustyölle yhteensä 60 000 euron avustuksen vuonna 2010. Säätiö päätti myös vuonna 2006 hankkia Päiviö Hetemäen elämäkerrateosta TT-säätiön ja EK:n sidosryhmille 10 000 euron arvosta. Kyseisten ”oman talon” historiikkien lisäksi säätiö ei ole myöntänyt muita avustuksia historiikkien kirjoittamiselle tai julkaisemiselle, useista hakemuksista huolimatta.

Säätiön harkinnanvaraisiin avustuksiin käytettävissä oleva pääoman vuotuinen tuotto kasvoi vuosien mittaan vajaasta 700 000 eurosta yli 2 miljoonaan euroon vuonna 2020. Vaikka säätiön tilinpäätös osoitti vuonna 2008 finanssikriisin jälkeen sekä vuonna 2011 kotimaisten osakkeitten arvon romahdettua poikkeuksellisesti yli 20 miljoonan euron alijäämää, ei vastaavaa kehitystä nähty säätiön kassavirtatuo- tossa, joka hyvin riitti säätiön rahoitusvelvoitteiden kattamiseen ETLAlle, EVAlle ja TATille myös vaikeimpina vuosina. Vuosina 2009–2010 uusien harkinnanvaraisten avustusten myöntämistä tosin jouduttiin huomattavasti supistamaan. Muina vuosina säätiön kirjanpidollinen ylijäämä on vaihdellut 2,4 miljoonasta 14,7 miljoonaan euroon ja toiminnallinen ylijäämä kaikki vuodet huomioiden 92 000 eurosta 682 000 euroon. Kasvavasta liikkumavarasta huolimatta säätiön toiminnassa on vuosi vuodelta ja erityisesti säätiölain uudistamisen jälkeen vuonna 2015 pyritty keskittymään lähemmin hankkeisiin, joissa näkökulmana on aito säätiön tarkoitusta vastaava teollisuuden kehittäminen. Tätä tarkoitusta palveli myös ns. toiminnallisen yleislausekkeen lisääminen säätiön toimintamuotoihin sääntömuutoksen yhteydessä vuonna 2017.

Merkittävin toiminnan rajoitus koskee kuitenkin liiketoimintaa, jota säätiö ei sääntöjensä mukaan voi tukea. Säätiö onkin mm. viime vuosien aikana rahoittamissaan teollisuuden selvityshankkeissa lähtenyt siitä, että mikäli selvitysten tekijöinä on yhtiöitä, tulee niiden olla lähtökohtaisesti voittoa tavoittelemattomia tai avustukset voivat kohdistua vain niiden yleishyödyllistä tarkoitusta palvelemaan toimintaan.

Avustustoiminnan vaikuttavuuden lisääminen

Useana vuonna niin 2000-luvulla kuin erityisesti 2010-luvulla voitiin todeta, että säätiön toiminnallinen ylijäämä on muodostunut varsin suureksi suhteessa myönnettyihin harkinnanvaraisiin avustuksiin, vaikka säätiön myöntämät avustukset kokonaisuutena kasvoivat suurimmillaankin yli 80 prosenttiin säätiön vuotuisista tuotoista. Säätiö myönsi vuoteen 2017 saakka harkinnanvaraisia avustuksia vuosittain 200 000–950 000 euron arvosta. Vuoden 2018 alussa oltiin tilanteessa, jossa säätiön toiminnallisen ylijäämän voitiin arvioida muodostuvan runsaan 1,1 miljoonan euron suuruiseksi sen jälkeen, kun ao. vuodelle oli myönnetty harkinnanvaraisia avustuksia 689 000 euron arvosta.

Säätiön hallitus oli marraskuussa 2017 tehdyssä sääntömuutoksen yhteydessä määritellyt säätiön ensisijaiseksi tavoitteeksi avustustoiminnan vaikuttavuuden lisäämisen. Säätiön asiamies otti tässä tilanteessa, myös säätiön sääntöjen antamat uudet toimintamahdollisuudet huomioon ottaen, yhteyttä eri teollisuusliittojen toimitusjohtajiin ja selvitti säätiön nähtävissä olevia kasvavia mahdollisuuksia avustaa teollisuuden kehittämistä tukevia hankkeita. Liitoilta pyydettiin tietoja käynnissä tai suunnitteilla olevista hankkeista, joita säätiö voisi avustuksillaan edistää, sekä tahoista, joihin säätiö voisi avustustoimintansa osalta olla yhteydessä. Yhteydenotto johti nopeasti teollisuuden toimialaliittojen useisiin merkittävän kokoluokan avustushakemuksiin.

Säätiön hallitus kävi huhtikuussa 2018 myös alustavan keskustelun säätiön avustuspolitiikasta, jolloin todettiin avustustoimintaa olevan tarpeen järkevöittää esim. viestittämällä siitä laajemmin potentiaalisille kohderyhmille ja asettamalla vuotuinen aikataulu avustushakemusten jättämiselle. Säätiön katsottiin edelleen olevan syytä pitäytyä hankekohtaisissa avustuksissa eikä sen katsottu olevan syytä jatkossakaan rahoittaa yliopistoissa tapahtuvaa perustutkimusta eikä tehdä pääomaisijoituksia yliopistoihin tai rahoittaa tutkimuksen infrastruktuuria, kuten perustettavia laitoksia tai professuureja muutoin kuin hyvin perustelluissa

poikkeustapauksissa. Säätiön ei kuitenkaan katsottu olevan tarpeen asettaa määrällisiä rajoituksia avustuksilleen. Avustustoiminnan vaikuttavuuden lisäämisessä todettiin yleisesti viestinnän lisäämisen ja keskeisten viiteryhmiä kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen olevan avainasemassa.

Säätiön ja teollisuuden liittojen välisten keskustelujen seurauksena hyväksyttiin vuonna 2018 uusia avustuksia teollisuuden kehittämistä ja toimintaympäristön vahvistamista koskeville hankkeille yhteensä 627 000 euron arvosta, mikä nosti ko. vuonna avustettujen hankkeiden arvon yhteensä 1 458 800 euroon. Vastaavia, erityisesti teollisuuden kehittämiseen tähtäviä selvityshankkeita hyväksyttiin rahoitettaviksi 646 000 euron arvosta vuonna 2019 ja 815 000 euron arvosta vuonna 2020. Suurin osa vuosien 2019 ja 2020 avustuksista liittyi teollisuuden eri toimialojen hiilineutraalisuushankkeisiin, jotka hyvin vastasivat säätiön avustustoiminnalleen vuonna 2019 asettamaa painopistettä, ilmastonmuutoksen torjuntaa. Säätiö myönsi vuonna 2019 hankekohtaisia avustuksia yhteensä 1 594 693 euron ja vuonna 2020 yhteensä 1 866 621 euron arvosta, mikä merkitsi vastaavien avustusten arvon kaksin-kolminkertaistumista ao. vuosia edeltäneeseen pitkän aikavälin keskiarvoon nähden.

Säätiön hallitus asetti marraskuussa 2018 hallituksen sisäisen työryhmän valmistelemaan säätiön avustustoiminnan strategista uudistamista ja kehittämistä sekä jäsentämään hallituksen toiminnan muotoja ja rakenteita.

Hallituksen strategiakeskustelu

Hallitukselle tekemässään esityksessä työryhmä näki, että säätiöiden rooli Suomen elinkeinoelämän ja koulutuksen pitkäjänteisessä uudistamisessa korostuu.

Digitaalisen murroksen, työn murroksen, globaalien talouden ja kasvavien geopoliittisten jännitteiden nähtiin tehneen teollisuuden toimintaympäristöstä vaikeammin ennakoitavan. Näiden megatrendien katsottiin olevan sekä uhkia että mahdollisuuksia. Haasteisiin vastaamisen katsottiin edellyttävän teollisuuden jatkuvaa uudistamista.

Suomen julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahoituksen todettiin jääneen jälkeen kansainvälisestä tasosta. Yritysten TKI-investointien todettiin supistuneen merkittävästi huippuvuodesta 2008. Pulan osaavista työntekijöistä nähtiin teollisuudessa kasvavan.

Työryhmä näki, että mm. sijoitusomaisuuden tuottojen kasvu tuo säätiölle uusia mahdollisuuksia vaikuttaa tutkimustoimintaa tukemalla teollisuuden kykyyn uudistua ja vastata voimistuviin haasteisiin osaamistaan ja kilpailukykyään kehittämällä. Vastaavasti nähtiin lisääntyviä mahdollisuuksia lieventää koulutuksen keinoin työmarkkinoilla kasvavaa osaajapulaa ja vahvistaa nuorison työelämävalmiuksia.

Säätiön toiminnan vaikuttavuuden lisäämisen katsottiin edellyttävän valmiutta jäsentää ja fokusoida avustustoimintaa, tiivistää hallitustyöskentelyä sekä käyttää soveltuvien osien erityisasiantuntemusta päätöksenteon tukena. Vaikuttavuutta nähtiin olevan mahdollista lisätä myös viestinnän keinoin tekemällä säätiön toimintaa aikaisempaa tunnetummaksi.

Työryhmä katsoi, että säätiön päärahoituskohteiden, ETLAn, EVAn ja TATin, toimintaa on pyrittävä käyttävissä olevien kanavien kautta ohjaamaan tavalla, jossa tutkimuksen ja yhteiskunnallisen keskustelun sekä nuorisotyön keinoin aikaisempaa fokusoidummin keskitytään teollisuuden ja työmarkkinoitten haasteisiin vastaamiseen säätiön tarkoitusta vastaavalla tavalla. Toiminnassa on kuitenkin otettava huomioon se, että ETLAn vaikutavuus sekä tutkimustulosten että esim. politiikkasuositusten osalta edellyttää sitä, että laitoksen toiminta koetaan paitsi laadukkaaksi myös riippumattomaksi.

Säätiön katsottiin olevan syytä pyrkiä em. lähtökohdista tehostamaan yhdistysten toimintaa erityisesti niiden vuotuisten toimintasuunnitelmien laatimisvaiheessa, jolloin on mahdollista vaikuttaa eri tutkimusalueiden sisäisiin painotuksiin sekä halluttaessa tuoda esiin erityisiä tutkimusteemoja.

Työryhmä esitti, että yhdistysten johto kutsutaan

selostamaan yhdistysten toimintaa säännöllisesti vähintään kerran vuodessa, mahdollisuuksien mukaan vuotuisten toimintasuunnitelmien laatimisen yhteydessä. Työryhmä esitti myös, että säätiö esittäisi tarpeen vaatiessa oma-aloitteisesti tutkimuksia tehtäväksi tai erityisiä yhteiskunnallisia kysymyksiä nostettavaksi esille ETLAn ja EVAn toimesta varsinaisten toimintasuunnitelmien ulkopuolella.

ETLAn strategian valmistelun katsottiin olevan ensisijaisesti yhdistyksen hallituksen tehtävä. Säätiön hallituksen katsottiin kuitenkin olevan mahdollista vaikuttaa tähänkin työhön ja sen painotuksiin ja seurantaan yhdistyksen hallituksessa ja kannatusyhdistyksessä olevan edustuksensa kautta. Aloitteiden tekemiseen katsottiin erityisesti vaikuttavan sen, omaksuuko säätiö avustustoiminnassaan erityisiä painopistealoja.

Tästä lähtökohdasta työryhmä totesi säätiöllä olevan syytä harkita, olisiko sen puolesta tehokkainta pyrkiä vahvistamaan teollisuuden edellytyksiä vastata sen kohtaamiin haasteisiin ja uudistustarpeisiin esim. valitsemalla säätiön avustustoiminnalle erityisiä painopistealoja ja teemoja tai koko hallituskauden mittaisia ohjelmia, joiden puitteisiin soveltuvat hankkeet olisivat avustuksia harkittaessa ensisijaisessa asemassa. Kyseisiä painopistealoja voisivat työryhmän mukaan olla esim. ilmastonmuutoksen torjunta, energiansäästö, digitaalinen murros tai nuorison työelämävalmiuksien vahvistaminen.

Avustustoiminnan järkevöittämisen ja erityisesti painopistejatellun katsottiin edellyttävän käytännön avustustoiminnassa sitä, että säätiölle jätettävälle avustushakemuksille vahvistetaan hakuajat ja hallituksen toiminta jaksotetaan niiden mukaisesti.

Mikäli säätiö vahvistaisi toimintansa viestintää, oletettiin hakemusten määrän lisääntyvän oleellisesti. Hakemusten sisältöä ja hakemusprosessia olisikin sen vuoksi syytä edelleen kehittää säätiön tarkoitusta vastaavaksi asettamalla avustushakemuksille vastattavaksi avustettavien hankkeiden tavoitteisiin liittyviä peruskysymyksiä esim. siltä osin, mihin ongelmaan hankkeella haetaan ratkaisua tai mikä vaikutus hankkeella nähtiin olevan teollisuus-

den osaamiseen ja kilpailukyvyyn kehittämiseen, mikä olisi hankkeen rahoituspohja ja kustannusten jakautuminen sekä mikä olisi hankkeen aikajänne.

Työryhmä katsoi, että on syytä ottaa erityisesti aikaisempaa jäsennellympi kanta yliopistojen ja korkeakoulujen avustamiseen ottaen huomioon sen, että niillä on keskeinen asema säätiön säännöissä määriteltyjen toimintamuotojen joukossa, sekä sen, että yliopistoilta tulevien avustushakemusten määrä oletettavasti kasvaa.

Työryhmässä katsottiin, että jos yliopistoissa ja korkeakouluissa toteutettavaa tutkimusta avustetaan hankemuotoisesti, tutkimusta voidaan suunnata teollisuuden tarpeita ja intressejä vastaaviin hankkeisiin fokusoidummin kuin kohdentamalla avustukset yliopistojen ja korkeakoulujen tutkimusinfrastruktuuriin tai yliopistojen pääomiin sellaiseen.

Työryhmä totesi, että rajankäyntiä jouduttaneen kuitenkin käymään em. periaatekannan puitteissa sellaisissa yhteyksissä, joissa säätiön rahoitettaviksi esitetään esim. uusia määräaikaista, teollisuuden toimialojen tarpeita palvelevia professuureja.

Työryhmä esitti, että säätiö avustaisi korkeakouluissa tapahtuvaa tutkimusta ja koulutusta edelleen pääsääntöisesti hankemuotoisena. Säätiö voisi tapauskohtaisesti osallistua korkeakouluihin perustettavien professuurien tukemiseen, mikäli professuurien voitiin katsoa edesauttavan säätiön tarkoituksen toteutumista eikä säätiö jatkossakaan osallistuisi korkeakoulujen pääomarahoitukseen.

Työryhmä totesi kuitenkin myös, että jos säätiön pääoman kasvu pääomasijoitusten tuloksena mahdollisesti jatkuu yhtä voimakkaana kuin aikaisemmin, ei tulevaisuudessa voida kuitenkaan kokonaan sulkea pois kyseisen pääomarahoituksen kaltaista toimintaa esimerkiksi valitsemalla painopisteiksi erityisiä tieteenaloja.

Lisäksi todettiin, että säätiö voi tarkoituksensa toteuttamiseksi toimia niin korkeakoulujen avustamisessa kuin muissakin hankkeissa yhteistyössä muiden säätiöiden kanssa esimerkiksi tilanteissa,

joissa hankkeiden kustannukset kasvaisivat yhden säätiön kantokykyyn nähden liian suuriksi.

Säätiön toiminnan vaikuttavuuden lisääminen sekä esitetyn hakemusprosessin käynnistäminen edellyttivät työryhmän mukaan verkkosivujen perustamista.

Hallitus kävi työryhmän esitysten pohjalta huhtikuussa 2019 keskustelun säätiön avustuspolitiikasta ja päätti, että

- *säätiön avustustoiminnalle voidaan asettaa painopistealueita ja teemoja vuodesta 2020 alkaen*
- *avustushakemusten jättämiselle tulee asettaa aikataulut*
- *hakemukset saatetaan verkkopohjaisiksi säätiölle perustettavien verkkosivujen yhteydessä*
- *säätiö ei jatkossakaan tee sijoituksia yliopistojen pääomiin*
- *säätiö voi osallistua osarahoituksella määräaikaisten professuurien perustamiseen edellyttäen, että ne pohjautuvat teollisuuden tarpeisiin ja vastaavat säätiön tarkoitusta*
- *erityisen avustusvaliokunnan perustamisesta voidaan päättää erikseen avustusten määrän kehityksen pohjalta sen jälkeen, kun säätiö on perustanut verkkosivut ja asettanut aikataulut ja tarkemmat ehdot avustusten hakemiselle.*

Tehtyjen päätösten pohjalta kirjattiin avustustoiminnalle uudistetut periaatteet ja käynnistettiin verkkosivujen valmistelu.

Avustustoiminnan painopistealueeksi vuosille 2019–2022 vahvistettiin ilmastonmuutoksen torjunta.

Verkkosivuille sisällytettiin yhteystietojen lisäksi mm. säätiön säännöt, tiedot säätiön hallinnosta, rahoitusperusteista, toteutuneista avustuksista, avustusten hakuohjeet sekä ajankohtaisosio, jossa mm. kerrotaan avustettujen hankkeiden toteutumisesta.

Säätiön verkkosivut avautuivat helmikuussa 2020, ja niihin liitettiin verkkopohjainen avustusten hakuprosessi, johon vuodelle 2020 vahvistettiin kaksi hakuaikaa, 1.4.–30.6. sekä 1.10.–31.12.2020.

Avustushakemuksilta edellytettiin verkkolomakkeella tehtävää selvitystä mm. siitä, millä tavoin esitetyllä hankkeella edistetään teollisuuden osaamista, kilpailukykyä ja kehittämistä. Kierroksen pohjalta säätiö myönsi uusia avustuksia 244 000 euron arvosta. Toinen, 1.10.2020 käynnistynyt hakukierros tuotti jo ennätysmäärän, 27 kpl uusia hakemuksia, yhteensä yli 3,1 miljoonan euron arvosta. Hakemusten skaala oli laaja. Ne koskivat mm. useita ETLAn tutkimushankkeita, omistajuuden professuurin perustamista Aalto-yliopistoon, laajaa yhteiskunnallista tutkimusta Turun yliopistossa, elinkeinoelämän harjoittamaa huomattavaa yhteiskunnallista vaikuttamista, Kiinaa koskevaa opetuskokonaisuutta Turun yliopistossa, yrittäjyyskasvatusta sekä operatiivisempia projekteja, kuten tavaralogistiikan digitalisaation kehittämistä, tekstiiliteollisuuden hiilineutraalisuuden edistämistä ja maanrakentamisen ympäristötuoteselostetta. Säätiö oli tullut sinänsä terveeseen tilanteeseen, jossa sille jätetyt hakemukset ylittivät selvästi jakokelpoiset varat ja säätiö pääsi aidosti tekemään valintoja ja priorisoimaan tarkoitustaan vastaavia hankkeita.

Mitä on avustettu?

Säätiö myönsi vuosina 2005–2020 avustuksia yhteensä runsaan 73 miljoonan euron arvosta. Tästä summasta 10 miljoonaa koostui sijoituksesta Aalto-yliopiston pääomaan. TATille on mainittuna aikana myönnetty ja maksettu vuotuisina avustuksina yhteensä 26,624 miljoonaa euroa, ETLAlle 15,530 miljoonaa euroa, EVAlle 7,912 miljoonaa euroa ja Finprolle / Business Finlandille erikseen 1,778 miljoonaa euroa.

Harkinnanvaraisia hankekohtaisia avustuksia eri yhteisöille säätiö on vastaavana aikana myöntänyt yhteensä 12,034 miljoonan euron arvosta.

Kuten edellä kerrotusta on käynyt ilmi, säätiön harkinnanvaraisten avustusten kehityskaari on kulkenut taloustieteellisen tutkimuksen tukemisesta teollisuuden kehitysprojektien avustamiseen. Avustuskohteet voidaan karkeasti jakaa 11 eri kategoriaan. Vuosina 2005–2020 maksetut avustukset on luetteloitu liitteessä 1.

Merkittävin osa, runsaat 30 prosenttia, vuosina 2005–2020 myönnetyistä avustuksista on kohdistunut hankkeisiin, joiden voidaan katsoa pyrkivän vahvistamaan teollisuuden toimintaympäristöä tai julkisuuskuvaa. Tällaisia ovat olleet esim. ETLAn useat tutkimukset kansainvälisen kaupan ja investointien alalta, talouspoliittiset muistiot hallitukselle sekä erilliset tutkimukset siitä, mitä kilpailukyky on ja millainen se on Suomessa, suuryritysten ja start up yritysten roolista Suomen taloudessa, tuotevalikoimien merkityksestä kilpailukyvyille, Suomen ja Kiinan taloussuhteiden kehitysnäkymistä, maahanmuuttajien vaikutuksesta yritysdynamiikkaan ja talouskasvuun sekä vapaiden poisto-oikeuksien vaikutuksista ja vähäisten investointien syistä.

Merkittävimmät muut yksittäiset teollisuuden toimintaympäristöä vahvistamaan pyrkivät hankkeet ovat olleet elinkeinoelämän Rohkea Suomi -kampanja, liiketoimintamahdollisuuksia laajentava EK:n Pohjoinen projekti, vientiteollisuuden vetoa, vaikutusta ja valovoimaa luotaava selvitys ja viestintähanke, rakennusteollisuuden teettämä, infrahankeitten dynaamisia vaikutuksia luotaava tutkimus, vientiteollisuuden työajan pidentämisen ja paikallisen sopimisen kilpailukykyvaikutuksia selvittävät hankkeet sekä teknologiateollisuuden innovaatioverkostoja, covid-19-tilannekuvaa ja uuden normaalin skenaarioita selvittävät hankkeet ja metsäteollisuuden teettämä tutkimus ammatillisen koulutuksen uudistuksesta teollisuuden kilpailukyvyyn vahvistajana.

Toiseksi merkittävimmän osan avustuksista on runsaan 11 prosentin osuudella saanut osakseen taloustieteellinen tutkimus, joka sisältää lähes yksinomaan liitteessä mainittuja ETLAn tutkimuksia.

Parissa vuodessa ympäristö- ja ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtäävät hankkeet ovat saavuttaneet vajaan 9 prosentin osuuden avustuksista. Niistä valtaosa on koskenut teollisuuden eri toimialojen hiilineutraalius- tai vähähiilisyystiekarttojen laadintaa. Tähän ryhmään kuuluvat myös säätiön tuella tapahtunut New Plastics Centerin perustaminen sekä muoviteollisuuden ympäristövaikutuksia ja roolia ilmastonmuutoksen torjunnassa selvittävä hanke.

Seuraavaksi suurimman osuuden avustuksista ovat saaneet yrittäjyyttä edistävät hankkeet, 7,6 prosenttia. Tällaisia ovat olleet erityisesti Suomen Uusyrityskeskukset ry:n (SUK) hankkeet yrityskehittäjien koulutuksesta ja yritysklinikoiden perustamisesta sekä uusyritystoiminnan laajentamisesta Suomessa, SUK:n ja Slush Oy:n hankkeet pienten ja suur yritysten yhteistyön edistämisestä sekä säätiön monivuotinen tuki Kasvu Open Oy:n ja Kasvuryhmä ry:n toiminnalle.

Jäljempänä tarkemmin selostettava säätiön yhteiskunnallinen vaikuttaminen on ollut vajaat 7 prosenttia säätiön myöntämistä avustuksista.

Vienninedistämiseen on kohdistunut 6,5 prosenttia avustuksista. Näistä hankkeista merkittävimmät ovat olleet Suomen hävittäjähankintojen näkyvyyttä hyödyntävä viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelma, ETLAn tutkimus Venäjän markkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista Suomen elinkeinoelämälle sekä Suomi–Kiina-liiketoimintakomitean työn kehittäminen ja EK:n teettämä Afrikka-selvitys.

TATin erillisiin nuorisohankkeisiin on suunnattu 5,4 prosenttia avustuksista.

Teknologia- ja tuotekehitykseen on avustuksista myönnetty 5 prosenttia. Tästä ryhmästä merkittävimmät hankkeet ovat olleet TKK:n energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät hankkeet, DIMECC Oy:n koordinoima suomalais-saksalainen yritys yhteistyö esineiden internetin (IoT) alueella, Suomen muotoilusäätiön tuotekehitys- ja muotoiluosaamishankkeet, Aalto-yliopiston tiekartta kestävään tuotekehitykseen sekä Teknologiateollisuus ry:n koordinoima reaaliaikatalouden ekosysteemien kehittäminen.

Pienemmällä osuuksilla ovat kategorisoimattomien hankkeiden ohella edustettuina koulutushankkeet 3 prosentilla, historiikit 2,7 prosentilla sekä seminaarit ja näyttelyt 1,4 prosentilla.

Merkittävimmän yksittäisen avustuskokonaisuuden on muodostanut teollisuuden eri toimialojen hiilineutraalisuuteen tai vähähiilisyysuuteen tähtäävi-

en tiekarttojen laatiminen vuosina 2019–2020, joita säätiö avusti yhteensä 1 086 000 eurolla.

Toiseksi merkittävimmän kokonaisuuden ovat muodostaneet vuosina 2005–2006 eri yhteisöille maksetut, yhteensä 720 000 euron suuruiset avustukset yhteiskunnallisen ja talousinformaation toteuttamiseen ja niihin liittyviin selvityksiin ja koulutukseen.

Kolmanneksi merkittävin kokonaisuus on ollut säätiön EK:lle ja Business Finlandille vuosille 2018–2021 myöntämä yhteensä 440 000 euron suuruinen avustus Suomen hävittäjähankintojen näkyvyyttä hyödyntävälle viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelmalle (Global Innovation Partnership Program).

Seuraavaksi merkittävin yksittäinen kokonaisuus on ollut vuosina 2007–2010 ETLAlle maksettu 400 000 euron avustus julkisen talouden kestäväyyden ja verotuksen kustannusten tutkimiseen.

Vastaavan suuruinen avustus maksettiin TATille erikseen vuonna 2014 Rohkea Suomi -kampanjan toteuttamiseksi. Kyseinen avustus oli kuitenkin osa ETLAlle sovitusti maksettavasta korvauksesta siitä, että se oli sijoitusomaisuudellaan pääomittanut Management Institute of Finland Oy:tä ennen yhtiön myyntiä. Asiaa selostetaan lähemmin luvussa VI.

Kemianteollisuus ry:lle, Metsäteollisuus ry:lle sekä Teknologiateollisuus ry:lle säätiö myönsi vuonna 2018 yhteensä 347 000 euron avustuksen ”Vientiteollisuuden veto, vaikutus ja valovoima” -viestintäkampanjan toteuttamiseksi. Hankkeeseen sisältyi selvitys teollisuuspolitiikan vaikutuksesta vientiteollisuuden kilpailukykyyn, selvitys vientiteollisuuden ympäristöjalanjäljestä sekä laaja yritysjohtajien näkemyksiä Suomesta investointi- ja toimintaympäristönä luotaava haastattelututkimus.

ETLAlle maksettiin vuosina 2017–2019 yhteensä 300 000 euron suuruinen avustus kansainvälisen kaupan ja sijoitusten tutkimuksen vahvistamiseksi. Avustuksen turvin ETLAan palkattiin alaan erikoistunut tutkija ja julkaistiin useita uusia globaaliin talouteen, kilpailuun ja kauppapolitiikkaan liittyviä tutkimuksia.

Säätiö myönsi Teollisuuden keskusliiton historian kirjoituksen valmisteluun, kirjoitustyöhön ja sen tuloksena valmistuneen teoksen ”Suomalaisen hyvinvointia rakentamassa” painatukseen yhteensä 280 000 euron suuruisen avustuksen.

Kolmanneksi suurin ETLAlle maksettu yksittäinen hankekohtainen avustus on ollut vuosina 2012–2014 maksettu, yhteensä 265 000 euron suuruisen avustus tuottavuutta, palkkoja ja mikrorakenteita koskevalle tutkimuskokonaisuudelle. Hankkeessa tarkasteltiin erityisesti yritys-, ammatti- ja työnte-kijärakenteiden muutosten yhteyttä tuottavuuden ja palkkojen kasvuun. Siinä selvitettiin mm. myös, miten erilaiset talous- ja työmarkkinapoliittiset ratkaisut vaikuttavat mikrorakenteisiin ja sitä kautta yrityssektorin tuottavuuteen.

Kasvuryhmä ry on saanut säätiöltä yhteensä 240 000 euron avustukset vuosina 2015–2018 ja Kasvu Open Oy yhteensä 225 000 euron avustukset vuosina 2018–2020 toteuttamaansa yrityskehitystoimintaan.

Turun yliopistolle vuosille 2019–2021 kaupapoliittisen koulutuksen toteuttamiseksi myönnetty avustus on suuruudeltaan runsaat 268 000 euroa.

Kaikkiaan säätiö on myöntänyt vuoden 2020 loppuun mennessä edellä mainittujen lisäksi 26 muuta 100 000 euron tai sitä suurempaa yksittäistä avustusta säätiön tarkoitusta vastaaville hankkeille.

Hallitus on vuodesta 2017 lähtien suorittanut kunkin vuoden viimeisessä kokouksessa avustustoiminnan vaikuttavuusanalyysin tarkastelemalla myönnettyjen hankkeiden toteutumista.

Avustettujen hankkeiden luonteen vuoksi konkreettisten tulosten osoittaminen ja varsinkin niiden mittaaminen on haasteellista. Säätiö on joka tapauksessa lähtökohtaisesti myöntänyt avustuksia vain hankkeiden toteutumista koskevia väli- ja loppuraportteja vastaan ja pyrkinyt näin huolehtimaan hankkeiden suunnitelmien mukaisesta etenemisestä.

Säätiö ei ole vielä yhdenkään hankkeen osalta joutunut vaatimaan myönnetyn avustuksen maksa-

mista takaisin, joskin hankkeiden onnistumisessa on odotuksiin nähden ollut aste-eroja. Konkreettista hankkeista tuloksiltaan vaikeimmin hahmotettaviksi ovat jääneet YTL:n yrityskehitystoimintaa koskevat hankkeet ja Suomen Uusyrittäjäkeskukset ry:n hankkeet. Yksi käynnistetty hanke, ETLAn hanke kilpailukykyyn mittaamiseksi, keskeytettiin vuonna 2006. Yhdessä tapauksessa hanke, johon säätiö oli myöntänyt avustuksen, jäi toteutumatta, nimittäin organisaatioviestinnän professuurin perustaminen Helsingin yliopistoon.

Monessa tapauksessa on ollut kysymys siitä, että esitetyt hankkeet olisivat ilman säätiön avustusta jääneet kokonaan toteuttamatta. Näin olisi mitä ilmeisimmin tapahtunut niille 27 erilliselle tutkimukselle ja tutkimuskokonaisuudelle, joiden tekemiseen ETLA on saanut säätiöltä avustuksia. ETLAn tutkimuksissa on useimmiten ollut kysymys hankkeista, joita kohtaan on osoitettu tai joihin ETLA on arvioinut olevan kiinnostusta taustayhteisöjen piirissä, ja joihin ei muuta projektirahoitusta ole syystä tai toisesta saatu. Todennäköisesti EVAn säätiön toiminnan aikana toteuttamat 8 ja TATin toteuttamat 15 liitteessä mainittua erillisprojektia olisivat myös jääneet ilman säätiön avustuksia toteuttamatta.

Voidaan myös katsoa, että säätiön myöntämät avustukset ovat olleet täysin välttämättömiä ainakin seuraavien hankkeiden toteuttamiseksi:

- *Viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelma (GIPP)*
- *Teknillisen korkeakoulun energiatehokkuuden lisäämiseen tähtäävät tutkimushankkeet (energiähäviöiden minimointi hyötysuhdetta parantamalla, ekotehokas rakentaminen, biopolttoainojen ja bioreaktoreiden rakentaminen)*
- *Turun yliopiston työelämäntutkimushankkeet*
- *Aalto-yliopiston ja Laurea AMK:n hanke korkeakouluopetuksen digitalisoinnin edistämisestä*
- *Kaupapolitiikan opetus Turun yliopistossa*
- *Tampereen yliopiston Parempaan yritysvero-otukseen -hanke*
- *VTT:n selvitys liikenneverkon pitkäjänteisestä kehittämisestä*
- *Suomen muotoilusäätiön tuotekehityshankkeet*

- *Suomalais-saksalainen yritys yhteistyö esineiden internetin alalla*
- *Pohjoinen projekti*
- *Suomi–Kiina-liiketoimintakomitean työn kehittämisen*
- *Rohkea Suomi -kampanja*
- *YTL:n hankkeet yritys klinikoista ja yrityskehittäjien sertifiointista*
- *Suomen Uusyrityskeskukset ry:n hankkeet uusyritystoiminnan sekä pienyritysten ja suurten teollisuusyritysten yhteistyön kehittämiseksi*
- *Slush Oy:n hanke start up-yritysten ja suuryritysten yhteistyön kehittämiseksi*
- *Arvonlisäpohjaisen ulkomaankaupan tilastointijärjestelmän kehittäminen*
- *Aalto-yliopiston kestävä tuotekehityksen tiekartta*
- *TKL:n historiikki*
- *Liberan kesäkoulut.*

Ilmeistä on myös, että ainakin seuraavien hankkeiden toteuttaminen olisi ilman säätiön avustuksia vaikeutunut huomattavasti:

- *Tavaralogistiikan kehittäminen digitaalisilla palveluilla*
- *Vientiteollisuuden veto, vaikutus ja valovoima -viestintähanke*
- *New Plastics Centerin perustaminen*
- *Työajan pidentäminen teollisuuden kilpailukyöyn vahvistajana -tutkimus*
- *Paikallinen sopiminen teollisuuden kilpailukyöyn edistäjänä -tutkimus*
- *Ammatillisen koulutuksen uudistus teollisuuden kilpailukyöyn vahvistajana -tutkimus*
- *Yrittäjävaltuuskunnan historiikki.*

Vuosien 2019–2020 hiilineutraalisuushankkeissa on ollut kysymys sellaisten teollisuudelle asetettujen velvoitteiden täyttämistä, joihin osallistumisen rahoittajan ominaisuudessa säätiö on saamiensa hakemusten pohjalta nähnyt palvelevan säätiön tarkoitusta, vastaavan täydellisesti sen asettamaa avustustoiminnan painopistealuetta sekä omalta osaltaan kirkastavan säätiön omaa julkisuuskuva.

Kasvu Open Oy on ilmoittanut säätiön sille vuonna 2018 antaman kolmivuotisen avustuksen olleen ratkaiseva tekijä sille, että yhtiön toimintaa pk-yri-

tysten valtakunnallisessa sparraamisessa pystyttiin jatkamaan.

Säätiön Kasvuryhmä ry:lle antama monivuotinen avustus ei liene ollut yhdistyksen toiminnalle elintärkeä, mutta sillä on haluttu saadun hakemuksen pohjalta tukea säätiön toiminnan ydintä, yrittäjyyden edellytysten vahvistamista Suomessa.

Säätiö on toimintansa aikana muutaman kerran yleisemmin perustein myöntänyt avustuksia hankkeisiin, joiden on ainakin ulkopuolisen silmin vaikeampi nähdä välittömästi vastaavan säätiön tarkoitusta. Tällaisia ovat olleet mm. avustus Talvisota-muistomerille, avustus Maanpuolustuksen tuki ry:lle, avustus Presidentti Ahtisaaren toimistolle (CMI) sekä Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan Suomen itsenäisyyden 100-vuotishanke, Tulevaisuuden rakentajat. Jälkimmäiseen hankkeeseen, jonka päätavoite on nuorison syrjäytymisen estäminen, säätiö katsoi kuitenkin aiheelliseksi osallistua ottaen huomioon nuorisotoiminnan saaman yleisen painotuksen säätiön toiminnassa. Presidentti Ahtisaaren toimistolle annetun avustuksen perusteena oli mahdollisuus käyttää hyväksi presidentin asemaa viennin edistämässä, joka kuitenkin jäi vähäiseksi suhteessa avustuksen suuruuteen.

Säätiön yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Edellä on todettu säätiön myöntäneen varsinkin toimintansa alussa erittäin merkittäviä avustuksia, joiden tavoitteena on ollut vaikuttaminen yhteiskunnalliseen kehitykseen. Avustuksista suurimmat on myönnetty talouspoliittisen informaation ja koulutuksen toteuttamiselle poliittisen taustan omaavien yhteisöjen toimesta. Tämän lisäksi on myönnetty vaalitukea eräille porvarillisille puolueille. Toiminta on vaatinut julkisuuteen annettuja perusteluja, ja sille myös säätiö on pyrkinyt laatimaan kriteerejä. Kun sidosryhmien ja säätiön väliset asiaa koskevat näkemyserot nousivat voimakkaammin esiin säätiön hallituksen vuonna 2017 asiassa tekemän kielteisen periaatepäätöksen jälkeen, säätiön hallitus päätti vuonna 2020 selvittää perusteellisemmin yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja erityisesti vaalituen ja säätiön tarkoituksen yhteensopivuuden.

Säätiö myönsi ensimmäisenä kolmena toimintavuotenaan merkittävässä määrin tukea yhteiskunnalliselle toiminnalle. Säätiö maksoi vuonna 2005 yhteensä 200 000 euroa, vuonna 2006 yhteensä 250 000 euroa ja vuonna 2007 yhteensä 275 000 euroa avustusta porvarillisia puolueita lähellä oleville yhteisöille (Paasikiviopistoyhdistys, Suomen puolesta ry, Menestyvä Suomi ry, Ekonomiska Upplysningsfond) talous- ja yhteiskuntapoliittisen koulutuksen ja informaation toteuttamiseksi. Avustukset perustuivat säätiön hallituksen marraskuussa 2005 ja 2006 tekemiin päätöksiin 500 000 euron varaamisesta kummallakin kerralla taloudellisen ja yhteiskunnallisen koulutuksen toteuttamiseen.

Asian noustua myöhemmin julkisuuteen säätiö antoi syyskuussa 2009 tiedotteen, jossa mm. todetaan säätiön antaman tuen käyttötarkoituksena olleen ensisijaisesti kehittää eri puolueiden sidosryhmien ja poliittisten toimijoiden talouspoliittista osaamista ja järjestää sitä tarkoittavaa koulutusta. Tuen saajien säätiölle antaman tiedon mukaan rahat oli myös pääosin käytetty tähän tarkoitukseen.

Tätä ennen Helsingin yliopiston professori Heikki Halila julkaisi vuonna 2008 kirjoituksen säätiöiden poliittisille puolueille myöntämästä tuesta ja otti kantaa erityisesti TT-säätiön sääntöjen antamiin mahdollisuuksiin tässä suhteessa. Laajahkon artikkelin ydinkohdissa todettiin seuraavasti

”Säätiö voi tukea poliittista puoluetta niin vaalien yhteydessä kuin muutenkin ja jakaa rahaa myös yksittäisille ehdokkaille, jos säätiön säännöt sen mahdollistavat. Säännöissä ei tarvitse nimenomaan määrätä, että poliittisen toiminnan tukeminen kuuluu sen tarkoituksiin. Jos säätiö haluaa tukea poliittista toimintaa, mutta sen säännöt eivät tätä mahdollista, ei asialle yleensä ole tehtävissä mitään. Yhdistyksissä, kuten ammattiliitoissa ja työnantajajärjestöissä tilanne on toinen: sääntöjä voidaan muuttaa miten halutaan.

Vuonna 2004 perustetun TT-säätiön tarkoituksena on säätiön perustajan Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry:n jäsenyritysten edustamien toimialojen osaamista, kehittämistä ja kilpailukykyä tukevan koulutuksen, tutkimuksen

ja yhteiskunnallisen keskustelun sekä aloille suosituksen innovatiivisen toimintaympäristön edistäminen. Sääntöjen laatijoilla on varmasti ollut syynsä valittujen sanamuotojen käyttämiseen. Kun arvioidaan vaalituen jakamista, huomio kiinnittyy viiden viimeisen sanan laaja-alaiseen sisältöön. Rima tulee juuri ja juuri ylitetyksi.”

Säätiö maksoi edelleen vuonna 2006 yhteensä 90 000 euroa tasavallan presidentin vaalien eri tukiryhmille sekä 30 000 euroa vuonna 2012 Uusi Presidentti ry:lle. Vuoden 2011 eduskuntavaalien yhteydessä säätiö maksoi vuonna 2010 hakemuksesta 30 000 euroa avustusta Kansalliselle Kokoomukselle, 30 000 euroa Suomen Keskustalle ja 10 000 euroa Suomen ruotsalaiselle kansanpuolueelle.

Laajempi keskustelu poliittisen toiminnan tukemisen sopivuudesta säätiön tarkoitukseen käytiin säätiön hallituksessa uudelleen marraskuussa 2014. Hallituksen kokouksen pöytäkirjassa todetaan tältä osin seuraavasti:

”Keskusteltiin eduskuntavaalikampanjoiden tukemisesta vuonna 2015 säätiön aiemman käytännön ja säätiölain odotettavissa olevien muutosten valossa. Päätettiin avustaa hakemuksesta Kansallisen kokoomuksen ja Suomen Keskustan vaalikampanjaa, kumpaakin 30 000 eurolla sekä Ruotsalaisen kansanpuolueen vaalikampanjaa 10 000 eurolla edellyttäen, että em. puolueiden vaaliohjelmat pyrkivät edistämään elinkeinoelämän intressejä säätiön tarkoitusta vastaavalla tavalla.”

Seuraavaksi käytiin säätiön hallituksessa marraskuussa 2017 keskustelu tuen myöntämisestä vuoden 2018 tasavallan presidentin vaalien yhteydessä. Tätä ennen poliittisen toiminnan tukemisesta oli keskusteltu vapaamuotoisemmin silloisen hallituksen ensimmäisen kokouksen yhteydessä saman vuoden huhtikuussa. Marraskuun keskustelussa asiasta ilmeni erilaisia näkemyksiä, mutta keskustelun päätteeksi hallitus päätti, että säätiö ei tue poliittista toimintaa.

Säätiön hallitus keskusteli seuraavan kerran marraskuussa 2018 vaikuttamisesta vuoden 2019 edus-

kuntavaaleihin ottaen huomioon sen aikaisemmat päätökset asiassa. Todettiin, että luonnollisia toimijoita asiassa olisivat säätiön kannalta EVA ja TAT, ja valtuutettiin asiamies olemaan yhteydessä yhdistysten toimivaan johtoon sopivien vaikuttamismuotojen kartoittamiseksi. Säätiön hallitus myönsi tämän jälkeen 35 000 euron avustuksen EVAlle ”Kansan edustajan käsikirjan” tuottamiseksi.

Puheenjohtaja kävi vielä ennen eduskuntavaaleja helmikuussa 2019 puhelinkeskustelun aiheesta erikseen kunkin hallituksen jäsenen kanssa ja päätti sen perusteella, ettei ole syytä muuttaa asiasta aikaisemmin tehtyä päätöstä.

Säätiön sidosryhmissä asiasta eduskuntavaalien jälkeen käytyjen keskustelujen perusteella säätiön vuoden 2020 alusta toimintansa aloittanut hallitus käynnisti uudelleen tarkastelun yhteiskunnallisen vaikuttamisen sopivuudesta säätiön tarkoitukseen. Säätiön hallituksen elokuussa pidetyssä kokouksessa asiamies sai tehtäväkseen selvittää asiantuntijoiden näkemyksen asiasta.

Säätiön saamassa lausunnossa käytiin läpi säätiöiden poliittisille puolueille antamaa tukea koskeva oikeusprosessi vuosina 2013–2014 sitä edeltäneine selvityksineen ja PRH:n virkamiesten antamine arvioineen, joiden mukaan usean muun säätiön ohella myös TT-säätiön säännöt sallivat yleishyödyllisen tarkoituksensa pohjalta poliittisen toiminnan tukemisen.

Lausunnossa päädyttiin siihen, että TT-säätiö voi myöntää vaalitukea ja osallistua muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, jos sillä välittömästi edistetään säätiön tarkoituksen toteutusta. Lausunnossa suositellaan arvioimaan ja perustelemaan tämä jokaisen päätöksen yhteydessä. Tukea saavilta puolueilta tulee edellyttää selvitystä siitä, miten varat on käytetty TT-säätiön tarkoituksen edistämiseen.

Erikseen säätiölle todettiin, että viranomaisen, PRH:n, asiassa aikaisemmin suorittama harkinta ja päätyminen siihen, että poliittisen toiminnan tukeminen on TT-säätiölle mahdollista, auttaa säätiön johtoa vastuukysymysten hallinnoinnissa. Säätiön

johto voi luottaa virkamieskunnan oikeellisuuteen, mutta kuitenkin siten, että säätiön tarkoituksen toteutumista poliittisen toiminnan tukemisessa on aina seurattava.

Aikaisemmin säätiötä oli informoitu siitä, että PRH edellyttää säätiölaista tekemänsä uuden tulkinnan perusteella, että säätiössä määräysvaltaa käyttävät ja näiden tytäryhdistykset nimetään säätiön säännöissä. Jotta myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen tukeminen voisi näiden yhdistysten kautta tapahtua kaikilta osin lain mukaisesti, olisi säätiön sääntöjä täydennettävä esim. lisäämällä em. yhdistysten nimet säätiön sääntöjen 2. §:n viimeiseen lauseeseen.

Saatujen lausuntojen pohjalta säätiön hallitus totesi kokouksessaan lokakuussa 2020 käydyssä keskustelun jälkeen säätiön voivan myöntää vaalitukea ja osallistua muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen edellyttäen, että sillä edistetään säätiön tarkoitusta. Säätiön tarkoituksen edistäminen on arvioitava jokaisen yksittäisen päätöksen yhteydessä.

Mainituista lähtökohdista hallitus katsoi säätiön voivan tukea myös kesäkuussa 2020 perustetun EK:n tytäryhdistyksen Pro Markkinatalous ry:n toimintaa. Hallitus totesi, että ko. yhdistyksen mahdollinen avustaminen on säätiön kannalta lähipiiritoimi, joka vaatii säätiön sääntöjen täydentämistä PRH:n vaatimalla tavalla, mikä myös samana vuonna tehtiin.

Hallitus päätti keskustelun jälkeen varata säätiön sijoitusomaisuuden tuotosta hallituksen toimikauden ajaksi vuosittain osuuden käytettäväksi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja päättää varauksen pohjalta erikseen vaaliavustusten ja muiden yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen suunnattavien avustusten suuruudesta ja kohdentamisesta.

Poliittisille puolueille ja niitä lähellä oleville yhteisöille maksamiensa avustusten ohella säätiö on luonnollisesti harjoittanut yhteiskunnallista vaikuttamista myös myöntämällä rahoitusta ETLAlle, EVAlle ja TATille. ETLAn missiona on tuottaa taloudellisen tutkimuksen keinoin tietoa Suomen kansantalouden ja erityisesti elinkeinoelämän kannal-

ta keskeisistä kysymyksistä ja vaikuttaa Suomessa harjoitettavaan talouspolitiikkaan. Lienee kiistatonta, että muut Suomessa vaikuttavat taloustutkimuslaitokset eivät vastaavassa mitassa huomioi työssään elinkeinoelämän intressejä. Eräs näkyvimpiä talouspoliittisen vaikuttamisen instrumentteja on puolestaan ETLAn säännöllisesti ennen eduskuntavaaleja toimittama julkaisu ”Muistioita uudelle hallitukselle”.

ETLAn ja EVAn yhdistysten ja niiden hallituksen jäsenyyden kautta sekä vuorovaikutuksella yhdistysten toimivan johdon kanssa TT-säätiö on pyrkinyt myös myötävaikuttamaan siihen, että teollisuuden kannalta olennaiset ajankohtaiset kysymykset tulevat ETLAn tutkimusten ja vaikuttamisen kohteiksi.

EVA tuottaa tietoa ja näkemyksiä ajankohtaiseen julkiseen keskusteluun ja esittää reformeja poliittisille päättäjille. EVAn toiminta liikkuu välitöntä teollisuuden osaamisen, kilpailukyvyn ja kehittämisen edistämistä huomattavasti laajemmalla yhteiskunnallisella alueella. Tämän toiminnan on katsottu eri tavoin tukevan teollisuudelle suotuisaa toimintaympäristöä, eikä säätiössä ole katsottu eikä haluttu sen antavan aiheutta EVAn rahoituksen tarkistamiseen.

Säätiön TATille myöntämä rahoitus kohdistuu nuorison talous- ja työelämätaitojen vahvistamiseen. Tässä työssä TAT pyrkii vaikuttamaan mm. opettajainkoulutuksen linjanvetoihin ja opetussuunnitelmien sisältöön.

Säätiön lähipiiriongelma

Aikaisemmin kuvatulla tavalla säätiön toiminnan alussa tiedostamattomaksi jäänyt lähipiirisuhde säätiön ja ETLAn, EVAn sekä TATin välillä nousi varkain esiin säätiön toiminnassa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (MAR) voimaantumisen jälkeen vuonna 2016. Asetuksen tarkoittamaa kiellettyä lähipiiriläisyyttä ei sinänsä todettu syntyvän säätiön hallituksen jäsenten suhteessa säätiön sijoitusomaisuuteen mahdollisesti kuuluviin, heidän johtamiensa tai edustamiensa yhtiöiden arvopapereihin, koska säätiön hallitus ei hyväksymiensä periaatteiden mukaan tee yksittäisiä sijoituspäätöksiä.

Tämän asiantilan vahvasti yleisellä tasolla myös Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen, ESMA, vuonna 2017. Säätiön tilintarkastajilta saatiin myös vahvistus siitä, ettei säätiön hallituksen tekemistä päätöksistä sijoittaa erikoissijoitus- tai pääomarahastoihin myöskään seuraa sen hallituksen jäsenille lähipiirisuhdetta, koska säätiö ei osallistu päätöksen tekoon siitä, mihin nimenomaisiin kohteisiin rahastot varojaan sijoittavat.

Varovaisuussyistä sovittiin hallituksessa lisäksi, että asiamies ei jatkossakaan informoi hallituksen jäseniä säätiön varainhoitajien tekemistä yksittäisistä osake- tai velkakirjasijoituksista.

Syntynyt tilanne ja joulukuussa 2015 voimaan tulleen uuden säätiölain määräykset herättivät kuitenkin säätiön selvittämään tarkemmin suhdettaan myös sen säännöllisten avustusten kohteina oleviin järjestöihin, ETLAan, EVAan ja TATIin. Asiantuntijoilta saaduissa asioissa koskevissa lausunnoissa ja heidän kanssaan käydyissä keskusteluissa todettiin ensinnäkin EK:n ja sen tytäryhteisöjen, säätiön ja EK:n hallitusten jäsenten, EK:n toimitusjohtajan ja säätiön asiamiehen sekä tilintarkastajien perheenjäsenineen kuuluvan säätiön lähipiiriin, joille vastikkeettoman taloudellisen edun antaminen ei voi uuden säätiölain mukaan olla säätiön tarkoitus. Koska EK:lla oli säätiössä määräysvalta, jollaista se yhdessä säätiön kanssa käytti niin ETLAssa, EVAssa kuin TATissa, heräsi asiantuntijoiden mukaan perusteltu kysymys, suosittinko em. järjestöille myönnettävillä merkittävillä säännöllisillä vuotuisilla avustuksilla lähipiiriläistä ja oliko avustusten jakaminen lähipiiriin kuuluville lainvastainen lähipiiritoimi. Järjestöt kuuluivat EK:lla ja säätiöllä niissä olevan määräysvallan vuoksi kiistatta säätiön lähipiiriin.

Yksittäisen säätiön hallituksen jäsenen jäsenyys em. järjestöjen hallituksissa ei sen sijaan tuonut määräysvaltaa eikä lähipiirisuhdetta.

Säätiölain mukaan säätiön perustajalle tai siinä määräysvaltaa käyttävälle on mahdollista tuottaa taloudellista etua, mikäli tästä on säätiön säännöissä määräys (ns. tukisäätiöpykälä). Asiantuntijat suosittelivat säätiölle ongelman ratkaisemista tukisäätiöpykälällä.

Lausuntojen mukaan säätiön ei ole tarpeen ylläpitää erillistä lähipiirirekisteriä, mutta sillä tulee kylläkin olla yksilöidyt tiedot ns. suppeasta lähipiiristä, jolle annetut taloudelliset edut on mainittava säätiön toimintakertomuksessa. Lisäksi säätiön on päätösasioissa todettava pöytäkirjassa, liittykö niihin lähipiiriä tai esteellisyyttä koskevia kysymyksiä. Säätiön on myös syytä laatia toimintaansa varten lähipiiriohje, jossa vahvistetaan em. säädösten ja periaatteiden huomioon ottaminen säätiön toiminnassa sekä avustuksia koskevissa esityksissä ja päätöksissä.

Lähipiiriongelma ratkaistiin yhdessä EK:n kanssa sisällyttämällä tukisäätiöpykälä säätiön sääntöihin niiden uudistuksen yhteydessä syksyllä 2017 sekä sopimalla samana vuonna EK:n jäsenliittojen ja Metsäteollisuus ry:n kanssa ETLAn, EVAn ja TATin jäsenkunnan laajentamisesta siten, että EK:n

ja säätiön määräysvalta niissä poistuu eikä niitä sen jälkeen enää voi pitää säätiön lähipiiriyhteisöinä. ETLAn ja EVAn jäseniksi liittyivät EK:n ja säätiön lisäksi Teknologiateollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Finanssiala ry ja Kaupan liitto ry ja TATin jäseniksi EK:n, säätiön ja Kemianteollisuus ry:n lisäksi Palvelualojen työnantajat PALTA ry ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry.

Säätiön hallitus hyväksyi syksyllä 2017 em. suositusten mukaisen lähipiiriohjeen, jossa mm. vahvistetaan vuosittain tarkistettavan lähipiiritiedoston ylläpitäminen, lähipiiritoimien raportointi toimintakertomuksissa ja niiden huomioon ottaminen hallitukselle tehtävissä esityksissä ja päätöksissä sekä selvitetään lähipiiritoimia koskevat rajoitukset ja velvollisuudet ja esteellisyyttä koskevat määräykset.

IV Säätiön sijoitustoiminta

Omaisuus, säännöt ja periaatteet

Kuten edellä on todettu, oli TT:n säätiölle sen perustamisen yhteydessä luovuttaman sijoitusomaisuuden arvo kiinteistöineen 80 869 952 euroa. Tähän lisättiin myöhemmin vielä TT:n lopettamiseen tarkoitetuista varoista osakkeina ja rahasto-osuuksina 5 597 398 euroa, joten säätiön sijoitusomaisuuden arvo toiminnan alkaessa vuoden 2005 alussa oli 86 467 350 euroa.

Sijoitusomaisuudesta suomalaisten osakkeitten osuus oli 64 198 747 euroa eli yli 74 prosenttia. Suomalaisten osakkeitten suuri osuus omaisuuden luovutusvaiheessa määritti sijoitustoiminnan painopisteen useaksi vuodeksi, ja sillä on ollut perustavaa laatua oleva vaikutus säätiön sijoitustoiminnan harjoittamiseen koko säätiön tähänastisen olemassaolon ajan.

Säätiölle siirrettiin sen perustamisen yhteydessä likvidin omaisuuden lisäksi TT:n omistamat, vajaan 40 prosentin osuuteen Kiinteistö Oy Yrjönkatu 13 kiinteistöstä oikeuttavat osakkeet sekä Asunto Oy Vuorimiehenkatu 23 osakkeet 31–32. Näiden osakkeiden yhteinen kirjanpitoarvo oli 7 200 000 euroa. Asunto-osakkeet myytiin 344 000 euron hintaan vuonna 2008. Kiinteistö Oy Yrjönkatu 13:n kehittämis- ja myyntiprosessia selostetaan erikseen luvussa VI.

Säätiön sijoitusomaisuuden markkina-arvo nousi kolmessa vuodessa nopeasti 86 miljoonasta yli 131 miljoonaan euroon, mutta romahti vuoden 2008 finanssikriisin seurauksena 91 miljoonaan euroon ja palasi kriisiä edeltävälle tasolle vasta vuoden 2014 lopussa, joskin ko. aikana tehtiin säätiön

omaisuudesta myös 10 miljoonan euron sijoitus Aalto-yliopiston pääomaan. Sijoitusomaisuuden markkina-arvon kehitys on ollut osakekurssien voimakkaan nousun tuloksena vuoden 2015 jälkeen varsin suotuisa, ja omaisuuden arvo oli vuoden 2020 päättyessä noussut vajaaseen 192 miljoonaan euroon. Kehitykseen on vaikuttanut jatkossa selvittävällä tavalla paitsi sijoitusomaisuuden hyvin korkea osakepaino myös suhteellisen hyvin onnistunut heikkotuottoisten korkosijoitusten korvaaminen vaihtoehtoisilla sijoituksilla sekä varainhoitajien tehokas kilpailuttaminen ja niiden toiminnan tiivis seuranta.

Säätiön taseen arvo nousi vuoden 2005 90,5 miljoonasta eurosta 160,8 miljoonaan euroon vuonna 2020. Tase romahti vuoden 2008 finanssikriisissä 20 miljoonalla eurolla ja palautui kriisiä edeltävälle 115,5 miljoonan euron tasolle vuonna 2013. Tämän jälkeen taseen arvo nousi lähes yhtäjaksoisesti 160 miljoonaan vuonna 2020, jolloin sijoitusomaisuuden markkina-arvo oli vielä yli 30 miljoonaa euroa tätä korkeampi.

Säätiön omaisuuden kokonaistuotto oli vuoden 2020 loppuun mennessä eli 16 vuoden aikana runsaat 178 miljoonaa euroa, josta realisoituneiden tuottojen pohjalta maksettiin vastaavana aikana avustuksia runsaan 73 miljoonan euron arvosta. Tuottoon voidaan haluttaessa lisätä vielä säätiön vuoden 2020 loppuun mennessä tekemien vajaan 17 miljoonan euron arvoisten pääomasijoitusten potentiaalinen lisätuotto (IRR 8–15 %). Kokonaistuoton vuotuiset vaihtelut ovat omaisuuden suuren osakepainon vuoksi olleet luonnollisesti suuria. Säätiön avustustoiminnan kannalta on ollut tärkeää, että markkina-arvon suuretkaan negatiiviset

muutokset eivät ole merkittävästi heijastuneet säätiön kassavirtaan.

Säätiön perustamisen yhteydessä hyväksytyjen sääntöjen 3. §:ssä todetaan, että säätiön sijoitus- ja rahoitustoiminnan hoidossa on käytettävä omaisuuden hoidon ammattimaista asiantuntemusta. Säätiön omaisuus on sijoitettava turvallisella, tuotavalla ja pitkäjänteisellä tavalla. Säätiöllä voi olla käyttörahasto, jonne jakokelpoiset varat rahastoidaan myöhempää käyttöä varten. Säätiöllä on oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja. Se voi omistaa ja hankkia kiinteistöjä.

Säätiölle ei kuitenkaan ole perustettu käyttörahastoa, eikä se ole vastaanottanut testamentteja. Säätiö on toimintansa aikana saanut yhden runsaan 1 miljoonan euron lahjoituksen suomalaisen pörssiyhtiön osakkeina, jota vastaava summa edelleen siirrettiin Aalto-yliopiston pääomaan.

Sijoitustoiminnan tavoite muutettiin syksyllä 2017 myöhemmin selostettavalla tavalla.

Säätiön hallitus hyväksyi säätiön perustamiskouksessa 25.11.2004 myös säätiön omaisuuden hoidon periaatteet, jotka ovat säilyneet vähäistä pääomasijoituksia koskevaa täydennystä lukuun ottamatta asiallisesti muuttumattomina tähän päivään.

Omaisuudenhoidon periaatteiden mukaan

”TT-säätiön varat tulee sijoittaa kiinteistöosakkeisiin, pörssiosakkeisiin ja niihin verrattaviin papereihin, joukkovelkakirjalainoihin ja korollisiin eurosijoituksiin sekä yhdestä tai useammasta sijoitustyypistä koostuviin rahastoihin.

Sijoitusten säännöllinen vuotuinen tuotto, kuten nettovuokrat, osinkotuotot ja korot voidaan käyttää vuotuisesti säätiön tarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Muu sijoitusten tuotto, kuten myyntivoitot ja arvonnousut käytetään ensisijaisesti rahaston reaaliarvon säilyttämiseen tai kasvattamiseen. Rahaston reaaliarvon säilyttämisen ylittäviä tuottoja voidaan hallituksen päätöksellä käyttää säätiön sääntöjen tarkoittamalla tavalla. Vastaavasti rahastosta vähennetään hyvän kir-

janpitotavan mukaan tarpeelliset arvoalennukset ja syntyneet myyntitappiot.

Sijoituspäätösten teko

Sijoitustoiminnan periaatteista päättää ja sijoitustoimintaa valvoo säätiön hallitus, jolle esittää kussakin kokouksessa selostus sijoitustoiminnasta, sijoitusten määrästä kirjanpitoarvoin ja käyvin arvoin, sijoitusten tuotosta sekä sijoitustoiminnassa noudatettavista periaatteista.

Hallitus päättää sijoitustoiminnan yleisistä periaatteista, kuten sijoitusten kohdistamisesta, hajautuksesta, sallituista sijoitusinstrumenteista, suojaamisesta sekä sallituista suojaamisinstrumenteista ja -toimenpiteistä ja sijoitustoiminnan valvonnasta, tarpeelliseksi katsomansa raportoinnin laadusta ja ajoituksesta sekä sijoitustoiminnassa tarvittavista valtuuksista ja limiiteistä.

Säätiön asiamies vastaa sijoitustoiminnan toteuttamisesta päätettyjen periaatteiden mukaisesti sekä raportoinnista hallitukselle. Asiamies tekee sopimukset salkunhoitajien kanssa ja valvoo heidän toimintaansa.

Osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin sekä niihin verrattaviin arvopapereihin ja rahastoihin tehtävien sijoitusten hoitoriski jaetaan vähintään kahden tunnetun ja julkisen valvonnan kohteena olevan ulkopuolisen salkunhoitajan kesken. Säätiö ei osallistu salkunhoitajien yksittäisiin sijoituspäätöksiin.

Salkunhoitajat on velvoitettava hoitamaan arvopaperikauppaa siten, että säätiö ei ole vaarassa leimautua arvopaperikauppiaksi verotuksellisessa mielessä.

Sijoituksista kiinteistöosakkeisiin tai kiinteistöosakkeiden myynnistä päättää hallitus.

Yleiset sijoitusperiaatteet

Noudatettavassa sijoitustoiminnassa pyritään pitkäjänteisyyteen. Sijoitukset tehdään turvavuutta ja tuottoa silmällä pitäen. Sijoituskohdetta voidaan pitää turvavuuden suhteen hyväksyttävänä, jos sen osakkeita tai sen joukkovelkakirjoja

noteerataan Helsingin tai jonkin muun Euroopan yhteisön maan arvopaperipörssissä. Sijoitusrahastojen avulla voidaan tehdä sijoituksia myös Euroopan yhteisön ulkopuolissa arvopaperipörsseissä noteerattuihin arvopapereihin, mikäli rahasto on julkisen valvonnan alainen Euroopan yhteisössä. Sijoituskohteen turvaavuutta arvioitaessa on otettava huomioon sijoituksen reaaliarvon säilyvyys. Tuottoa arvioidaan pitkällä tähtäimellä ottaen arvonnousun mahdollisuus huomioon.

Johdannaisia saadaan käyttää harkitusti sijoitusten suojaamiseen ottaen huomioon omaisuudenhoidon periaatteet.

Sijoituksia tehtäessä säätiön on otettava riittävästi huomioon maksuvalmiusvaatimukset.

Ulkomaisten sijoitusten omistusta voidaan lisätä riskin hajauttamiseksi hyväksyen kuitenkin selvän 'Suomi-omistuksen' ylipainotuksen. Ulkomaisten sijoitusten osuuden kasvattamisesta yli 20 %:iin varallisuuden kulloisestakin markkina-arvosta salkunhoitajat tiedottavat etukäteen omaisuudenhoidosta vastuulliselle. Ulkomaiset sijoitukset toteutetaan pääsääntöisesti rahastojen kautta euromääräisinä sulkematta kuitenkaan valuuttariskiä kokonaan pois."

Omaisuudenhoidon periaatteita tarkistettiin elokuussa 2016, jolloin lisättiin ensimmäiseen kappaleeseen toteamus, että säätiön varoja voidaan käyttää pääomasijoituksiin ja niitä voidaan sijoittaa kiinteistöosakkeisiin. Tuossa vaiheessa säätiön omistamat kiinteistöosakkeet oli myyty ja pääomasijoituksia koskeva harkinta oli käynnissä.

Periaatteiden viimeinen, toiminnan alussa merkittävät suuntaviivat antanut kotimaiseen osakeomistukseen vahvasti nojaava periaate poistettiin samassa yhteydessä epätarkoituksenmukaisena. Kotimaisten osakkeitten vähimmäisosuus säätiön täyden valtakirjan piirissä olevista sijoituksista oli pienennetty 25 %:iin jo vuonna 2013; säätiö oli sallinut sijoitukset myös dollarimääräisiin yrityslainoihin ja oli vuonna 2015 tehnyt ensimmäiset, yhteensä 23 miljoonan euron arvoiset vaihtoehotiset sijoitukset erikoissijoitusrahastoihin.

Omaisuudenhoidon keskeiset periaatteet on toistettu säätiön vuotuisissa toimintasuunnitelmissa vuodesta 2007 lähtien seuraavasti:

- "Hallitus päättää sijoitusstrategian ohjeista ja omaisuudenhoidosta. Omaisuudenhoidon tavoitteena on pitkäjänteinen ja kohtuullista voittoa tavoitteleva sijoitustoiminta, jossa suoralla omistuksella suomalaisissa pörssiyhtiöissä on tärkeä asema (vuoteen 2013 saakka 'keskeinen osuus')
- Hallituksen erityisenä tehtävänä on arvioida omaisuudenhoidon tuloksellisuutta ja päättää tarvoittaessa strategian muutoksista
- Sijoitustoiminnan perustana on omaisuudenhoitajille annettu täyden valtakirjan valtuus sijoituspäätösten tekemiseen. Hallitus ei käsittele eikä tee tältä osin yksittäisiä sijoituspäätöksiä. Säätiön tarkoituksena ei ole aktiivisen arvopaperikaupan harjoittaminen (vuoteen 2013 saakka: 'vaan pitkäaikainen omistus erityisesti suomalaisissa yrityksissä')
- Asiamies valvoo toimintavuoden aikana säätiön taloutta ja omaisuudenhoitoa sekä huolehtii siitä, että säätiön hallituksen päättämää sijoitusstrategiaa toteutetaan eikä säätiö ole vaarassa leimautua arvopaperikauppiaksi verotuksellisessa tarkoituksessa. Taloudesta ja omaisuudenhoidosta raportoidaan hallitukselle jokaisessa hallituksen kokouksessa."

Varainhoidon tavoite

Säätiön sääntömuutoksen yhteydessä käytiin säätiön hallituksessa vuonna 2017 perusteellisempi keskustelu säätiön tuottotavoitteesta. Tarkistukseen antoi aiheen uuden säätiölain muuttunut sisältö säätiöiden sijoitustoimintaa koskevilta osin. Vuoden 1930 säätiölain 10. §:ään oli vuonna 1987 tehdyllä lisäyksellä sisällytetty määräys, jonka mukaan säätiön hallituksen on huolehdittava siitä, että säätiön varat sijoitetaan varmallalla ja tuloa tuottavalla tavalla.

Hallituksen esityksessä uudeksi säätiölaiksi ko. vaatimusta pidettiin ristiriitaisena ja todettiin käsitysten sijoitustoiminnan varmuudesta ja tuottavuudesta muuttuneen 1990-luvun laman ja 2000-luvun pankki- ja rahoituskriisin seurauksena.

Uuden säätiölain 6. §:ssä todetaan ainoastaan, että

säätiön varainhoidon on oltava suunnitelmallista. Vaikka lakia valmistellut työryhmä esitti säätiön velvollisuudeksi kirjallisen sijoitussuunnitelman laatimista, ei sellaista hallituksen esityksen mukaan pidetä yleisesti tarpeellisena, mutta suurilta säätiöiltä tulee sellaista edellyttää säätiön johdon yleisen huolellisuusvelvoitteen perusteella.

Säätiön joulukuussa 2017 voimaan tulleiden uusien sääntöjen 3. §:ssä todetaan tältä osin, että säätiön omaisuus on sijoitettava säätiölain edellyttämällä tavalla. Lisäyksenä todetaan, että säätiön tavoitteena on sijoittaa omaisuutensa turvallisella ja tuottavalla tavalla.

Säätiön tilintarkastajat ovat säätiön toiminnan alusta saakka kiinnittäneet huomiota siihen, että säätiöllä on voimassa oleva sijoitussuunnitelma.

Varainhoidon kilpailutus

a) Tavoitteet ja tulokset

Säätiö on kilpailuttanut omaisuutensa hoidon kolmivuositain ja tehnyt kulloisellekin jaksolle varainhoitosopimukset valittujen varainhoitajien kanssa. Sopimukset ovat sisältäneet sallittujen sijoitusten perusallokaation vaihteluväleineen, hyväksyttävät korkoinstrumentit ja käytössä olevat vertailuindeksit sekä indeksien keskinäiset suhteet määrittävän neutraaliallokaation. Sopimukset ovat perustuneet edellä selostetulle täyden valtakirjan periaatteelle. Varainhoitosopimukset ovat koskeneet pörssissä noteerattuihin osakkeisiin, rahastoihin ja korkoinstrumentteihin tehtyjä sijoituksia. Vuodesta 2015 alkaen tehdyt säätiön vaihtoehdot sijoitukset ja niiden korvaamiset on tehty hallituksen päätöksin. Vuoden 2020 päättyessä vaihtoehdot sijoitukset muodostivat vajaan neljänneksen säätiön koko sijoitusomaisuudesta.

Säätiö on omaisuudenhoidossaan ja sen säännöllisessä kilpailutuksessa lähtenyt siitä, että varainhoitajien on ammattitaidollaan kyettävä pitkällä aikavälillä voittamaan vertailuindeksit ja tuottamaan siten aktiivisella sijoittamisella haluttua lisäarvoa puhtaaseen indeksisijoittamiseen verrattuna. Tätä periaatetta soveltaen kilpailutusta on ylläpidetty

käytännössä myös koko varainhoitokauden ajan valittujen varainhoitajien kesken lähtien vuonna 2010 hyväksytystä käytännöstä, jonka mukaan jokaisen varainhoitokauden päätteeksi korvataan vähintään yksi varainhoitajista uudella varainhoitajalla.

Varainhoidon historia on kuitenkin osoittanut, että vain pieni osa Suomessa toimivista korko- ja osakerahastoista on kyennyt säännöllisesti voittamaan soveltamansa vertailuindeksin. Myös säätiön varainhoitokausien aikana on vain yhdellä kaudella, vuosina 2011–2013, kaksi säätiön varainhoitajaa, Danske ja FIM, pystynyt ylittämään vertailuindeksin tuoton varainhoitokauden jokaisena vuotena. Vastaavasti Danske ei pystynyt ylittämään vertailuindeksin tuottoa yhtenäkin vuotena seuraavalla varainhoitokaudella 2014–2016 eikä Taaleritehdas vuosina 2007–2010. Muilta osin tulokset ovat vaihdelleet indeksin molemmin puolin; paras saavutus on ollut FIM:n tuottama indeksin 4 %:n ylitys vuonna 2011 ja heikoin Dansken jääminen 3 %:lla indeksistä jälkeen vuonna 2016. Jos tarkastellaan säätiön eri varainhoitajien tuloksia vuositasona, voidaan havaita, että säännöllisen kilpailutuksen piirissä vuodesta 2008 lähtien säätiön käyttämät seitsemän eri varainhoitajaa ovat saavuttamiensa tuottojen osalta yhtä monta kertaa (18) ylittäneet sovelletun vertailuindeksin kuin ovat jääneet siitä jälkeen. Eroavuudet ovat mahtuneet indeksiin nähden keskimäärin 2 %:n haarukkaan. Tulosta voidaan pitää varsin hyvänä suomalaisen varainhoidon yleiseen kehitykseen nähden.

Säätiön käyttämän, sijoitusomaisuuden kokonais-tuottoa mittaavan vertailuindeksin vuotuinen vaihteluväli on säätiön toiminta-aikana ollut korkean osakepainonsa vuoksi luonnollisesti suuri, -21,18 – +18,48 (osakkeitten maailmanindeksin, MSCI ACWI:n, vaihtelu on vastaavana aikana ollut -40,33 – +30,79). Heikoimmillaan indeksi on ollut finanssikriisissä vuonna 2008 ja vahvimmillaan vuonna 2019. Mielenkiintoista on havaita, että osakkeitten markkina-arvojen muutoksella on kuitenkin kaikkina vuosina ollut suhteellisen vähäinen vaikutus säätiön kassavirtaan, joka ei merkittävästi heikentynyt edes finanssikriisin jälkeen. Täyden valtakirjan sijoitusten vuotuinen kassavirta on pitkällä aikavälillä ollut keskimäärin 3,5 % ja erikoissijoi-

tusrahastojen runsaat 4 %, mikä on tuonut korkosijoituksiin verrattuna vuodesta 2016 lähtien merkittävän lisäpanoksen säätiön sijoitusomaisuuden kokonaistuottoon.

Säätiö on toteuttanut kilpailutuksen omin voimin. Säätiölle on pariin otteeseen tarjottu ulkopuolisia palveluksia kilpailutuksen läpiviennissä. Hallituksessa on kuitenkin voitu todeta, ettei ulkopuolisen yhtiön toteuttama kilpailutus voisi tuoda sisältönsä ja kustannuksiinsa nähden säätiölle merkittävää lisäarvoa.

Säätiön varainhoidon kilpailutuksen historia on kertomus turvaavien ja kotimaista omistusta painottavien näkemysten asteittaisesta jalostumisesta kohti suuremman hajautuksen ja monipuolisemman instrumenttivalikoiman hyväksymistä. Omaisuuden osakepainoa on asteittain nostettu seurauksena korkotason poikkeuksellisesta alenemisestä. Viimeisissä varainhoitosopimuksissa osakkeiden vaihteluväli on nostettu 70–90 prosenttiin, mitä on pidetty välttämättömänä korkosijoitusten myös pitkällä aikavälillä heikoksi arvioidun tuoton vuoksi. Alun hallitsevasta kassavirtatavoitteesta on omaisuuden markkina-arvon kasvaessa siirrytty painottamaan sijoitusten kokonaistuoton merkitystä. Varainhoito varhaisessa toiminnan vaiheessa on voitu saada kokemusta myös siitä, miten säätiö vuoden 2008 finanssikriisin seurauksena reagoi sijoitusomaisuutensa arvon romahdukseen.

b) Kilpailutus käyntiin

Säätiön sijoitusomaisuus oli toiminnan alkaessa TT:n varainhoitajien, Nordea Investment Management Suomi Oy:n ja Mandatum Varainhoito Oy:n, hoidossa. Säätiö päätti ensimmäisessä toiminnallisessa kokouksessaan 17.5.2005 omaisuudenhoitonsa ulkoistamisesta laajan valtakirjan periaatteella heti käynnistettävän kilpailutuksen pohjalta. Saatuaan kahdeksalta omaisuudenhoitajalta monelta osin epätyytyttävät tarjoukset hallitus määritteli jatkokeskusteluja varten seuraavat sijoitusstrategian periaatteet:

- *Säätiön omaisuudesta 50 % suunnataan suomalaisten pörssiyritysten suoriin omistuksiin.*

- *Ulkomaiset osakeomistukset toteutetaan laadukkaiden rahastojen kautta.*
- *Sijoituslajina voidaan käyttää valtionlainojen ohella myös laadukkaita Investment Grade -lainoja.*
- *Tuottotavoite tulee määritellä vähintään 3 miljoonan euron kassavirran tavoitteesta.*
- *Sisäpiiritiedon vaara sijoituspäätösten osalta on ehdottomasti torjuttava hankkimalla siitä hallituksen jäsenten asemaa selkeyttävä lausunto ja määrittelemällä sijoitussalkun hoito ns. täyden valtakirjan toiminnaksi, jossa hallitus ei osallistu miltään osin yksittäisten sijoituspäätösten tekemiseen.*

Keskustelussa todettiin, että erityisesti suomalaisen omistuksen yhteiskunnallinen merkitys ja varallisuuden historia puoltavat suuren suomalaisten teollisuusyritysten omistussuuden säilyttämistä. Tämän ohella merkillepantavaa oli tarjouspyyntöön sisältyvä täsmällinen kassavirtavaatimus, joka heijastaa hallituksen sisäistämää velvoitetta turvata ETLAn, EVAn ja TATin riittävä rahoitus.

Kassavirtalähtöisyys hallitsi sittemmin varainhoitajille asetettuja tavoitteita säätiön kasvaneesta pääomasta ja kokonaistuotosta huolimatta käytännössä aina vuoteen 2019 saakka, jolloin säätiö ei enää itse asettanut lainkaan tuottotavoitetta kilpailutuksen pohjaksi.

Omaisuudenhoitajiksi valittiin ensimmäisen kilpailutuksen perusteella vuoden 2006 alusta lähtien Mandatum ja Evli Pankki Oyj. Nordean mahdollisuudet jatkaa varainhoitajana kariutuivat lähinnä vuoden 2005 sijoitusten selvään alituottoon sen soveltamaan vertailuindeksiin nähden. Sijoitusten allokointiossa määrättiin osakkeiden vaihteluväliksi 50–70 % ja korkojen 30–50 %. Suomalaisten osakkeiden vähimmäisosuuden tuli olla 50 % sijoitusomaisuuden arvosta. Käytännössä kotimaisten osakkeiden osuus sijoitusomaisuudesta oli vuoden 2006 lopussa vielä 65 % ja vuoden 2007 lopussa 53 %.

Vuoden 2007 jälkipuoliskolle tullessa säätiön sijoitusomaisuuden arvo oli kohonnut hyvin nopeasti jo yli 127 miljoonaan euroon, mutta varainhoitajat olivat jääneet hoidossaan olevan omaisuuden tuoton osalta selvästi jälkeen vertailuindeksistä. Säätiön hallitus päätti elokuussa 2007 päivittää sijoitusstra-

tegiansa ja kilpailuttaa omaisuudenhoitonsa uudelleen. Lähtökohdiksi kilpailutuksessa vahvistettiin edelleen kotimaisten osakkeitten merkittävän suuri suora omistus sekä vuosittainen likvidi osinko- ja korkotuotto. Edelleen päätettiin, että omaisuuden turvaava näkökohta on keskeinen ja ns. vaihtoehtoisten sijoitusmuotojen käyttöön suhtaudutaan varauksellisesti.

Varainhoitajien valinnan yhteydessä käydyssä keskustelussa todettiin, että markkinoiden epävarmuus on eri tekijöiden johdosta kasvanut ja että siksi on perusteltua pienentää vahvaan osakepaimotukseen perustuvaa riskiä ja lisätä antisyyklisen omaisuuslajien käyttöä. Hallitus päätti pienentää osakeriskiä alentamalla toistaiseksi osakkeitten vähimmäisosuuden 40 %:iin sekä suomalaisten osakkeitten vähimmäisosuuden 35 %:iin omaisuuden arvosta. Samalla hyväksyttiin arviolta 0,5 %:lla aleneva tuotto-odotus.

Päätöksestä tuli seuraavana vuonna tehtävien vastaavien päätösten ohella sinänsä ymmärrettävä poikkeus säätiön sijoitusstrategian pitkässä linjassa, jossa sijoitusomaisuuden arvon nousun myötä on säännöllisesti lisätty sijoitusten riskillisyyttä. Toki suuri merkitys tähän kehitykseen on ollut 2010-luvun alkupuoliskolta lähtien vallinneella poikkeuksellisen alhaisella korkotasolla.

Todettiin, että varainhoitajat olivat saavuttaneet edeltäneinä vuosina hyvän tuloksen ja olivat myös kustannuksiltaan edullisimmat. Mandatum (Danske Capital) ja Evli hyväksyttiin varainhoitajiksi myös jatkossa, minkä lisäksi Taaleritehdas Oy valittiin kolmanneksi varainhoitajaksi sen erilaiseen toimintaperiaatteeseen (ETF-rahastot) perustuvan sijoitustoiminnan testaamiseksi pienellä osuudella (10 milj. euroa) sijoitusomaisuudesta.

c) Finanssikriisistä nopea paluu normaaliin

Kun säätiön sijoitusomaisuuden markkina-arvo romahti finanssikriisin seurauksena lokakuun 2008 loppuun mennessä yli 32 miljoonalla eurolla, säätiön varainhoitajat esittivät edelleen merkittävien riskitason alennusten tekemistä säätiön sijoitusomaisuuteen. Varainhoitajat arvioivat myös

sijoitusomaisuuden kassavirran alenevan osinkojen laskun seurauksena 0,4–0,7 miljoonalla eurolla vuonna 2009 ja alenevan tästä edelleen seuraavana vuonna. Myöskään osakekurssien ei odotettu elpävän vielä vuoden 2009 aikana. Sen sijaan varsinkin yrityslainojen tuotto-odotukset olivat nousseet korkeiksi. Hallitus päättikin marraskuussa 2008 edelleen alentaa osakkeitten vähimmäismäärän 30 %:iin sijoitusomaisuuden arvosta ja suomalaisten osakkeitten vähimmäisosuuden 25 %:iin ja vastavasti vahvistaa korkosijoitusten enimmäisosuudeksi 70 %. Edelleen hallitus päätti, että yritysainat merkitään suorina sijoituksina tuoton maksimoimiseksi.

Vuoden 2009 kuluessa säätiön sijoitusomaisuuden arvo nousi kuitenkin 10 kuukaudessa 12 miljoonalla eurolla ja myös säätiön sijoitusten kassavirtatuotto ylitti varovaisesti budjetoidun tason yli 400 000 eurolla, kun tuotoksi ensi kerran laskettiin myös kasvurahastojen laskennallinen tuotto. Tätä periaatetta on säätiön kassavirran laskennassa sovellettu siitä lähtien. Säätiön velvoitteet ETLAn EVAn ja TATin suuntaan pystyttiin hyvin täyttämään, ja säätiölle jäi myös varovaisesti myönnettyjen avustusten jälkeen huomattava toiminnallinen ylijäämä. Samana vuonna myös varainhoitajien hoidossa olevan omaisuuden kokonaistuotto ylitti kokonaisuutena selvästi vertailuindeksin tuoton.

Hallitus totesi marraskuussa 2009 kuitenkin Taaleritehtaan hoidossa olevan omaisuuden tuoton jääneen jälkeen muiden varainhoitajien hoidossa olevan omaisuuden tuotosta ja päätti irtisanoa varainhoitosopimuksen Taaleritehtaan kanssa, mikäli sen tulos jäisi vertailukelpoisten laskelmien perusteella olennaisesti muista jälkeen. Kyseessä oli säätiön toiminnan aikana ainoa kerta, jolloin säätiön hallitus joutui kesken varainhoitokauden tekemään kyseisen kaltaisen päätelmän.

d) Instrumentit monipuolistuvat ja omaisuuden osakepaino nousee

Varainhoitosopimuksen irtisanomiseen Taaleritehtaan kanssa ei kuitenkaan vuoden 2010 alussa päädytty ottaen huomioon, että varainhoito oli tarkoitus kilpailuttaa saman vuoden lopulla lähtien siitä,

että kilpailutukseen olisi perusteita kolmen vuoden välein. Hallitus päätti toukokuussa 2010 pyytää tarjoukset silloisten varainhoitajien lisäksi kolmelta muulta varainhoitajalta voimassa olevan sijoitus-toiminnan strategian pohjalta.

Saatuja tarjouksia koskevassa keskustelussa syyskuussa 2010 todettiin, että varainhoitajien vertailussa saavutetut historialliset tulokset Suomi-osakkeitten tuotoissa olivat merkittävimmät valintaperusteet yhdistettyinä näistä osakkeista vastaavien henkilöiden arviointiin ja työhistoriaan. Kyseinen peruste jäi varainhoitajien valintaa koskevan päätöksenteon perusteena ainutkertaiseksi.

Hallitus totesi, ettei ollut aihetta vaihtaa hyvin menestyneitä Danske Capitalia ja Evliä toisiin varainhoitajiin. Muista varainhoitajista päätettiin vertailla erikseen Nordeaa ja FIM Varainhoitoa käytössä olleisiin varainhoitajiin päätöksenteon pohjaksi. Lisäksi päätettiin erikseen pohtia, tulisiko säätiön vastaisuudessa käyttää kahta vai kolmea varainhoitajaa.

Joulukuussa hallitus päätti, että absoluuttisesta tuloista riippumatta oli tärkeää arvioida myös varainhoitajien keskinäistä menestymistä ja vaihtaa yksi varainhoitajista sopivin väliajoin ja ylläpitää näin harkittua kilpailutilannetta. Hallitus päätti, että silloiselle omaisuusmassalle oli hyvä käyttää kolmea omaisuudenhoitajaa, mutta hyväksytyin periaatteen mukaan sopimusta Taaleritehtaan kanssa ei jatkettaisi. Uudeksi varainhoitajaksi hyväksyttiin FIM Oyj.

Strategisessa allokaatiossa osakesijoitusten ylärajaksi vahvistettiin 70 % ja suomalaisten osakkeitten vähimmäisosuudeksi palautettiin 50 %. Paluu kohtuulliseen riskinottoon nähtiin siis tässä tilanteessa jälleen mahdolliseksi. Säätiön avustustoiminnassa sopeutuminen finanssikriisiin vaikutuksiin kesti sen sijaan jonkin verran pitempään.

Hallitukselle tehdystä ehdotuksesta huolimatta yrityslainarahastoja ei hyväksytty sijoituskohteeksi. Sama koski High Yield -lainoja, vaikka päätöksen miellettiin merkittävien tuottojen vähenemistä ja vuodelle 2011 budjetoitujen tulojen supistumista.

Seuraava varainhoidon kilpailutus järjestettiin vuonna 2013. Säätiö pyysi toukokuussa tarjoukset varainhoidosta seitsemältä varainhoitajalta kolmen vuoden ajanjaksoa koskevalle varainhoidolle. Tarjouspyyntö rakentui perusallokaatioon, jossa osakkeitten vaihteluväliä laajennettiin 50–80 %:iin, josta suomalaisten osakkeitten vähimmäisosuus alennettiin 25 %:iin. Korkosijoituksiksi hyväksyttäisiin valtionlainat vain euromääräisinä ja yrityslainat edelleen vain suomalaisilta yrityksiltä. Muita sijoitusinstrumentteja ei hyväksytty täyden valtakirjan piiriin. Joka tapauksessa tarjouspyyntö käynnisti säätiön sijoitusten suuremman hajautuksen ja riskinoton, aluksi osakesijoituksissa.

Varainhoitajilta pyydettiin myös tuotto- ja riskiarviot perusallokaatioon pohjautuvan sijoitussalkun osalta sekä varainhoitajien hoidossa olevien Suomi-osakkeitten, kansainvälisten osakkeitten ja valtionlainojen saavuttama tuotto suhteessa käytettyihin indekseihin vähintään 3 vuoden ajalta sekä tiedot ehdotetun varainhoidon kustannuksista kokonaisuutena ja eriteltyinä.

Hallitus päätti lisäksi jakaa sijoitusomaisuuden vastaisuudessa kolmelle varainhoitajalle aikaisempaa tasaisemmin.

Saatujen tarjousten pohjalta säätiön hallitus katsoi, ettei ole perusteita jatkaa yhteistyötä muita varainhoitajia selvästi heikommin menestyneen Evlin kanssa. Lisäksi todettiin FIM:n siirtymisen S-ryhmän omistukseen johtavan mitä todennäköisimmin siihen, että FIM keskittyy jatkossa yksityishenkilöiden ja kuluttajien tarpeita palvelemaan sijoitustoimintaan institutionaalisten sijoittajien intressien kustannuksella. Tämä tekisi yhteistyön jatkamisen FIM:n kanssa vaikeaksi. Lisäksi todettiin vielä, ettei säätiön ole tarpeen turvautua varainhoitajien osalta ensisijaisesti ETF-pohjaisiin sijoituksiin, kuten Taaleritehdas oli osoittanut. Todettiin myös, ettei varainhoidon kustannusten tulisi periaatteessa nousta yli 0,25 %:iin sijoitusomaisuuden arvosta.

FIM:n tapaus on jäänyt säätiössä ainoaksi, jossa varainhoitajasta luopumista on perusteltu muilla kuin suoritukseen perustuvilla tekijöillä. Varainhoito-

kaudella 2011–2013 FIM:n tulos oli varainhoitajista paras.

Keskustelun jälkeen päätettiin laajentaa yrityslainojen piiriä sijoituskohteina hyväksymällä kohteiksi kaikki vähintään BBB-luokituksen täyttävät eurooppalaiset yrityslainat sekä kotimaiset yrityslainat, joiden liikkeellelaskijan maksukyvyttömyysriski arvioidaan vähäiseksi ja joiden velkaantuneisuusastetta kuvaava gearing-tunnusluku on alle 1.

Varainhoitajiksi hyväksyttiin vuodesta 2014 alkaen Danske Capital, Nordea Investment Management ja eQ Varainhoito, viimeksi mainittu uutena varainhoitajana sillä edellytyksellä, että se alentaa kokonaiskustannuksensa muiden valittujen varainhoitajien tasolle (!).

Varainhoidon pohjaksi hyväksytyssä allokaatiossa osakkeitten vaihteluväli vahvistettiin 50–80%:ksi, pitkien korkosijoitusten vaihteluväli 20–50 %:ksi ja lyhyiden korkosijoitusten 0–50 %:ksi.

Vuoden 2014 alussa Danske Capitalin hoidossa olevan omaisuuden tuotto jäi lyhyessä ajassa niin selvästi jälkeen muiden varainhoitajien tuotoista, että sen edustajat kutsuttiin säätiön hallituksen kuultaviksi elokuun kokoukseen. Samalla päätettiin myös muiden varainhoitajien kuulemisesta sopivassa yhteydessä.

Säätiön omaisuuden tuoton jäätyä selvästi jälkeen vertailuindeksistä käytiin hallituksessa elokuussa 2014 keskustelu sijoitustoiminnan periaatteista. Päätettiin, että mikäli kassavirta osoittautuisi säätiön avustustoiminnan kannalta riittämättömäksi, katettaisiin vajaus toimintavuoden aikana heikoimmin tuottaneen sijoitussalkun pääomasta. Lisäksi päätettiin, että mikäli jonkin varainhoitajan hoidossa olevan sijoitusomaisuuden vuosituotto jäisi toimintavuoden päättyessä merkittävästi jälkeen indeksistä tai muista varainhoitajista, otettaisiin ao. salkun supistaminen harkittavaksi säätiön hallituksessa. Päätökseen vaikutti oleellisesti Dansken heikko menestys ja sen hoidossa oleva suuri salkku.

Edellä selostettuihin toimenpiteisiin ei säätiössä kuitenkaan menty, vaikka aihetta erityisesti salkun

supistamiseen olisi myöhemmin periaatteessa ollutkin.

Vuoden 2016 kilpailutuksen tarjouspyynnön sisältämä allokaatio lisäsi edelleen osakesijoitusten osuutta 50–85 %:iin ja monipuolista edelleen käytettävissä olevia korkoinstrumentteja sallimalla myös High Yield -lainojen käytön 0–10 %:n vaihteluvälillä.

Säätiö valitsi varainhoitajaksi kaudelle 2017–2019 aikaisempien varainhoitajiensa Nordean ja eQ Varainhoidon lisäksi OP Varainhoidon. Danske Capitalin kanssa ei nähty mahdolliseksi jatkaa yhteistyötä sen tuloksen jäätyä päättymässä olleella varainhoitokaudella muita oleellisesti heikommaksi.

Hallitus hyväksyi kilpailutuksen päätteeksi Nordean toivomuksesta uudeksi sijoituskohteeksi myös yhdysvaltalaiset yrityslainat rahastomuotoisina ja valuuttasuojattuina sekä High Yield -korkosijoitukset rahastomuotoisina sijoituksina edellyttäen, että rahastojen keskimääräinen luottoluokitus on BB. Tämän päätöksen jälkeen täyden valtakirjan piiriin kuuluvia korkosijoitusluokkia ei enää laajennettu. Säätiö ei ole myöhemminkään hyväksynyt sijoituskohteiksi kehittyvien markkinoitten lainoja eikä muita kuin euromääräisiä valtionlainoja.

Varainhoitokaudella saatiin todistaa, mikä merkitys yhdysvaltalaisilla osakkeilla ja dollarin arvonmuutoksilla voi olla salkun kokonaistuoton kannalta. Heti varainhoitokauden alussa OP:n edustajat jouduttiin kutsumaan säätiön hallituksen kuultaviksi sen hoidossa olevan salkun tuoton jäätyä oleellisesti jälkeen muiden varainhoitajien salkkujen tuotoista. Syynä alituottoon oli yhdysvaltaisten osakkeitten suuri, 37 %:n osuus salkun arvosta sekä näiden osakkeitten ja dollarin arvon lasku. OP perusteli valintaansa kuitenkin Yhdysvaltain talouden Euroopan taloutta suuremmalla dynamiikalla sekä yhdysvaltaisten osakkeitten suurella painoarvolla (60 %) säätiön vertailuindeksinä käyttämässä osakkeitten maailmanindeksissä (MSCI ACWI). Koko varainhoitokauden mitassa OP:n tulos osoittautuikin myöhemmin varainhoitajista parhaaksi.

Säätiö käynnisti toistaiseksi viimeisen kilpailu-

tuksensa huhtikuun lopussa vuonna 2019. Arviointikriteereinä varainhoitajaehdokkaisiin nähden sovellettiin koeteltuun tapaan erityisesti varainhoitajien ehdottamaa sijoitussuunnitelmaa ja tuototarviota, varainhoitajien aikaisempaa menestystä Suomi-osakkeiden hoidossa, aikaisempaa näyttöä indeksin ylittävistä tuotoista ja taktisen allokaation onnistumista (käytössä olevat varainhoitajat), varainhoidon kokonaiskustannuksia, varainhoitajien päätöksenteko- ja analyysiprosessia sekä kansainvälisiä yhteistyökumppaneita.

Säätiö ei enää aikaisempaan tapaan asettanut kasvavirtatavoitetta varainhoitajien valintakriteeriksi. Tavoite juonsi juurensa kauan aikaisemmin vallinneesta tilanteesta, jossa säätiön sijoitusomaisuuden tuotto ylitti vain niukasti sen vuotuiset rahoitusvelvoitteet ETLAlle, EVALle ja TATille. Tällaisesta tilanteesta oli päästy jo vuosia aikaisemmin, kun säätiön kassavirta oli kasvanut myös kilpailutuksen aikoihin vuositason arviolta vähintään 1,8 miljoonaa euroa kyseessä olevia velvoitteita korkeammaksi. Säätiön aikaisemmin asettamissa tavoitteissa voitiin myös katsoa olevan ilmeinen ristiriita, koska säätiö oli verrannut varainhoitajien suorituksia osakkeiden maailmanindeksiin, joka mittaa sijoitusten kokonaistuottoa. Lisäksi oli mahdollista, että säätiön asettama korkea kasvavirtatavoite oli ohjannut salkunhoitajien sijoitustoimintaa osakkeitten kokonaistuoton kannalta epäedulliseen suuntaan. Kassavirtatuottoa painottavan maailman osinkoindexin, MSCI AWCI High Dividend Yield Indexin, on voitu todeta jääneen sekä lyhyellä että keskipitkällä aikavälillä jälkeen maailmanindexin tuotosta.

Säätiön hallitus katsoikin tarkoituksenmukaiseksi pyytää kilpailussa mukana olevilta varainhoitajaehdokailta – itse tuottotavoitetta asettamatta – arvion siitä, millaiseen kokonaistuottoon ja kassavirtaan heidän ehdottamansa sijoitussuunnitelman perusteella olisi mahdollista päästä, ja tehdä päätöksensä tältä pohjalta.

Säätiön varainhoitajan valinta, ja tässä tapauksessa lähinnä yhden varainhoitajan karsinta, muodostui aikaisempaa kivuliaammaksi, koska kaikki käytössä olleet varainhoitajat olivat suoriutuneet tehtävästään kohtuullisesti ja tuottoerot varainhoitajien

välillä olivat koko kolmen vuoden varainhoitajak-solla alle 0,5 %:n luokkaa. Hallitus piti kuitenkin kiinni periaatteestaan ja päätti toistaiseksi yhteistyönsä täyden valtakirjan osalta Nordean kanssa marginaalisen tuottoeron perusteella. Uudeksi varainhoitajaksi valittiin SEB Varainhoito Suomi Oy.

Vuoden 2020 alusta voimaan tulleessa sijoitusomaisuuden perusallokaatioissa osakkeitten vaihteluväliksi vahvistettiin 70–90 %. Suomalaisen osakkeitten vähimmäisosuudeksi vahvistettiin 25 % ja vaihteluväliksi 25–40 %. Valtionobligaatioiden sekä suomalaisten ja eurooppalaisten yrityslainojen vaihteluväliksi vahvistettiin 0–30 % ja yhdysvaltalaisen IG-yrityslainojen ja High Yield -lainojen vaihteluväliksi 0–20 %. Korkeaa osakepainoa pidettiin välttämättömänä korkosijoitusten pitkään jatkuneen ja edelleen pitemmän aikaa heikoksi arvioidun tuoton vuoksi. Käytännössä kaikki varainhoitajat käyttivät kasvaneen vaihteluvälin nopeasti hyväkseen nostamalla osakkeiden painon hoidossaan olevissa salkuissa selvästi yli 80 %:n. Vastaavasti salkunhoitajat allokoivat suurimman osan korkosijoituksistaan High Yield -korkoihin. Syksyllä 2020 kuultiin yhdeltä varainhoitajalta myös näkemys, jonka mukaan korkosijoituksista olisi vallitsevissa oloissa syytä luopua kokonaan täyden valtakirjan salkun piirissä.

Säätiö on edellyttänyt, että sijoitukset kotimaisiin osakkeisiin tehdään suorina sijoituksina tuoton maksimoimiseksi. Muilta osin säätiö ei ole asettanut erityisiä kriteerejä suorille ja rahastomuotoisille osakesijoituksille, kuten ei myöskään niiden alueelliseen jakautumiseen, antaakseen varainhoitajille riittävän liikkumavaran taktisen allokaation osalta.

Mielenkiintoista on ollut havaita, että varainhoitajat ovat sijoittaneet myös kotimaisiin osakkeisiin ajoittain huomattavastikin yli sopimusten mukaisen vähimmäisosuuden, 25 % salkun arvosta. Kotimaiset osakesijoitukset ovat toisaalta tuoneet kokonaistuoton osalta useimmiten esiin suurimmat erot varainhoitajien suoritusten välillä.

Valtaosa varainhoitajien sijoituksista on tehty rahastomuotoisina käyttäen varsinkin Euroopan ulkopuolella hyväksi kansainvälisiä yhteistyökumppaneita niin sijoituksissa kuin analyysissäkin.

Kehitys on nostanut säännöllisesti esiin kysymyksen erityisesti indeksirahastojen sopivuudesta säätiön varainhoidon tavoitteisiin. Sijoittamalla mahdollisimman suuressa määrin indeksirahastoon varainhoitaja pääsee myös koko salkun tuotoissa lähemmäs sen vertailuindeksiä, mutta ei tule sitä juuri missään tilanteessa ylittämään, toisin kuin suoria sijoituksia tai muita rahastoja käyttävä varainhoitaja onnistuessaan.

Indeksirahastojen osuus varainhoitajien hoidossa olevasta omaisuudesta on ollut varsin korkea, mikä johtuu erityisesti yhdysvaltalaisen osakkeiden suuresta osuudesta (30–35 %) salkuissa. Tämä on periaatteessa ollut ristiriidassa säätiön edellyttämän aktiivisen sijoitustoiminnan kanssa. Kun useat selvitykset ovat toisaalta osoittaneet, että valtaosa Suomessa toimivista korko- ja osakerahastoista on jäänyt säännöllisesti jälkeen soveltamistaan vertailuindekseistä, voidaan sanoa, että ongelma on tullut jäädäkseen.

On ollut selvää, että säätiön salkkujen korkea osakepaino ja suomalaisten, volatilitteetiltään korkeiden osakkeiden suuri osuus salkussa on merkinnyt korkeaa riskinottoa ja johtanut joinakin yksittäisinä vuosina myös vastaavasti sijoitusomaisuuden merkittäviin arvonnousuihin. Kääntöpuolena on kuitenkin ollut merkittävä arvonnousu pitkällä aikavälillä ja siitä seuraava korkea kokonaistuotto.

Suuntana vaihtoehtoiset sijoitukset

Korkosijoitusten tuottojen jähmetyttyä pitkäksi ajaksi erityisen alhaiselle tasolle käynnistettiin säätiössä vuonna 2015 sijoitukset niitä korvaaviin vaihtoehtoisin kohteisiin, ensi vaiheessa vuotuista kassavirtaa maksaviin eri kiinteistöalajien erikoissijoitusrahastoihin sekä vuodesta 2018 lähtien myös pääomasijoitusrahastoihin.

Sijoitusten suurempi hajauttaminen vaihtoehtoisin kohteisiin on säätiön kannalta nähty perustelluksi ennen muuta kahdesta syystä: yhtäältä poikkeuksellisen matalaa tuottoa tarjoavien korkosijoitusten korvaamiseksi ja toisaalta osakesijoituksiin liittyvän riskin hajauttamiseksi, koska vaihtoehtoisten sijoitusten ja osakesijoitusten välinen korrelaatio on

useimmiten varsin alhainen.

Säätiöllä oli vuoden 2020 lopussa yhteensä runsaan 26 miljoonan euron arvosta sijoituksia liike- ja hoivakiinteistöihin ja asuntoihin sijoitavissa erikoissijoitusrahastoissa sekä runsaan 6 miljoonan euron arvoinen sijoitus yhteen ja 20,5 miljoonan arvoiset sitoumukset neljään pääomarahastoon, joiden pohjalta sillä oli vuoden 2020 lopussa niihin sijoitettuna varoja runsaan 10 miljoonan euron arvosta. Pääomarahastoista kaksi oli listaamattomiin yrityksiin sijoittavia rahastojen rahastoja, yksi kiinteistövelkaja pääomarahastoihin sijoittava rahastojen rahasto, yksi suoria kiinteistöinvestointeja tekevä rahasto ja yksi infrastruktuuriin sijoittava rahastojen rahasto. Kaikki em. rahastot olivat vielä sijoitusvaiheessa, joskin osa niistä oli jo alkanut palauttaa myös pääomia omistajilleen. Rahastojen sijoituskohteet olivat yhtä rahastoa lukuun ottamatta kokonaan Euroopassa.

Ko. rahastoista kiinteistövelkarahaston ja infrastruktuurirahaston odotetaan maksavan ajan mittaan n. 5 %:iin nousevaa vuotuista kassavirtaa.

Säätiön tekemillä vaihtoehtoisilla sijoituksilla ei, eikä varsinkaan pääomasijoituksilla, ole luonnollisesti samaa likviditeettiä kuin listatuilla osake- ja korkosijoituksilla. Säätiön erikoissijoitusrahastoihin tekemät sijoitukset ovat realisoitavissa kvartaaleittain, joskin realisointia rasittaa lunastuspalkkio, jonka suuruus riippuu omistusaajan pituudesta. Pääomarahastosijoituksissa ei periaatteessa ole lunastusmahdollisuutta, vaan tuottoja kotiutetaan sitä mukaa kuin rahasto realisoii sijoituskohteita, odotettavasti 3–10 vuoden kuluessa. Rahasto-osuuksien ennen aikaisen likvidoinnin varalta on kuitenkin olemassa jälkimarkkinoita ja niihin erikoistuneita toimijoita.

Säätiön vähentynyt tarve asettaa aikaisemman suuruisia likviditeetti- ja maksuvalmiusvaatimuksia sijoituksilleen teki sille mahdolliseksi harkita sijoittamista pääomarahastoihin. Pääomasijoituksissa, joita sille useat varainhoitajat olivat ajoittain aktiivisestikin suositelleet, on säätiön kannalta ollut kysymys enemmän sijoitusriskin hajauttamisesta kuin korkosijoitusten korvaamisesta. Erityisesti listaamattomiin yrityksiin kohdistuvissa pääomasijoituksissa kysy-

mys on hajauttamisesta korkeamman riskin kohteisiin sekä pitkällä aikavälillä potentiaalisesta lisätuotosta myös osakesijoituksiin nähden. Useisiin muihin institutionaalisiin sijoittajiin verrattuna säätiön tarve vaihtoehtoisten sijoitusten tekemiseen ei sinänsä ole matalien korkojen vuoksi ollut pakottava, koska sen sijoitusomaisuuden piirissä korkosijoitusten osuus on ollut pitkään vähäinen ja korkean tuoton osakesijoitusten osuus varsin suuri, eikä säätiöllä ole ollut likviditeettipulaa velvoitteisiinsa nähden.

Säätiön erikoissijoitusrahastoihin tekemien sijoitusten vuotuinen tuotto on sijoitusaikana ollut kohteesta riippuen 5,1–9,1 %, mikä on selvästi ylittänyt säätiön salkussa olevien korkosijoitusten vastaavan ajan keskimääräisen vuotuisen indeksituoton, 3,6 %. Erikoissijoitusrahastojen osuuden omistajille vuosittain maksama tuotto, 3–6 %, on myös selvästi ylittänyt säätiön korko- ja osakesijoitusten kassavirran, joka on pitkällä aikavälillä ollut keskimäärin 3,5 %.

Säätiö on ollut myös vaihtoehtoisissa sijoituksissa aktiivinen sijoittaja ja on kahteen otteeseen lunastanut sellaisen erikoissijoitusrahaston osuudet, jolla on ollut heikentyneet tuottonäkymät, ja korvannut ne välittömästi parempituottoisiksi havaituilla rahasto-osuuksilla.

Vastuullista sijoittamista

Kaikki säätiön varainhoitajat ovat viime vuosien aikana hyväksyneet vastuullisen sijoittamisen periaatteet (ESG), integroineet ne koko sijoitustoimintaansa ja käyttäneet siinä yhteydessä samanaikaisesti useita tarkastelutapoja, esim. yleisen ESG-integroinnin ohella myös aktiivista vaikuttamista sijoituskohteena olevien yhtiöiden ja käyttämiensä rahastojen toimintaan.

Varainhoitajat ovat myös raportoineet säännöllisesti hoidossaan olevan salkun ympäristövaikutuksista. Kaikilla niillä on myös kestävä kehityksen teemarahastoja, joskaan ne kaikki eivät ole käyttäneet niitä osana hoidossaan olevaa säätiön sijoitusomaisuutta. Tavanomaista niille on ollut myös sulkea sijoituskohteena pois yhtiöitä, joiden liikevaihdosta

määrätyn kynnyksen ylittävä osuus koostuu hiilen tuottamisesta tai hiilellä tuotetusta energiasta.

Raportointi käytetyistä tarkastelutavoista on sen sijaan vaihdellut varainhoitajien kesken huomattavasti.

Säätiön hallitus kävi kesäkuussa 2020 perusteellisen keskustelun vastuullisen sijoittamisen periaatteista ja odotuksista varainhoitajien toiminnalle ESG-asioissa. Hallitus päätyi siihen, ettei säätiön ole mielekäästä asettaa varainhoitajille yksityiskohdaisia sijoitusten vastuullisuuden ehtoja ottaen huomioon sen, ettei vastuullisuus käsitteenä ole vielä saanut vakiintunutta muotoa eikä sille ole olemassa kansainvälisesti yhteismitallista dataa, hyväksytyä kriteeristöä eikä standardisoitua raportointimallia. Hallitus katsoi kuitenkin olevan syytä pyrkiä vuoroaikatuksessa ensi vaiheessa varainhoitajien ja myöhemmin suorien sijoitusten kohteena olevien rahastojen kanssa siihen, että säätiön sijoitustoiminta olisi kokonaisuutena läpinäkyvällä tavalla vastuullisuuden edellytykset täyttävää.

Koska keskustelujen tuloksena oli voitu havaita varainhoitajien käytännön lähestymistapojen, raportointikäytäntöjen sekä raporttien sisällön ja esitustavan eroavan toisistaan huomattavasti, päätyi hallitus varainhoitajien kanssa sopimukseen siitä, että varainhoitajat raportoivat yleisesti hyväksytyyn raportointimallin puuttuessa kahdesti vuodessa säätiölle vähintään seuraavista kysymyksistä:

- *Miten ESG-asiat on integroitu varainhoitajien sijoitustoimintaan, analyyseihin ja sijoituspäätöksiin?*
- *Mikä on salkun hiilijalanjälki ja ns. kriittisten tuotteiden osuus salkussa ja millä toimenpiteillä niitä on tarkoitus alentaa?*
- *Selvitys siitä, ettei salkussa ole sellaisten yhtiöiden osakkeita tai lainoja, jotka ovat syyllistyneet kansainvälisiin normirikkomuksiin tai kansainvälisillä sopimuksilla kiellettyjen tuotteiden valmistukseen.*
- *Millä tavoin varainhoitajien on tarkoitus puuttua ESG-asioissa havaittuihin epäkohtiin ja vaikuttaa vastuullisuuden edistämiseksi sijoitusten kohteena olevissa yrityksissä tai rahastoissa?*

V Säätiön hallinto

Hallituksen rakenne ja toimikaudet

Säätiön sääntöjen 4. §:n mukaan säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa hallitus, johon kuuluu kymmenen jäsentä. Hallituksen toimikausi on kolme kalenterivuotta.

Hallituksen rakenne oli päätetty neuvottelujen tuloksena TT:n hallituksessa 12.2.2004.

Säätiön hallituksen jäsenten nimeämismenettely on säännöissä tarkasti määritelty. Hallituksen jäsenistä nimeävät Teknologiateollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Kemianteollisuus ry ja Rakennusteollisuus RT ry kukin yhden jäsenen. TT:n hallituksessa pidettiin perusteltuna sitä, että em. neljä suurinta jäsenliittoa, joilla oli myös pysyvä edustus TT:n työvaliokunnassa ja joiden jäsenyritykset olivat jäsenmaksuillaan ja muilla toimin vuosien saatossa merkittävimmin kartuttaneet järjestön omaisuutta, voisivat itsenäisesti nimetä edustajansa säätiön hallitukseen. EK nimeää TT:n jäsenenä olleiden toimialajärjestöjen piiristä kolme jäsentä. Lisäksi EK nimeää kaksi jäsentä, joista vähintään toisen tulee edustaa pk-yrityksiä. EK:n toimitusjohtaja on asemansa perusteella pysyvä hallituksen jäsen.

Sääntöjen mukaan hallituksen puheenjohtaja valmistelee hallituksen jäsenten valinnan yhteistyössä em. toimialajärjestöjen kanssa.

Hallitus valitsee sääntöjen mukaan puheenjohtajan keskuudestaan alkavan toimikautensa ensimmäisessä kokouksessa. Alkuperäisissä, vuoden 2004 säännöissä hallituksella oli myös varapuheenjohtaja, mutta tämä tehtiin vuoden 2017 sääntömuutoksella valinnaiseksi.

Hallituksen jäsen voidaan valita toimeensa vain kahdeksi täydeksi toimikaudeksi. Näin sanottu ei koske hallituksen pysyvää jäsentä. Säännöistä poistettiin vuonna 2017 määräys, jonka mukaan hallituksen jäsenen on täyttäessään 67 vuotta erottava hallituksen jäsenyydestä viimeistään sen toimikauden päättyessä, jolloin hän saavuttaa mainitun iän.

Hallitus voi asettaa valvontansa alaisia työryhmiä valmistelemaan niille erityisesti osoitettuja tehtäviä. Työryhmiin voidaan erikseen sovittavin ehdoin nimetä ulkopuolisia asiantuntijoita.

Hallitus nimittää säätiölle asiamiehen ja tarvittavat toimihenkilöt.

Sääntöjen 6. §:n mukaan säätiöllä voi olla toimitusjohtaja.

Säätiöllä ei sääntöjen mukaan ole hallintoneuvostoa, valtuuskuntaa tai muuta hallituksen yläpuolella toimivaa elintä.

Hallituksen puheenjohtaja on edustanut säätiötä ETLAn ja EVAn hallituksessa ja asiamies TATin hallituksessa.

Säätiön ensimmäisen hallituksen kokoonpano vahvistettiin säätiön perustamiskokouksessa 25.11.2004, jolloin hallitus valitsi puheenjohtajakseen vuorineuvos Jukka Härmälän ja varapuheenjohtajakseen toimitusjohtaja Juha Rantasen. Toimialaliitot ja EK olivat nimenneet muiksi hallituksen jäseniksi vuorineuvos Jyrki Juuselan, toimitusjohtaja George Bernerin, vuorineuvos Heikki Pentin, vuorineuvos Jaakko Rauramon, vuorineuvos Keijo Suilan, hallituksen puheenjohtaja Bertel Pauligin

sekä toimitusjohtaja Gretel Ramsayn. Pysyvänä jäsenenä aloitti EK:n toimitusjohtaja Leif Fagernäs.

Kuten edellä on todettu, säätiön sitoutumista tarkoituksensa toteuttamiseen ja myös TT:n yhteistyöjärjestöjen rahoituksen turvaamiseen haluttiin teollisuuden puolelta sekä säätiön perustamisvaiheessa että pitkään sen jälkeenkin vahvistaa säätiön hallituksen arvovaltaisella kokoonpanolla.

Säätiöllä ei ole ollut toimitusjohtajaa. Säätiön sääntöihin maininta mahdollisuudesta nimittää toimitusjohtaja liitettiin vuonna 2017 sen vuoksi, että ilman ko. mainintaa toimitusjohtajaa ei olisi mahdollista tarpeen vaatiessa nimittää. Säätiön hallitus kävi syyskuussa 2018 keskustelun asiasta, mutta ei toistaiseksi nähnyt tarvetta toimitusjohtajan nimitämiseen.

Säätiön asiamiehinä ovat toimineet Johannes Koroma vuosina 2005–2010 ja Leif Fagernäs vuosina 2011–2020. Vuoden 2021 alusta asiamiehenä on toiminut Jouni Hakala.

Säätiön hallitus ei ole perustanut alaisuuteensa erityisiä työryhmiä. Mahdollinen avustusvaliokunnan perustaminen jätettiin vuonna 2019 odottamaan perusteilla olevan avustushakemusten verkkopalvelun pohjalta saatavia kokemuksia.

Säätiön hallituksen puheenjohtajat on valittu sääntöjen edellyttämällä tavalla. Valinnat ovat olleet yksimielisiä. Käytännössä eroamisvuorossa oleva puheenjohtaja on esitellyt ehdokkaan uudeksi puheenjohtajaksi hallituskauden päättyessä, jolloin ehdokas on valittu ilman enempiä keskusteluja tulevan hallituksen kokoonkutsujaksi. Poikkeuksen tästä muodosti puheenjohtajan valinta keväällä 2014, jolloin hallituksen kokouksen kutsui koolle ja avasi asiamies.

Säätiön hallitukset ovat muutamine henkilövaihdoksineen istuneet säännönmukaisesti täydet kaksi toimikautta. Jos hallituksen jäsen on vaihtunut kesken toimikauden, on säätiön sääntöjen katsottu antavan uudelle hallituksen jäsenelle mahdollisuuden toimia jäsenenä kuusi vuotta. Yhden kerran hallituksen jäsen on eronnut hallituksesta aikaisemmin

voimassa olleen ikäpykälän perusteella täytettyään 67 vuotta.

Hallituksen jäsenille ei ole maksettu palkkiota.

Säätiön ensimmäinen hallitus istui kaksi toimikautta eli vuodet 2005–2010. Tänä aikana sen jäsenkunnassa tapahtui viisi muutosta: Gretel Ramsayn tilalle nimettiin hallituksen puheenjohtaja Timo Parmasuo, Jyrki Juuselan tilalle vuorineuvos Sakari Tamminen, Keijo Suilan tilalle johtaja Markku Pohjola, Heikki Pentin tilalle vuorineuvos Reino Hanhinen ja toimitusjohtaja Fagernäsin tilalle EK:n uusi toimitusjohtaja Mikko Pukkinen.

Markku Pohjola on säätiön toiminnan aikana ollut toistaiseksi ainoa TT:n jäsenliittojen ulkopuolelta, EK:n toimesta nimetty hallituksen jäsen.

Hallituksen jäseninä ovat ensimmäisen hallituskauden jälkeen toimineet seuraavat henkilöt:

Hallituskausi 2011–2013

Vuorineuvos Sakari Tamminen, puheenjohtaja, toimitusjohtaja Jyri Häkämies, vuorineuvos Kari Jordan, vuorineuvos Harri Kerminen, vuorineuvos Timo U. Korhonen, toimitusjohtaja Eero Kotkasaari, toimitusjohtaja Pekka Laaksonen, hallituksen puheenjohtaja Timo Parmasuo, johtaja Markku Pohjola, toimitusjohtaja Mikko Pukkinen, toimitusjohtaja Karsten Slotte, toimitusjohtaja Kai Telanne ja toimitusjohtaja Antti Zitting.

Hallituskausi 2014–2016

Vuorineuvos Kari Jordan, puheenjohtaja, toimitusjohtaja Jyri Häkämies, toimitusjohtaja Kimmo Kedonpää, vuorineuvos Ilpo Kokkila, vuorineuvos Timo U. Korhonen, toimitusjohtaja Eero Kotkasaari, vuorineuvos Matti Kähkönen, toimitusjohtaja Karsten Slotte, toimitusjohtaja Kai Telanne ja toimitusjohtaja Antti Zitting.

Hallituskausi 2017–2019

Vuorineuvos Matti Kähkönen, puheenjohtaja, hallituksen varapuheenjohtaja Jussi Herlin, toimitusjohtaja Jyri Häkämies, pääjohtaja Ilkka Hämälä, hallituksen puheenjohtaja Johanna Ikäheimo, konsernijohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi, toimitusjoh-

taja Kimmo Kedonpää, toimitusjohtaja Tero Kiviniemi, hallituksen puheenjohtaja Eero Kotkasaari, toimitusjohtaja Jari Latvanen, toimitusjohtaja Jukka Nummi, toimitusjohtaja Jussi Pesonen, toimitusjohtaja Jaana Tuominen, johtaja Arto Rätty ja toimitusjohtaja Antti Zitting.

Vuodesta 2020

Hallituksen puheenjohtaja Marjo Miettinen, puheenjohtaja, toimitusjohtaja Jyri Häkämies, pääjohtaja Ilkka Hämälä, konsernijohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi, toimitusjohtaja Tero Kiviniemi, toimitusjohtaja Ville Kopra, toimitusjohtaja Ville Laine, toimitusjohtaja Petri Lempiäinen, hallituksen puheenjohtaja Jukka Nummi, vuorineuvos Jari Rosendal ja johtaja Arto Rätty.

Hallituksen päätöksenteko

Säätiön sääntöjen mukaan säätiön hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja viisi jäsentä. Tällaisen kokouksen päätökset on tehtävä yksimielisesti. Muissa tapauksissa päätökset tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä, ellei säännöistä muuta johdu. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Vaaleissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet. Jos äännet menevät tasan, vaali ratkaistaan arvalla.

Hallituksessa ei ole kertaakaan muodollisesti äänestetty. Puheenjohtajat on valittu yksimielisesti. Avustuskohdeista päätettäessä on poikkeuksetta jätetty avustus myöntämättä, jos yksikin hallituksen jäsen on vastustanut avustuksen myöntämistä. Sama on koskenut varainhoitajien valintaa. Vaih-

toehtoisista sijoituksista on päätetty yksimielisesti esitysten mukaisesti.

Eniten näkemuseroja hallituksen piirissä on esiintynyt keskusteltaessa säätiön yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja ennen muuta vaalituesta. Näisäkään tapauksissa ei ole äänestetty, vaikka näkemuserot ovat säilyneet päätöksiin saakka. Vuoden 2020 päätös yhteiskunnallisen vaikuttamisen käynnistämiseksi uudelleen tehtiin kuitenkin saatujen selvitysten jälkeen yksimielisesti.

Hallituksen päätöksenteossa on pyritty toimimaan tarkoin lähipiiri- ja esteellisyysäädösten edellyttämällä tavalla. Ajoittain, ja erityisesti päätettäessä teollisuuden toimialaliitoille myönnettävistä avustuksista, on hallituksen jäsenten useista esteellisyyksistä uhannut muodostua jopa ongelmia päätösvaltaisuuden kannalta.

Yhden kerran hallitus on informaatiokatkoksen johdosta joutunut kokoontumaan vailla päätösvaltaisuutta ja vahvistamaan tehdyt päätökset myöhemmin sähköpostitse.

Hallitus hyväksyi avustustoimintaa koskevien linjaustensa yhteydessä syyskuussa 2019 työjärjestyksen, jossa hallituksen tehtävien määrittelyn ja kokousteknisten asioiden lisäksi vahvistettiin vuosikello hallituksen kokouksissa käsiteltäville asioille, määriteltiin lähipiiritoimet sekä vahvistettiin hallituksen arvioivan vuosittain toimintaansa, sen vaikuttavuutta ja työskentelytapojaan. Työjärjestyksessä vahvistettiin hallituksen käsittelevän avustusten myöntämistä vuosittain helmikuussa, elokuussa ja marraskuussa.

VI *Säätiö välineenä ja fasilitaattorina*

Aalto-yliopiston perustaminen ja rahoitus

Elinkeinoelämälle Aalto-yliopiston perustaminen vuonna 2008 oli merkittävä prioriteetti ja voimainponnistus. Myös säätiön kannalta hankkeessa oli kysymys huomattavasta taloudellisesta panostuksesta, josta muodostui myös poikkeus yliopistojen avustamista koskeviin säätiön periaatteellisiin kannanottoihin.

Sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella ja säätiön pääoman tuottoarviota koskevan selvityksen pohjalta säätiön hallitus päätti suhtautua toukokuussa 2007 myönteisesti ajatukseen panostaa pääomaa suunnitteilla olleen uuden yliopistokokonaisuuden rahoitusta varten perustettavaan säätiöön. Samassa yhteydessä todettiin, että päätös edellyttää joko säätiön sijoitusten riskillisyyden lisäämistä tai harkinnanvaraisten avustusten supistamista.

Toukokuussa 2008 hallitus päätti sijoittaa säätiön sijoitusomaisuudesta 10 miljoonaa euroa Innovaatioyliopiston säätiön pääomaan kolmessa osassa vuosina 2009–2011 edellyttäen, että valtioneuvosto tekee valtiosihteerin Raimo Sailaksen johdolla laaditun raportin mukaiset asiaa koskevat päätökset. Elokuussa hallitus päätti osallistua Aalto-korkeakoulusäätiön perustamiseen sekä rahoittaa säätiön peruspääomaa vuonna 2008 yhden miljoonan euron lahjoituksella osana pääomapanostaan. Muilta osin säätiön pääomapanos Aalto-yliopistolle maksettiin vuosina 2009 ja 2010.

Valtio sitoutui sijoittamaan Aalto-yliopiston säätiövaroihin 500 miljoonaa euroa, mikäli ulkopuolista rahaa tähän saataisiin 200 miljoonaa euroa. Säätiö-

ön hallitus päätti syyskuussa 2008 anoa yhdessä EK:n kanssa rahankeräyslupaa valtion vastinrahan saamisen edellytyksenä olevan 200 miljoonan euron keräämiseksi Aalto-korkeakoulusäätiön pääomaan sekä valtuuttaa tehtävään valitun DI Marcus Nyberghin hoitamaan hakemukseen liittyvät käytännön toimenpiteet "Aalto-yliopiston perustamisrahaston" muodostamiseksi. EK oli elinkeinoelämän edustajana sitoutunut keräämään ja koordinoimaan Aalto-korkeakoulusäätiön pääoman keräämistä siten, että muiden lahjoittajien kuin valtion lupaama osuus pääomasta saataisiin kokoon.

Säätiö oli päättänyt auttaa EK:ta varainhankinnan hoitamisessa. Yritysten, säätiöiden, muiden yhteisöjen ja yksityishenkilöiden tekemät lahjoitukset kerättiin säätiön alaisuuteen varta vasten perustetun erikoisrahaston tilille. Varat oli tarkoitettu siirrettäviksi mahdollisine korkotuottoineen lyhentämättöminä Aalto-korkeakoulusäätiölle.

Päätöksen jälkeen säätiö joutui saman vuoden marraskuussa Tampereen teknilliseltä yliopistolta saamansa avustushakemuksen johdosta tekemään periaatepäätöksen yliopistojen pääomarahoituksesta todeten, ettei sillä ole perustehtävästään, ETLAn, EVAn ja TATin rahoituksen turvaamisesta, suoriutuakseen toistaiseksi mahdollisuuksia osallistua minkään muun yliopiston pääoman kartuttamiseen. Päätös vahvistettiin seuraavina vuosina useaan kertaan.

Rahankeräyslupa umpeutui syyskuussa 2010, eikä 200 miljoonan euron tavoitetta ollut saavutettu säätiön hallituksen kokoontuessa toukokuussa 2011, kun tavoite oli saavutettava 30.6.2011 mennessä. Aalto-korkeakoulusäätiön suurimmat rahoittajat

olivat tässä tilanteessa esittäneet säätiölle, että säätiö osallistuisi yliopiston puuttuvan pääoman kartuttamiseen toimimalla lainanottajana yritysten, säätiöiden ja yhdistysten lukuun näiden vastaavan suuruisia maksusitoumuksia vastaan.

Säätiö oli keväällä 2011 pyytänyt oikeudellisen lausunnon, jonka mukaan ko. lainanotolle ei ollut lainsäädännön ja säätiön sääntöjen pohjalta estettä. Hallitus katsoi, että säätiö voi toimia lainan otossa ainoastaan teknisenä välineenä ja tukea muiden toimijoiden pyrkimyksiä tukea Aalto-yliopiston toimintaa pääomalahjoitusten muodossa. Hallitus päätti, että säätiö ei toimi pääoma-avustusten hakijana, vaan tämä tehtävä puuttuvan rahoituksen keräämiseksi kuuluu Aalto-yliopistolle. Säätiö ei ottanut lainanoton yhteydessä taloudellisia velvoitteita eikä kustannuksia kantaakseen. Maksusitoumusten tuli vastata täsmällisesti säätiön ja lainanantajapankin välisen sopimuksen ehtoja maksuajankohdittain. Lisäksi oli selvitettävä maksusitoumuksia antavien yritysten, säätiöiden ja yhdistysten mahdollisuudet sitoumuksista selviytymiseen sekä identifioitava siihen liittyvät riskit.

Asiamies allekirjoitti säätiön ja Pohjola Pankin välisen 13 500 000 euron lainasopimuksen 23.6.2011, lainaa nostettiin 13 118 767 euroa ja säätiö lahjoitti lainasumman Aalto-yliopistolle 29.6.2011.

Teollisuuden säätiöiden ja yhdistysten sijasta maksusitoumuksen antoi säätiölle kolme pörssiyhtiötä yhteensä 25 %:n osuudella sekä kuusi vakavaraista yksityishenkilöä kukin 5–25 %:n osuudella enintään 14 miljoonan euron lainasummasta. Tällä perusteella säätiön hallitus vahvisti elokuussa 2011, ettei säätiöltä sitoudu omia pääomia yliopiston rahoittamiseen, vaan säätiö toimii lainanottajan ominaisuudessa em. maksusitoumuksia vastaan ja kanavana myöhemmässä vaiheessa toteutuville lahjoituksille. Aalto-yliopiston todettiin jatkavan varainhankintaansa, jonka tuloksena se odotti lainan tulevan valtaosin maksetuksi takaisin yhden vuoden kuluessa.

Aalto-yliopisto ilmoitti kuitenkin marraskuussa 2011, ettei sillä ollut mahdollisuutta saman vuoden joulukuun lopussa erääntyvän korkoerän mak-

suun ja että lainan korot tulisi pääomittaa. Säätiön hallitus totesi, että riippumatta lainan ehtojen mahdollisesta muutoksesta kyseinen korkoerä oli maksettava ajallaan. Hallitus päätti pyytää säätiölle maksusitoumuksen antaneita yrityksiä ja yksityishenkilöitä maksamaan säätiölle sitoumusten mukaiset osuutensa erääntyvästä korosta.

Tilanne käynnisti kuitenkin samalla keskustelut yliopiston perustajajärjestöjen ja lainan takaajien kanssa pysyvemmän ratkaisun löytämiseksi lainan hoidolle. Keskustelujen jälkeen säätiön hallitus päätti ensi vaiheessa joulukuussa 2011 sähköpostitse nostaa lainan puitteissa uuden, 260 000 euron suuruisen summan lainan korkojen maksuun 28.6.2012 saakka.

Toukokuussa 2012 hallitus totesi lainan erääntyvän kesäkuun lopussa ja tulevan uusittavaksi. Hallitus totesi samalla saaneensa tietää, että Aalto-yliopiston käynnistämä varainkeräys TT-säätiön hyväksi lainan takaisinmaksua varten oli asiantuntijoiden mukaan säätiölain hengen vastainen.

Puheenjohtajan, lainan takaajien ja Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiön välillä käytyjen keskustelujen perusteella hallitus päätti ryhtyä toimenpiteisiin lainan uusimiseksi täysimääräisesti entisin ehdoin. Samalla vahvistettiin aikaisempi päätös siitä, ettei säätiö käytä lainan takaisinmaksuun omia varojaan. Päätettiin myös, että hallituksen puheenjohtaja osallistuu jatkossa keskusteluihin pääomien hankkimiseksi lainan takaisinmaksuun yhdessä Aalto-yliopiston, lainan takaajien, muiden säätiöiden ja järjestöjen kanssa.

Keskusteluissa painotettiin säätiön puolesta erityisesti sitä, että säätiö kantaa jo elinkeinoelämän etujen nimissä vastuun ETLAn, EVAn ja TATin rahoituksesta eikä sen lisäksi voi myöskään toimiessaan puhtaasti lainanhoidon teknisenä välineenä ottaa lainasta taloudellista vastuuta.

Keskusteluja käytiin erityisesti Teknologiateollisuus ry:n kanssa aluksi ratkaisumallista, jossa Teknologiateollisuus ry olisi 10 vuoden ajan vastannut TATin rahoituksesta samalla kun TT-säätiö huolehtisi lainan takaisinmaksusta. Vuoden 2012 lopulla

Teknolgieollisuus ilmaisi kuitenkin keskustelujen tuloksena valmiutensa ottaa vastatakseen säätiön ottaman, pääomaltaan 13,391 miljoonan euron lainan maksettuine ja erääntyvine korkoineen vuodenvaihteeseen 2012–2013 mennessä. Hallitus totesi toimenpiteen vastaavan hyvin järjestelyn alkuperäisiä tavoitteita, joiden mukaan säätiö on toiminut valtion vastinrahan saamiseksi toteutetussa Aalto-yliopiston rahoituksessa puhtaasti teknisenä välineenä ja tarkoituksena olleen sen vapauttaminen muodollisesta velkavastuusta mahdollisimman lyhyessä ajassa. Laina siirtyi Teknolgieollisuus ry:n vastuulle 27.12.2012.

Yhtenä Aalto-yliopiston perustajista säätiö on osallistunut yhdessä muiden elinkeinoelämää edustavien perustajajärjestöjen kanssa yliopiston nimityskomitean jäsenten valintaan ja ehdotusten tekemiseen kahdesta yliopiston hallituksen jäsenestä.

Management Institute of Finland; perustaminen ja irtautuminen

EK:n piirissä nähtiin vuonna 2010 tarpeelliseksi vahvistaa Suomessa annettavaa yritysjohton koulutusta ja yhdistää koulutusta harjoittavat elinkeinoelämän omistuksessa ja vaikutusvallassa olevat organisaatiot tähän tarkoitukseen. Alustavan valmistelutyön jälkeen EK:n hallitus päätti käynnistää em. organisaatiot yhdistävän Management Institute of Finlandin (MIF) perustamisprosessin joulukuussa 2010. Johtamistaidon opiston (JTO), Kansainvälisen kaupan koulutuskeskuksen (Fintra) ja TAT-konsernin piiriin kuuluvan, viestinnän koulutusta harjoittavan Infor Oy:n sulautumiseen tähtäävä selvitystyö käynnistyi keväällä 2011 ja valmistui saman vuoden elokuussa. Sulautumista vierastettiin erityisesti Fintran, mutta myös Inforin ja TATin hallituksissa. TATin ja Inforin piirissä hankkeen perusajatusta pidettiin sinänsä hyvänä, mutta katsottiin, että prosessiin liittyi etenkin sulautettavien organisaatioiden taloudellisen tilanteen osalta paljon epäselvyyksiä. EK:n ja sen jäsenliittojen edustajat eivät kuitenkaan em. organisaatioiden hallinnossa katsoneet voivansa avoinna olevista kysymyksistä huolimatta poiketa liittoyhteisön piirissä tehdyistä päätöksistä.

MIF:n suurimman osakkaan, JTO:n, harjoittaman koulutustoiminnan tappiot olivat vuosien varrella kohonneet suuriksi, eivätkä ne tulleet JTO:n tilinpidon läpinäkymättömyyden ja vajavaisuuden sekä kiireellisesti läpi viedyn sulautusprosessin johdosta riittävässä määrin muiden sulautettavien organisaatioiden hallinnon tietoon. JTO-Palveluiden suurten ja pitkäaikaisten tappioiden vuoksi sulautuminen oli mahdollista toteuttaa vain emoyhtiö Osuuskunta JTO:n myöntämien suurten pääomalojen turvin konvertoimalla ne MIF:n sijoitetuksi vapaaksi omaksi pääomaksi.

Vaikka JTO:n aikaisemmat tappiot eivät MIF:n toiminnan käynnistyessä vuoden 2012 alussa rasittaneetkaan uuden yhtiön tasetta, muodostui yhtiön ensimmäisen tilikauden tulos raskaasti tappiolliseksi eritoten JTO:n irtisanomiskustannusten ja sen aikaisempaan tilinpitokäytäntöön perustuvan osatuloutuksen purun, mutta myös uuden yhtiön vahvasti negatiivisen operatiivisen tuloksen vuoksi.

Säätiön hallitus keskusteli tammikuussa 2013 MIF:n taloudessa syntyneen kriittisen tilanteen johdosta yhtiön pääomitustarpeesta ja likviditeetin turvaamisesta. Todettiin, että MIF:n elinkelpoisuus on pyrittävä selvittämään ennen pitempiäaikaista taloudellista sitoutumista yhtiön rahoittamiseen ottaen huomioon koulutusmarkkinoilla tapahtuneet muutokset ja asiakasyritysten tarpeet. Todettiin, että yhtiön saattaminen samana vuonna voitolliseksi oli erittäin haasteellista, ja päätettiin pyytää yhtiön toimitusjohtajaa selvittämään, millä oletuksilla toiminnan saattaminen kannattavaksi olisi mahdollista. Todettiin myös, että yhtiön omistajuus olisi saatettava pitkäaikaiselle, silloista selkeämmälle pohjalle. Todettiin, että yhtiön likviditeetti on em. edellytyksin pyrittävä turvaamaan omistajien ja niiden rahoittajien antamin takauksin. Vastuuta yhtiön tilasta ei hallituksen mukaan voinut langettaa sen vastikään toimintansa aloittaneelle hallitukselle.

Helmikuun alussa 2013 MIF:n omistajien, rahoittajien, yhtiön hallituksen jäsenten sekä toimivan johdon välisessä kokouksessa päädyttiin käynnistämään toimenpiteet uuden omistajan löytämiseksi yhtiölle.

MIF:n osakkaat tekivät keväällä 2013 uuden osakas-sopimuksen, johon sisältyi pyrkimys irtautua yhtiöstä kolmen vuoden kuluessa ja löytää sille sopiva omistaja. Liittoyhteisössä kypsyi yksimielisyys siitä, ettei MIF:llä ollut silloisella omistusrakenteella riittäviä edellytyksiä menestyä vahvasti kilpailussa koulutuskentässä. MIF:n hallituksen puheenjohtaja Hannu Syrjänen sai tehtäväkseen etsiä yhtiölle ostajan.

Myös säätiön hallituksen puheenjohtaja Sakari Tamminen ja asiamies Leif Fagnäs joutuivat nyt olosuhteiden pakosta etsimään säällisen irtautumistien hankkeesta, jota he olivat kolme vuotta aikaisemmin olleet EK:n puheenjohtajana ja toimitusjohtajana ideoimassa.

MIF:n toiminnan arvioitiin elokuussa 2013 tulevan osoittamaan vuoden lopussa edelleen merkittävää tappiota. Uuden omistajan löytämisen ja MIF:n myymisen todettiin edellyttävän yhtiön uutta pääomitusta ja myös säätiön päärahoituskohteen TATin osallistumista siihen MIF:n osakkaana. TATin ja säätiön välisissä neuvotteluissa päädyttiin sopimukseen siitä, että mikäli TAT joutuisi pääomittamaan MIF:ää yhtenä sen omistajista, säätiö myöntäisi sille näitä velvoitteita vastaavan määrän uusia avustuksia.

Päätöstä oli edeltänyt säätiön saama oikeudellinen lausunto siitä, että vaihtoehtoinen MIF:n suora pääomittaminen säätiön toimesta voitaisiin katsoa elinkeinotoiminnan tukemiseksi ja se olisi siten myös säätiön sääntöjen vastainen toimenpide.

Säätiön hallitus päätti helmikuussa 2013 hyväksyä pääomituksen varalta erillisiä hakemuksia vastaan yhteismäärältään enintään 750 000 euron suuruiset uudet avustukset TATille korvatakseen sille MIF:n pääomituksesta aiheutuvat kulut. Kyseiset avustukset maksettiin toteutuneen pääomituksen jälkeen usean vuoden aikana, ja suurin yksittäinen avustus kohdistui Rohkea Suomi -hankkeeseen vuosina 2014–2015.

MIF pääomitettiin toukokuussa 2013, ja se siirtyi useiden ostajaehdokkaiden kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen yrityskaupan tuloksena osaksi

Soprano-konsernia 1.4.2014. Samalla TATin omistus MIF:stä ja sen myötä myös TT:n purkautumisesta alkanut Infor Oy:n osakkeitten kiertokulku liitto-perheen yhteydessä päättyi.

Yrjönkatu 13 kiinteistön kehittäminen ja myynti; hotelli St. George

TT siirsi purkautumisensa yhteydessä omistamansa Kiinteistö Oy Yrjönkatu 13 osakkeet säätiölle. Osakkeet oikeuttivat vajaan 40 %:n omistusosuuteen yhtiöstä, mikä teki säätiöstä kiinteistön suurimman yksittäisen omistajan. Muita omistajia olivat ETLA, joka toimi kiinteistössä omissa tiloissaan, EK, Kemianteollisuus ry jäsenliittoineen sekä LVI Tekniset urakoitsijat ry. Kiinteistön päävuokralaisena oli Asianajotoimisto Borenius, ja säätiön vuokralaisena oli myös Työturvallisuuskeskus.

Borenius ilmoitti vuokranantajille kesäkuussa 2013 irtisanovansa vuokrasopimuksensa ja muuttavansa kiinteistöstä uusiin tiloihin vuodenvaihteessa 2014–2015.

Asia oli ensimmäisen kerran esillä säätiön hallituksessa elokuussa 2013, jolloin päätettiin selvittää kiinteistön uudelleenvuokraamisen sijasta myös mahdollisuuksia kiinteistön kehittämiseen. Marraskuussa 2013 hallitus päätti suhtautua säätiön puolesta myönteisesti kehittämisehdon selvittämiseen kiinteistöyhtiön yhtiökokouksessa. Todettiin, että selvityksen kohteena tulisi olla kiinteistön jalostaminen sekä hotelliksi että asunnoiksi. Todettiin myös, ettei kiinteistöyhtiön toimeksianto kiinteistön vuonna 2014 vapautuvien tilojen uudelleen vuokraamiseksi ollut tuottanut tulosta.

Monien kiinteistöyhtiön osakkaitten preferenssi oli pitkään vapautuvien tilojen uudelleen vuokraaminen niistä saatavan vakaan tuoton ja omistuksen säilymisen vuoksi. Lisäksi ETLAn toimiva johto preferoi toimintojen säilyttämistä omistamissaan tiloissa. Yhtiöltä toimeksiannon saanut kiinteistökon-sultti joutui kuitenkin useaan kertaan tekemiensä selvitysten ja markkinoinnin perusteella toteamaan kiinteistöstä vapautuvien tilojen vuokraamisen yhtenä kokonaisuutena olevan erittäin vaikeaa, ottaen huomioon tilojen vanhanaikaisuuden ja sokkeloi-

suuden ja sen, että ne sijaitsevat useassa kerroksessa. Markkinatilanne oli lisäksi markkinoinnin aikaan heikko, eikä sen voitu uskoa elpyvän nopeasti. Lisäksi kiinteistössä oli tarpeen tehdä mitavia peruskorjauksia, jotka osakkaat olivat sinänsä valmiit toteuttamaan. Vuokralaisen kartoittamista kuitenkin jatkettiin vielä vuoteen 2015 saakka.

Kiinteistöyhtiön rakennusyhtiö NCC:llä teettämässä selvityksessä esitettiin kiinteistön kehittämistä yhden hotellivaihtoehdon ja kolmen erilaisen toimistovaihtoehdon pohjalta. Epäselväksi jäi, voisiko asuintalovaihtoehdoista saada Helsingin kaupungin suunnitteluvirastolta luvan kiinteistön muuttamiseksi asuintaloksi.

Säätiön hallitus päätti huhtikuussa 2014 pyytää kiinteistöneuvos Kari Karvoselta ja PK Substanssi Oy:ltä myös riippumattoman arvion kiinteistön kehittämisselvityksistä ja arvosta saamansa selvityksen ja muiden käytettävissä olevien tietojen ja asiantuntemuksen pohjalta. Saadussa arvioissa käsiteltiin viittä eri vaihtoehtoa, vapautuvien tilojen uudelleen vuokrausta peruskorjauksen pohjalta, kiinteistön muuttamista hotellikäyttöön, kiinteistön täydellistä peruskorjausta toimistokäyttöön, kiinteistön kehittämistä asuntokäyttöön sekä kiinteistörahastoa. Yksittäisistä ratkaisuvaihtoehdoista arvio suositteli hotellivaihtoehdon jatkoselvittämistä. Laskennallisesti parempaan asuntovaihtoehtoon katsottiin arvioissa liittyvän eniten riskejä ja epävarmuustekijöitä mm. asemakaavamuutosprosessin, viranomaistulkintojen ja vastuukysymysten vuoksi.

Muu kuin vallitsevan tilan jatkaminen edellytti kiinteistöyhtiön osakkeiden myymistä sijoittajille, jotka päättäisivät jatkotoimenpiteistä. Tämä edellytti kaikkien omistajien sitoutumista myyntiin ja osakkaitten keskinäistä osakassopimusta kauppasumman jakautumisesta. Omistajien tai TT-säätiön toimiminen sijoittajana tai rakennuttajana oli käytännössä pois suljettu vaihtoehto.

Säätiön hallitus päätti elokuussa 2014 esittää kiinteistöyhtiön hallitukselle kiinteistön myymistä kohdennetun tarjouskilpailun pohjalta parhaan riskittömän vaihtoehdon tarjoavalle ostajalle.

Kiinteistöyhtiön yhdeksän osakasta solmivat 20.10.2014 keskinäisen osakassopimuksen, jossa sitouduttiin sopimuksen voimassaoloaikana yhdessä markkinoimaan ja hakemaan ostajaa koko yhtiön osakekannalle. Tavoitteena oli tehdä asiassa yksimielinen päätös, ja mikäli siihen ei päästäisi, voitaisiin sitova ja kaikkia velvoittava päätös tehdä 90 %:n enemmistöllä osakkeitten lukumäärästä. Osakkaat nimesivät hanketta varten johtoryhmän, johon kukin osakas nimesi yhden jäsenen. Päätöksentekovalta asiassa oli johtoryhmällä. Sopimuksen tavoitteena oli tarjouspyyntöjen pohjalta tapahtuva kaupan tai sitovan esisopimuksen tekeminen 15.5.2015 mennessä. Sopimus oli sovittu päättyväksi 31.12.2015.

Tarjousten saamisen jälkeen osakkaat nimesivät neuvottelija varten osakassopimuksen mukaisen johtoryhmän, jonka puheenjohtajaksi valittiin säätiön asiamies Leif Fagernäs.

Tarjouskilpailuun saatiin määräaikaan mennessä kuusi tarjousta, joiden pohjalta jatkokeskusteluja käytiin kolmen kiinteistösijoittajan kanssa. Samassa yhteydessä saatiin Helsingin kaupungin suunnitteluvirastolta näkemys siitä, että kiinteistön käyttötarkoituksen muutos hotelliksi olisi mahdollinen.

Tarjouksia koskevat neuvottelut käytiin em. sijoittajien kanssa kahteen otteeseen maaliskuussa 2014. Säätiön hallitus päätti 17.4.2014 tarjouskilpailun ja asiasta käytyjen neuvottelujen pohjalta hyväksyä CapMan Nordic Real Estate -rahaston tarjouksen yhtiön osakekannan lunastuksesta 21 650 000 euron velattomaan hintaan, myöntää CapManille yksinoikeuden kauppaan 30.6.2015 saakka sekä hyväksyä kaupan toteuttamisen ehdoksi, että Helsingin kaupunki myöntää asemakaavan poikkeusluvan, joka sallii kiinteistön muuttamisen hotelliksi. Muiden omistajien tehtyä vastaavat päätökset käynnistettiin kiinteistön kauppaa koskevat neuvottelut CapMan Oyj:n kanssa. Saatu kauppahinta ei poikennut merkittävästi säätiön aikaisemmin saamassa riippumattomassa arvioissa esitetystä hinnasta.

Sopimus kiinteistöyhtiön osakkeitten myynnistä allekirjoitettiin due diligence -vaiheen ja usean

neuvottelukierroksen päätteeksi CapManin kanssa 18.12.2015. Kiinteistössä suoritettujen pitkällisten rakennus- ja muutostöiden yhteydessä tai niiden jälkeen ei ilmennyt osapuolten välisiä avoimia vastuukysymyksiä. Rakennustöiden tuloksena avattiin uusi hotelli St. George asiakkaille toukokuussa 2018. Kiinteistön omistus siirtyi elokuussa 2019 CapMan Nordic Real Estate -rahastolta norjalaisen hotellimoguli Petter Stordalenin hotellyhtiö Nordic Choice Hospitality Groupille, joka oli agenttinsa välityksellä osoittanut kiinnostusta hankkeeseen myös sen tarjouskilpailuvaiheessa.

Säätiön osuus kiinteistöyhtiön osakkeitten myynnistä saadusta kauppasummasta oli 8,038 miljoonaa euroa, joka käytettiin säätiön hallituksen marraskuussa 2015 tekemällä päätöksellä uusiin erikoissijoitusrahastojen osuuksien merkintöihin.

Taloudellisen tiedotustoimiston saneeraus ja toiminnan fokusointi

Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) jäsenten, TT-säätiön, EK:n ja Kemianteollisuus ry:n kesken käynnistettiin kesällä 2015 EK:n aloitteesta keskustelut TATin toiminnan fokusoinnista ja järjestön mahdollisesta saneerauksesta. TATin ydintoiminnaksi nähtiin nuorison talous- ja työelämätaitojen vahvistaminen, jossa järjestö oli ainoa elinkeinoelämän toimija ja jossa sillä katsottiin olevan syvällinen kokemus, koetellut välineet ja uskottavuus. Sen sijaan TAT-konsernissa historian tuloksena vielä vaikuttavien eri toimintojen kesken ei nähty synergiaa samalla, kun pidettiin epätarkoituksenmukaisena sitä, että elinkeinoelämän tukea saavan konsernin piirissä edelleen toimi myös yhtiö, T-Media Oy, joka kilpaili tutkimustoiminnallaan vapaila markkinoilla. Finnfactsin toimintojen katsottiin toteutuvan paremmin toimintansa vakiinnuttaneen Team Finlandin puitteissa kuin TATissa. TAT katsottiin myös taseeltaan ylikapitalisoiduksi eikä yhdistyksellä katsottu olevan syytä harjoittaa sijoitus-toimintaa. TATilla ei myöskään enää nähty olevan nuorisotoiminnan ulkopuolella roolia elinkeinoelämän intressien ajajana median suuntaan. Myös yhdistyksen toimitiloja historiallisessa Navigator-talossa pidettiin epätarkoituksenmukaisina ja nähtiin sen mieluiten muuttavan vuokralle Eteläranta 10:n

kiinteistöön, jossa sille oli tarjolla EK:n omistamat tilat, jotka olivat saneerattavissa sille sopiviksi.

TATin työtä perinteisen nuorisotoiminnan ja yrityskyllien osalta pidettiin sen sijaan erittäin onnistuneena ja myös pitkään jatkunutta elinkeinoelämän tukea ansaitsevana sekä suunniteltuja lukiolaisten bisneskursseja erittäin suositeltavina.

Säätiön hallitus käsitteli asiaa elokuussa 2015 TATin jäsenjärjestöjen käymien keskustelujen ja EK:ssa asiasta tehdyn selvityksen pohjalta. Hallitus pyysi asiamiestä tekemään asiasta vielä lisäselvityksen ja päätti palata asiaan sen valmistuttua.

TATin hallituksessa ja toimivassa johdossa vallitsi saneeraustoimista merkittäviä näkemyseroja, minkä vuoksi säätiön asiamiehen rooli muodostui myös TATin hallituksen varapuheenjohtajan ominaisuudessa keskeiseksi sekä saneerauspäätösten vaatimien selvitysten tekemisessä että päätösten toimeenpanossa.

Keskustelussaan lokakuussa 2015 hallitus totesi tarkoituksenaan olevan pyrkiä TATin päärahoittajan näkökulmasta määrittelemään ne taloudelliset puitteet, joissa TAT voi toimintaansa lähivuosina harjoittaa, sekä määrittelemään TATin toiminnan prioriteetit ja sen toimintojen suhteen valtiovallan panostuksiin.

Hallitus päätti rahoittaa TATin nuorisotoimintaa sen vallitsevassa laajuudessa ja toteutettujen toimintamuotojen puitteissa. Päätettiin varata myös TATin realisoitavasta sijoitusomaisuudesta 500 000 euroa suunniteltujen lukion bisneskurssien peruspääomaksi. Päätettiin selvityttää TEM:n mahdollisuudet rahoittaa omalta osaltaan Finnfactsin toimintaa jatkossa ja päättää tämän perusteella, missä mitassa Finnfactsin toiminnan tukemista on säätiön puolesta tarkoituksenmukaista jatkaa. Päätettiin käynnistää T-Media Oy:n ja TATin käyttöomaisuusosakkeitten myynti ja todettiin TATin olevan tarkoituksenmukaista siirtyä uusiin toimitiloihin sen silloisen vuokrasopimuksen päättyessä. Pyydettiin asiamiestä selvittämään edelleen sopeutustoimien jälkeen tarvittavien yleisavustusten taso ottaen huomioon Finnfactsin osalta erikseen tehtävät päätökset.

Joulukuussa 2015 voitiin todeta TATin hallituksen tehneen päätöksen TATin rahastosijoitusten realisoinnista siten, että TATin taseeseen jäi 500 000 euron puskuri, vastaava summa bisneskurssien peruspääomaksi sekä 200 000 euroa Yrityskylän sopeuttamiseen alentuviin julkisiin avustuksiin vuosina 2016–2017.

Hallitus hyväksyi T-Media Oy:n ja TAT-Palvelut Oy:n osakkeitten myynnin toimivan johdon kanssa neuvotellun sopimuksen mukaisesti ja totesi TATin toimivan johdon käynnistäneen keskustelut Finpro Oy:n kanssa Finnfactsin toimintojen liittämiseksi osaksi Finprota. Asiamies osallistui ko. keskusteluihin sekä TEM:n että Finpron toimivan johdon kanssa. Finnfacts siirtyi sittemmin osaksi Finpro Oy:n

toimintoja 1.6.2016, ja säätiö jatkoi Finnfacts-toimintojen tukemista maksamalla aikaisemman suuruisen avustuksen Finprolle ja myöhemmin Business Finlandille.

Todettiin vielä, että keskustelut TATin siirtymisestä Eteläranta 10:n tiloihin oli käynnistetty. Hallitus piti nopeaa siirtymistä toiminnallisista syistä sekä TATin ja EK:n yhteistyön kannalta tärkeänä. Todettiin, että koska TATilla oli vielä pitkään voimassa määräaikainen vuokrasopimus, tuli säätiöllä olla valmius ottaa tarvittaessa vastatakseen siirroista seuraavat ylimääräiset vuokratulot. Näin tapahtuikin, minkä pohjalta siirto Etelärantaan myös toteutettiin.

TT-SÄÄTIÖN MAKSAMAT AVUSTUKSET VUOSINA 2005–2020 (€)

Vuosi 2005

ETLA; Jäsenmaksut, kannatusmaksut ja jatkuvat projektit	667 000
EVA; Jäsenmaksut ja kannatusmaksut	333 000
TAT; Avustukset.....	1 700 000
Teknolgiateollisuuden 100-vuotissäätiö; Järjestöselvitys	24 125
Paasikiviopistoyhdistys ry; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	150 000
Eurooppalainen Suomi; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	150 000
Ekonomiska Upplysningsfond; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	50 000

Vuosi 2006

ETLA.....	667 000
EVA	333 000
TAT.....	1 700 000
Paasikiviopistoyhdistys ry	250 000
ETLA; Julkisen talouden kestävyys	120 000
ETLA; Elinkeinoelämä ja yhteiskunta	33 000
EVA; Minne menet media?.....	8 296
TAT; Yritystietouden lisääminen ammatillisessa koulutuksessa.....	86 100

Vuosi 2007

ETLA.....	936 000
EVA	430 000
TAT.....	1 817 000
Suomen puolesta ry; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio	25 000
Ekonomiska Upplysningsfond; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	50 000
Menestyvä Suomi ry; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	100 000
Paasikiviopistoyhdistys ry; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	50 000
TAT; Eduskuntavaaliehdokkaiden talouspoliittinen valmennus.....	10 000
Menestyvä Suomi ry; Talouspoliittinen koulutus ja informaatio.....	50 000
ETLA; Nordic Model, pohjoismaisen professoriryhmän selvitys	150 000

Vuosi 2008

ETLA.....	900 000
EVA	450 000
TAT.....	1 900 000
Aalto-korkeakoulusäätiö; Pääomasijoitus.....	1 000 000
EVA; Venäjä-tutkimus.....	8 000
TAT; Virkamiesten yritystietouden lisääminen	20 500
TAT-Palvelut Oy; Yrityskylä-projekti	20 000
EK; TKL:n historiikki	25 000
ETLA; Naisten urakehitykseen vaikuttavat tekijät	80 000
ETLA; EU:n ilmastopolitiikan taloudelliset vaikutukset.....	40 000
ETLA; Työvoimapulan tekijät ja helpottamiskeinot	30 000
ETLA; Julkisen talouden kestävyys	140 000

Vuosi 2009

ETLA.....	937 000
EVA	450 000

TAT	1 900 000
Kakusity ry; EU-vaalien tiedotustoiminta	32 000
EK; TKL:n historiikki	50 000
EVA; Pulaa työstä ja työvoimasta	30 000
ETLA; Uudet suomalaiset palkkausjärjestelmät	10 000
EVA; EBLC-kokouksen järjestelyt	10 000
Teknillinen korkeakoulu; TKK:n juhlavuoden tutkimusohjelmat	50 000
Aalto-korkeakoulusäätiö; Pääomasijoitus	4 000 000
TAT; Journalismi-seminaari	7 000
TAT; Nuorisofoorumi	35 000

Vuosi 2010

ETLA	900 000
EVA	450 000
TAT	1 900 000
Professoriryhmä; pienten kansantalouksien sopeutuminen finanssikriisiin	100 000
ETLA; Uudet suomalaiset palkkausjärjestelmät	20 000
KHT-Yhdistys; IFRS-seminaari	7 000
EK; TKL:n historiikki	25 000
ETLA; Julkisen talouden kestävyys	140 000
TAT; e-Learning-oppimisalusta	35 000
TKK; TKK:n juhlavuoden tutkimusohjelmat	50 000
Finpro/ETLA; Finpron toiminnan vaikutukset	10 000
Aalto-yliopisto; Lahjoitus (Sannäsin kartanon osakkeet)	60 452
EK; Yrittäjävaltuuskunnan historiikki	60 000
Aalto-korkeakoulusäätiö; Pääomasijoitus	5 000 000

Vuosi 2011

ETLA	923 500
EVA	461 500
TAT	1 950 000
Svenska Folkpartiet	10 000
EK; Yrittäjävaltuuskunnan historiikki	30 000
TAT; e-Learning-oppimisalusta	75 000
Kansallinen kokoomus	30 000
Suomen keskusta	30 000
ETLA; Onko työelämän epävarmuus ongelma ym.	20 000
EK; TKL:n historiikki	25 000
EVA; Talouden etiikka globaalitalouden aikana	30 000
EVA; Hyvinvointivaltio 2011	57 000
TAT; Nuorisofoorumi 2011	35 000
TKK; TKK:n juhlavuoden tutkimusohjelmat	50 000
TAT; Yrityskylä	30 000
TAT; Mediafoorumi	10 000
Uusi Presidentti ry	30 000
Ahma Insinöörit ry; Suuronnettomuuksien tietämyksen hallinta	15 000
Maanpuolustuksen tuki ry	50 000

Vuosi 2012

ETLA	950 000
EVA	477 000
TAT	1 950 000
Suomen keskusta	30 000
Turun yliopisto, Työtieteiden keskus; Työelämä-tutkimukset	50 000
Avainlippu Oy; Tarinoita suomalaisesta työstä	25 000

Aalto-yliopisto; Liikunta- ja muotoilualojen innovaatiohanke	30 000
World Design Capital Helsinki; HI Design 2012-näyttely.....	20 000
Suomen Muotoilusäätiö; Tuotetutkimus-hanke	50 000
Finland-China Design and Culture Ass.; Radical Design Week Shanghai	50 000
TKK; TKK:n juhlavuoden tutkimusohjelmat	50 000
EVA; EU:n ilmastopolitiikan vaikutukset	30 000
ETLA; Tuottavuus, palkat ja mikrorakenteet.....	65 000
EVA; Talouden etiikka globaalitalouden aikana	30 000
Helsingin yliopisto; Hallinnolliset sanktiot-tutkimus	25 000
Turun yliopisto ja Ahma-insinöörit ry; Suuronnettomuuksien hallinta	25 000

Vuosi 2013

ETLA	1 011 000
EVA	489 000
TAT	1 950 000
ELSA Helsinki; Osallistuminen WTO:n oikeustapauskilpailuun.....	1 380
Libera-säätiö; Avustus	4 000
Hanasaaren kulttuurikeskus; Ruotsin talousuudistukset-seminaari.....	20 000
Crisis Management Initiative (CMI); Avustus	50 000
TKK; TKK:n juhlavuoden tutkimusohjelmat	50 000
Suomen Uusyrityskeskukset (SUK) ry; Uusyritystoiminnan kehittäminen	50 000
ETLA; Venäjän markkinoitten mahdollisuudet Suomen elinkeinoelämälle	70 000
ETLA; Tuottavuus, palkat ja mikrorakenteet.....	80 000
ETLA; Mitä kilpailukyky on ja millainen se on Suomessa?	100 000
Suomen muotoilusäätiö; Tuotekehitysmallin testaus	50 000
ETLA; Teollinen tulevaisuus.....	70 000

Vuosi 2014

ETLA	1 000 000
EVA	500 000
TAT	1 950 000
Ahma-insinöörit ry; Suuronnettomuuksien hallinta	25 000
Suomen Muotoilusäätiö; Mestarikurssi tuotekehitykseen.....	20 000
TAT; Rohkea Suomi – hanke	200 000
ETLA; Mitä kilpailukyky on ja millainen se on Suomessa?	40 000
Libera; Vaihdanta hyvinvoinnin lähteenä	22 000
Infra ry; Liikenneverkoston kunnon kansantaloudelliset vaikutukset	30 000
SUK; Uusyritystoiminnan kehittäminen	50 000
TAT; Kun koulu loppuu – kiertue	100 000
CMI; Avustus	50 000
ETLA; Tuottavuus, palkat ja mikrorakenteet.....	120 000
ETLA; Venäjän markkinoitten mahdollisuudet.....	33 000
ETLA; Kilpailukyky ja tuotevalikoimat.....	80 000
ETLA; Palkanmuodostuksen muutos Suomessa.....	75 000
Hanasaaren kulttuurikeskus; Ruotsin talousuudistukset-seminaari.....	20 000
Suomen keskusta.....	30 000
Talvisotayhdistys.....	30 000
Kansallinen kokoomus	30 000

Vuosi 2015

ETLA	1 015 000
EVA	507 000
TAT	1 950 000
Svenska Folkpartiet.....	10 000

TAT; Rohkea Suomi - kampanja	200 000
EK; Pohjoinen projekti.....	50 000
Suomen Muotoilusäätiö; Yritysten muotoiluosaamisen kehittäminen	20 000
United Europe; Eurooppalainen nuorisoseminaari	40 800
TAT; Pelastetaan Suomi - duunit.....	100 000
Kasvuryhmä ry; Avustus.....	60 000
ETLA; Työttömyystili.....	82 000
CMI; Avustus	50 000
Yleinen teollisuusliitto (YTL); Elintarvikekuljetusajoneuvojen korjausopas.....	15 000
EK; TKL:n historiikin painatus.....	14 930
Aalto yliopisto, Laurea AMKK, EK; Korkeakouluopetus digiaikaan.....	41 415
ETLA; Miltä suomalainen Mittelstand näyttää?.....	80 000
SUK; Uusyritystoiminnan kehittäminen.....	50 000

Vuosi 2016

ETLA	1 030 000
EVA	515 000
TAT	121 000
Finpro; Avustus	226 000
Jyväskylän AMK, EK; Cyber Scheme Finland	20 000
Suomen Muotoilusäätiö; Yritysten muotoiluosaamisen kehittämissmalli	20 000
EK/ETLA; Suuryritysten rooli Suomen taloudessa.....	52 700
Tekniikan museon säätiö; Tekniikan maa – näyttely	40 000
Kasvuryhmä ry; Avustus.....	60 000
VTT; Liikenneverkon pitkäjänteinen kehittäminen	43 400
TAT; Organisaatioviestinnän professuuri.....	50 000
ETLA; Kilpailukyky ja tuotevalikoimat.....	40 000
ETLA; Suomen ja Kiinan taloussuhteet	56 000
ETLA; Start up-yritysten rooli kansantaloudessa	75 000
EVA; Minne työ kulkee?	30 000
YTL; Yritystervehdyttäjien sertifiointi	60 000

Vuosi 2017

ETLA.....	1 175 000
EVA	587 000
TAT	1 732 784
Finpro	388 000
Libera; Työmarkkinamalli	27 000
Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta; Tulevaisuuden rakentajat - kilpailu	4 900
TAT; Teollisuuden ruorimiehet – haastattelusarja.....	30 000
Tekniikan museon säätiö; Tekniikan maa – näyttely	40 000
Kasvuryhmä ry; Avustus.....	60 000
Gutsy Go ry; Tulevaisuuden rakentajat-kilpailun palkinto	25 000
Oulun yliopisto/Elämän peili; Tulevaisuuden rakentajat-kilpailun palkinto.....	12 000
ARVO-Liitto; Kestävät innovaatiot – kirja projekti.....	15 000
YTL; Yritysklinikoiden perustaminen	70 000
DIMECC Oy; Suomi-Saksa-yhteistyö esineiden internetin alalla	40 000
ETLA; Suomen ja Kiinan taloussuhteet	56 000
ETLA; Kilpailukyky ja tuotevalikoimat.....	40 000
ETLA; Maahanmuuttajat, yritysdynamiikka ja talouskasvu	40 000

Vuosi 2018

ETLA.....	1 194 250
EVA	592 250
TAT	1 414 784
Business Finland.....	388 000

Tampereen yliopisto; Parempaan yritysverotukseen.....	50 000
Kasvu Open Oy; Avustus	75 000
ETLA; Start up-yritysten rooli kansantaloudessa	70 000
Kasvuryhmä ry; Avustus.....	60 000
Libera; Kesäkoulu	14 000
Teknologiaateollisuus ry; Reaaliaikatalouden ekosysteemien kehittäminen	30 000
DIMECC; Suomi-Saksa-yhteistyö esineiden internetin alalla	40 000
ETLA; Kansainvälisen kaupan tutkimuksen vahvistaminen	120 000
EVA; Tekoäly julkisen päätöksenteon tukena.....	15 000
YTL/Vediafi Oy; Tavaralogistiikan kehittäminen digitaalisilla palveluilla.....	70 000
YTL; Yritysklinikoiden perustaminen	70 000
Teknologiaateollisuus ry; Vientiteollisuuden taloudellinen jalanjälki.....	49 600
EK; Suomalaisten yritysten T&K-investoinnit ulkomailla	44 000
Kemianteollisuus ry; Vientiteollisuuden ympäristöjalanjälki	86 304
EK; Viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelma	83 612

Vuosi 2019

ETLA.....	1 117 500
EVA	669 000
TAT.....	1 414 784
Business Finland.....	388 000
EK; Arctic Office – selvitys.....	15 190
TAT; Yrityskylän yläkoulun toiminnan laajentaminen.....	100 000
TAT; Nuorten talousosaamisen vahvistaminen.....	100 000
TAT; Bisneskurssit ammatilliseen opetukseen.....	100 000
Gutsy Go ry; Tulevaisuuden rakentajat- kilpailun palkinto	50 000
Gaia Consulting Oy; Logistiikan benchmark-foorumi	13 640
Kasvu Open Oy; Avustus	75 000
Metsäteollisuus ry; Teollisuuspolitiikan vaikutus teollisuuden kilpailukykyyn	148 800
Tampereen yliopisto; Parempaan yritysverotukseen.....	50 000
EVA; Kansan edustajan käsikirja.....	35 000
Teknologiaateollisuus ry; Yritysjohdajien näkemykset toimintaympäristöstä.....	62 000
ETLA; Kansainvälisen kaupan tutkimuksen vahvistaminen	60 000
ETLA; Maahanmuuttajat, yritysdynamiikka ja talouskasvu	120 000
Teknologiaateollisuus ry; Reaaliaikatalouden ekosysteemien kehittäminen	30 000
Metsäteollisuus ry; Kiky-sopimus kilpailukyvyyn vahvistajana	58 143
Teknologiaateollisuus ry; Kiky-sopimus kilpailukyvyyn vahvistajana.....	10 183
ETLA; Koulutuksen saatavuuden vaikutukset.....	25 000
ETLA; Säätely markkinoille tulon esteenä.....	40 000
Kemianteollisuus ry; Kiky-sopimus kilpailukyvyyn vahvistajana	15 577
Libera; Kesäkoulu	8 000
ETLA; Kansainvälisen kaupan tutkimuksen vahvistaminen	180 000
Rakennusteollisuus ry; Liikennehankkeiden dynaamiset vaikutukset.....	100 000
SUK; Mikroyritysten ja suurten yritysten yhteistyön kehittäminen.....	50 000
ETLA; Vapaiden poisto-oikeuksien vaikutukset.....	70 000
Metsäteollisuus ry; Vähähiilisyystiekartan laadinta	93 000
Energiateollisuus ry; Energiateollisuuden hiilijalanjälki.....	105 400
Muoviteollisuus ry; New Plastics Center.....	50 000
Kemianteollisuus ry; Hiilineutraaliustiekartan laadinta.....	93 000
Teknologiaateollisuus ry; Teknologiayritysten innovaatioverkostot.....	60 000
Teknologiaateollisuus ry; Vähähiilisyystiekartan laadinta	105 400
EK; Suomi - Kiina liiketoimintakomitean työn tehostaminen.....	37 000
EK; Viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelma	68 132
Tilastokeskus; Arvonlisäpohjaisen ulkomaankaupan tilastointijärjestelmä	69 200
Metsäteollisuus ry; Ammatillisen koulutuksen uudistus	36 828
Turun Yliopisto; Kauppapolitiikan koulutuksen käynnistäminen	16 675

Vuosi 2020

ETLA.....	1 117 500
EVA	669 000
TAT.....	1 414 784
Business Finland.....	388 000
Kasvu Open Oy; Avustus	75 000
CaaS Nordic ry; Tavaralogistiikan digitalisaation kehittäminen	63 000
Metsäteollisuus ry; Vähähiilisyystiekartan laadinta.....	93 000
YTL; Mobiiliapplikaatio elintarvikekuljetusten ohjeistukseen.....	15 000
Rakennusteollisuus RT ry; Rakennusteollisuuden hiilineutraaliustiekartta	145 200
Kemianteollisuus ry; Hiilineutraali kemia.....	217 000
EK; Afrikka – selvitys	20 000
EK; Koronaoperaatiokeskus.....	75 000
Slush Oy; Start up-yritysten ja suuryritysten yhteistyön kehittäminen	43 000
Teknologiateollisuus ry; Teknologiateollisuuden Covid-tilannekuva.....	60 000
Suomen Elinkeinoelämän keskusarkisto; Aineiston digitalisointi.....	50 000
Muoviteollisuus ry; New Plastics Center.....	50 000
Libera; Kesäkoulu	12 000
ETLA; Koulutuksen saatavuuden vaikutukset.....	25 000
ETLA; Aikuiskoulutusinvestointien kannattavuus	40 000
EK; Viennin, investointien ja kaupallisen yhteistyön ohjelma	78 294
EK; Suomi – Kiina innovaatiokomitean toiminnan kehittäminen	24 494
SUK; Mikroyritysten ja suuryritysten yhteistyön kehittäminen	50 000
Teknologiateollisuus ry; Hiilineutraaliustiekartan laadinta	57 750
Suomen Tekstiili ja Muoti ry; Hiilineutraali tekstiiliala	80 000
Rakennusteollisuus RT ry; Rakennusteollisuuden hiilineutraaliustiekartta	36 000
Elintarviketeollisuusliitto ry; Elintarviketeollisuuden vähähiilisyystiekartta.....	51 540
Muoviteollisuus ry; Muovituotteiden ympäristövaikutukset	32 488
Teknologiateollisuus ry; Advanced Manufacturing Network.....	36 000
Turun yliopisto; Kauppapolitiikan koulutus	126 034

TT:N JÄSENLIIOT VUONNA 2004

Elintarviketeollisuusliitto ry
Energia-alan Keskusliitto FINERGY
Graafinen Teollisuus ry
Kemianteollisuus ry
Kenkä- ja Nahkateollisuus ry
Kulutustavara- ja erikoistuoteteollisuus KET ry
Kumiteollisuus ry
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry LTY
Lääketeollisuus ry
Metsäteollisuus ry
Muoviteollisuus ry
Palvelualojen Toimialaliitto ry
Puusepänteollisuuden Liitto ry
Rakennusteollisuus RT ry
Rannikko- ja Sisävesiliikenteen Työnantajaliitto RASILA ry
Satamaoperaattorit ry
Suomen Varustamoyhdistys ry
Suunnittelu- ja Konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry
Talotekniikkaliitto, LVI-tekniiset Urakoitsijat LVI-TU ry
Teknokemian Yhdistys ry
Teknoliateollisuus ry
Tekstiili- ja vaateusteollisuus ry
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry
Tupakkateollisuusliitto ry
Työnantajain Yleinen Ryhmä ry
Viestintätyönantajat VTA ry
Yleinen Teollisuusliitto ry
Ålands Arbetsgivarförening rf

Säätiö

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton (TT-) säätiö sr
PL 30, (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
www.tt-saatio.fi